

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 15. JULIJA 1982

ŠTEVILKA: 27. • LETO: XXX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KIS, kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1966 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval s srebrno zvezdo. Naslov: Uredništvo Železarnja, SZ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oprosti, vrniti na delo po pristojnem mnenju. Štev.: 42. 1-72.

KLJUB TEŽAVAM V JUNIJU V NEKATERIH TOZD DOBRI REZULTATI

Za mesec junij je bilo značilno, da so bile težave predvsem v talilniškem delu Železarnje, kar je povzročilo manjšo proizvodnjo grodlja in surovega jekla. Dobava polizdelkov iz tujih virov je bila v juniju znatno boljša kot v preteklih mesecih in je omogočila v nekaterih TOZD doseganje solidnih delovnih rezultatov. Gospodarski načrt skupne proizvodnje za junij je bil dosežen 94,6 % in gotove proizvodnje 92,6 %.

NI VEČ MOGOČE NA PAMET DAJATI REŠITEV ZA VSAKODNEVNE ODPRTE PROBLEME V PRAKSI

Edvard Kardelj v svoji študiji Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja naglašja, da se bomo pri uresničevanju zakona o združenem delu srečevali z vrsto odprtih vprašanj, za katere bomo morali poiskati tako demokratične kot tudi znanstvene in strokovne rešitve in opredelitve. »Kajti ni mogoče,« navaja, »tako rekoč na pamet dajati rešitve in opredelitve.« Zato v nadaljevanju tudi poudarja da »znanost in na znanosti utemeljene strokovne službe predstavljajo sestavni in neločljivi del celotne prakse političnega sistema«. Znanost in strokovne službe so po njegovi opredelitvi tudi sestavni del socialističnih in demokratičnih ustvarjalnih sil družbe, to je tistih sil, ki imajo svoj interes in vpliv v družbenih odnosih in ki na različne načine vplivajo na družbeno zavest in na reševanje družbenih problemov.

Ta uvod smo poudarili predvsem zato, ker se v praksi tako v naši železarni kakor v občini še v mnogih primerih obnašamo popolnoma nasprotno Kardeljevimi trditvam. Očitno je, da pri opredeljevanju posameznih rešitev nismo dovolj izkoristili znanosti oziroma na znanosti utemeljenih strokovnih služb. Gre seveda za marksistično znanost, ki jo velikokrat v naših strokovnih službah primanjkuje, kajti imamo tudi primere, da nam te službe posredujejo v razpravo in sklepanje neznansvene in celo apolitične opredelitve. Seveda imamo tudi primere, ko poslovodne in vodstvene strukture predlagajo rešitve »na pamet«, ne da bi zahtevale ustrezne strokovne oziroma znanstvene opredelitve strokovnih služb.

Poglejmo samo predlog, oblikovan v eni od strokovnih služb, ki se nanaša na prenos obveznic posojila federaciji za kreditiranje hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomne pokrajine Kosovo za izgradnjo triglavskega doma Kredarica. V predlogu, ki je popolnoma neznanstven in apolitičen, navajajo, da bodo obveznice vnočljive šele čez deset let in da bodo takrat imele za nas, ob tako visoki stopnji inflacije, zelo majhno vrednost.

To je očitno zavajanje delavcev, kajti predlagatelj so popolnoma obšli »protiinflacijski program«, ki ga je v okviru lzhodišč dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije sprejela komisija zveznih družbenih svetov za vprašanja gospodarske stabilizacije. V njem je namreč natančno navedeno, da bi lahko v naših konkretnih razmerah, po opredeljenih kriterijih, sprejeli protiinflacijski program, po katerem bi inflacijo znižali od 40 odstotkov konec leta 1981 na približno deset odstotkov leta 1985. In ne le da so obšli ta program, popolnoma so zanemarili prizadevanja celotnega gospodarstva, tudi naše železarnje, da s krepitvijo učinkovitega gospodarjenja napove odločno borbo inflaciji, ki je največja nevarnost socialne varnosti delavcev.

Prav tako so predlagatelj obšli resolucijo tretjega kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, ki v poglavju Poglavitne naloge nadaljnega materialnega in socialnega razvoja in program ekonomske stabilizacije med drugim navaja:

»... uresničevanje politike ekonomske stabilizacije in odpravljanje vzrokov inflacije sta najpomembnejši nalogi vseh družbenih subjektov in najneposrednejši interes združenega dela. Ekonomsko stabilizacijo je treba dosegati z večjo produktivnostjo dela, z odpravljanjem strukturnih neskladij v gospodarstvu ob upoštevanju potrebe po optimalnem vključevanju v mednarodno menjavo dela, z vzpostavljanjem skladnejših odnosov v družbeni reprodukciji, s premagovanjem težej po avtarkičnem razvoju gospodarstva republik in avtonomnih pokrajin, z večjo učinkovitostjo investicij in z boljšim izkoriščanjem razpoložljivih virov.«

Ob vsem tem prav gotovo ni nobenega dvoma, da je ponudena rešitev za odstop obveznic popolnoma nestabilizacijska in proti interesom delavskega razreda in vseh delovnih ljudi ter občanov. Da taka utemeljitev pomeni tudi omajevanje zaupanja delavcev v program in uspeh gospodarske stabilizacije, kakor jo opredeljuje citirana opredelitev kongresa samoupravljalcev, kongresi zveze komunistov in drugi dokumenti.

Pri tem predlogu gre torej za popolno neznanstveno opredelitev, za popolno nasprotje ekonomske zakonitosti in seveda tudi nasprotje političnim opredelitvam. Žal na nivoju delovne organizacije ni bilo nikogar, ki bi tak protistabilizacijski predlog zavrnil, predno je šel v razpravo na zbor delavcev v TOZD in delovne skupnosti.

Ob tem bo morda marsikdo dejal, »saj gre le za borih 4.000.000 din«, toda tako pravijo tudi marsikje drugje in v končni fazi se tudi to poleg drugih vzrokov odraža v visoki stopnji inflacije. Zato bi morali predlagatelje klicati na odgovornost in politično presoditi ali je opredeljevanje delavcev v TOZD in delovnih skupnostih za tak protistabilizacijski predlog sploh lahko regularno.

PRODAJA V JUNIJU ZA 17,2 % NIŽJA OD PLANIRANE

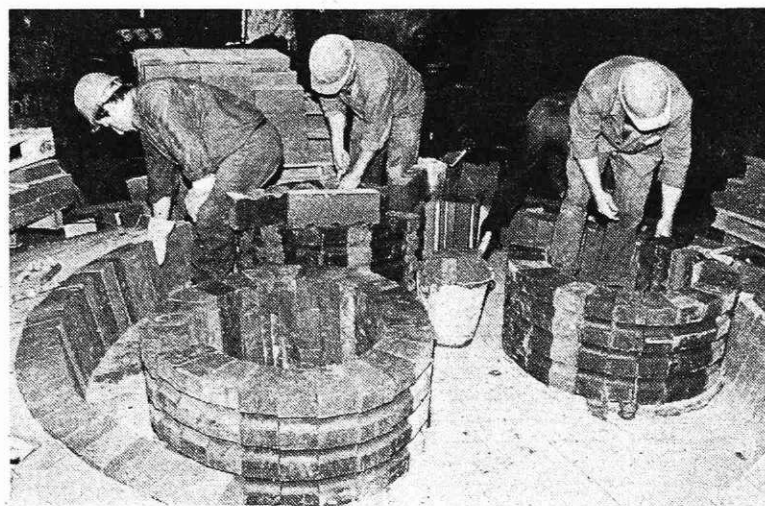
V mesecu juniju je bilo prodano 33.211 ton naših izdelkov, kar je 91,2 % planirane količine, s tem pa je bilo ustvarjeno 1.056,8 milij. din osnovne realizacije, ki se je povečala z realizacijo storitvenih TOZD za 6,6 milij. din in ostalih storitev še za 19,8 milij. din, tako da je znašala skupna zunanja realizacija 1.083,2 milij. din, kar je za 225,7 milij. din oz. 17,2 % manj kot smo predvideli z gospodarskim načrtom.

(Nadaljevanje na 7. strani)

TOZD PLAVŽ

Do 24. junija sta oba plavža obratovala dobro in sta dosegla povprečno dnevno proizvodnjo 504 ton grodlja. Ta dan je nastala na elektromotorju ekshaustorja v aglomeraciji večja okvara. Ker je aglomeracija prenehala obratovati, ni bilo na razpolago zadosti vsipnega materiala in zato plavž št. 2 v obdobju od 25. do 30. junija ni obratoval. Načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena 103,8 % in je takšen delovni rezultat posledica dobrega dela delavcev na obeh plavžih do okvare na aglomeraciji.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Industrijski zidarji obzidavajo pokrove za električno peč (Foto I. Kučina)

SKUPNA IN SPLOŠNA PORABA V OKVIRU REALNO USTVARJENEGA DOHODKA

V osnutku resolucije za deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije posebno poglavje obravnava zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb, pri čemer osnutek ugotavlja, da pri tem delavci še nimajo odločujoče vloge in da mora biti tovrstna poraba oziroma razvoj družbenih dejavnosti planiran v okviru materialnih možnosti združenega dela v gospodarstvu.

Na tem področju dejavnosti organizacij in organov zveze sindikatov gre predvsem za zagotavljanje vpliva delavcev na odločanje o obsegu sredstev za skupno in splošno porabo, kar je dejansko pomembna sestavina njihovega odločanja o sredstvih enostavne in razširjene reprodukcije. Pri tem, navaja osnutek, da kljub sprejetim družbenim dokumentom, ki jasno določajo, kako

urejati odnose na teh področjih, stvari tečejo po starem in delavci pri tem še nimajo odločujoče vloge. Delavci so s strani strokovnih služb samoupravnih interesnih skupnosti še pogosto postavljeni pred dejstvo, da formalno odločajo o pomembnem delu dohodka, ki ga namenjajo za zagotavljanje skupnih in splošnih družbenih potreb. Zato bodo sindikati morali zahtevati večji vpliv de-

lavcev na tovrstno porabo in na planiranje ter smotrno trošenje sredstev v te namene.

V osnutku resolucije je nadalje rečeno, da bo sindikat vztrajal, da bodo uporabniki in izvajalci usklajevali svoje potrebe in interese v samoupravnih interesnih skupnostih ter da bodo delavci planirali razvoj družbenih dejavnosti v okviru materialnih možnosti združenega dela v gospodarstvu.

Ravno v tem pogledu smo v naši občini v preteklosti večkrat precejvali trenutne in razvojne možnosti gospodarstva v občini in se v sedanjem času že srečujemo z večjimi materialnimi težavami na področju vzgoje in izobraževanja ter zdravstva. Težki pogoji gospodarjenja, ki bodo trajali še dalj časa, pa bodo razkorak med potrebami in možnostmi še poglobljali. Zato bomo tudi v tej zvezi morali govoriti o racionalizaciji delovanja na teh dveh, kakor tudi na ostalih področjih skupne in splošne porabe, oziroma družbenih dejavnosti. Pri tem bomo morali predvsem izhajati iz usklajenega gospodarskega in družbenega razvoja.

Pri tem gre tudi, kakor navaja osnutek resolucije, za odpravljanje proračunskih odnosov in dosledno

(Nadaljevanje na 2. strani)

Ob 22. juliju - dnevu vstaje slovenskega naroda

čestitamo

vsem nekdanjim borcem NOV in aktivistom ter delovnim ljudem in občanom

PRESEDSTVO REPUBLIŠKEGA SVETA ZSS O GOSPODARJENJU

V razpravi o gospodarjenju v letošnjih prvih petih mesecih so na seji predsedstva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije širše spregovorili o sedanjem gospodarskem in političnem trenutku ter o vlogi organizacij in organov Zveze sindikatov Slovenije.

Opozorili so, da težav ne moremo v nedogled reševati s sprejemanjem novih predpisov, sedanjih pa se ne držimo. Zato je jasno, da za dosledno samoupravno (ne pa administrativno-etatično) reševanje nemajhnih težav brez pripravljenosti in ustvarjalnega sodelovanja vseh za poslovenih ne bo uspehov. V politični akciji sindikata moramo uveljaviti dejavnost vseh, ne samo v občinah in republikah, ampak predvsem v

vsaki temeljni organizaciji združenega dela.

Na seji so ugotovili, da so delavci v OZD velikokrat tudi zaradi nepravilnih, slabo razumljivih ali pa celo netočnih in nepopolnih podatkov in informacij v takem položaju, da v samoupravnih organih ne morejo učinkovito odločati.

Osnovna naloga, ki ni le kratkoročna, je povečevati proizvodnjo, (Nadaljevanje na 3. strani)

OSEBNI DOHODEK V JUNIJU NIŽJI OD MAJSKEGA

Obračunski mesec junij nam izkazuje nekoliko težav pri uresničevanju planskih obveznosti, kar se kaže v doseženih delovnih rezultatih, ki so bili v večini primerov slabši od planiranih.

Število plačanih ur na zaposlenega se je v poprečju železarnje Jesenice zmanjšalo za 4,9 ure, zmanjšalo se je v večini TOZD, le v štirih se opaža minimajno povečanje.

Število nadur je v juniju glede na maj za 12.827 ur nižje. Najnižji odstotek nadur v efektivnih urah izkazuje TOZD Valjarna žice, in sicer 0,08 %, delov. skupnost E-TKR-NG 0,22 % in delovna skupnost KO-FI 0,28 %. Manjše število nadur moramo pripisati predvsem manjšemu obsegu remontov, zato je največje zmanjšanje nadur v storitveni dejavnosti.

Mesec junij je že poletni mesec in čas dopustov. Število ur rednega dopusta se je povečalo za 33.500 ur, odsotnost z dela pa se kljub temu ni zmanjšala, ker je bila v maju večina delavcev prosta na dan praznika (79.162 ur). V juniju je bilo plačanih več delovnih ur kot maja (kljub krajšemu mesecu), žal pa temu ni povsod sledilo povečanje proizvodnje.

Odstotek učinka v poprečju Železarnje je padel za 0,9 % (maj 48,1, junij 47,2 %). Višji odstotek učinka

(Nadaljevanje na 8. strani)

JEKLARJI PRVE DNI JULIJA BLIZU PLANA

Podatki po dvanajstih dneh julija kažejo, da so delavci v proizvodnih temeljnih organizacijah dosegli 42.587,6 ton skupne proizvodnje, kar je v odnosu na mesečni družbeni načrt 33,2 %, v odnosu na operativni program pa 35,4 %. Za prodajo je bilo v dvanajstih dneh julija izdelano 10.658,4 tone izdelkov, oziroma 30,3 % mesečnega družbenega načrta, oziroma 31,3 % operativnega programa, ki je nekoliko nižji od družbenega plana.

Delavci v TOZD Plavž so v tem času izdelali 3.821,7 ton grodlja, kar je 28,1 % mesečnega družbenega plana, ki je enak operativnemu programu. Pri tem moramo povedati, da so zaradi okvare še nekaj dni v juliju obratovali samo z enim plavžem.

V TOZD Jeklarna so v dvanajstih dneh julija delavci izdelali 14.739 ton surovega jekla, kar je 37 % mesečnega družbenega plana, ki je enak operativnemu programu. Za ilustracijo naj navedemo, da bi v vseh primerih proporcionalno dosežen odstotek moral biti 38,7 %.

BOTRI INFLACIJE?

Planinsko društvo Ljubljana-matica nam je v začetku junija ponudilo v sprejem sporazum, po katerem naj bi v sklad z izgradnjo doma na Kredarici prenesli brez povračila obveznice posojila federacije za kreditiranje hitrejšega razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosovo. Naša strokovna služba je ob tem ugotovila, da je »ugodnost tega sporazuma v tem, da kot naložbo lahko porabimo obveznice«, kajti te »bodo vnočljive šele čez deset let, takrat pa bodo imele za nas pri tako visoki stopnji inflacije zelo majhno vrednost« in da je »za potrebe izgradnje banka pripravljena te obveznice že sedaj odkupiti«.

Logika je jasna, da bolj ne more biti in nič nenavadnega zato ni, če so razprave o tem sporazumu na zborih delavcev potekale takorekoč pod »parolo«, da je ta sredstva (obveznice), ki jih nimamo, treba čimprej vnovčiti, ker tedaj, ko naj bi jih dobili vrnjena, tako ali tako ne bodo dosti vredna. Bilo je tudi nekaj predlogov — te bomo pozneje, ko bomo imeli podatke iz razprave zbrane, skušali strniti v posebni analizi — da naj bi sredstva (obveznice) namenili za dom na Mežakli, za delavski dom na Jesenicah, za dograditev hale ipd. Nihče pa ni pomislil (ali pa so bili ti glasovi sila redki), da ta logika vodi v paradoks, da je pri nas v Jugoslaviji vse preveč takih, ki mislijo, da je treba denar, ki ga še ni, čimprej nekam naložiti, ker bo pozneje manj vreden in da je prav zato zvezni izvršni svet v začetku prejšnjega tedna moral poslati skupščini SFRJ »paket« štirih intervenčnih zakonov, s katerimi namerava vlada obrzdati vse oblike porabe. Predlagal je, da naj jih sprejme po hitrem postopku.

Paradoksalnost te logike, ne glede, ali gre za majhne ali večje vsote, se kaže (spet povsem jasno) v številkah: »Konec letošnjega marca je bil delež vlagateljev v predračunski vrednosti vseh naložb v državi 25,1 odstotka ali 370,8 milijarde dinarjev. Kar 68 odstotkov ali 252,1 milijarde dinarjev odpade na tako imenovani bodoči priliv, torej na denar, ki ga vlagatelji še nimajo. Jasno je, da je takšen način investiranja eden glavnih zaganjalcev inflacije, zato vlada predlaga, da bi do konca leta bankam prepovedali dajati zagotovila na temelju bodočega priliva ter na osnovi posojil, ki jih nameravajo vlagatelji najeti v tujini.« Tako piše časnikar v Delu 6. julija.

V obnovo doma na Kredarici naj bi po predračunu iz meseca maja (podatke povzemamo iz 21. številke Železarnja) investirali 48 milijonov din, od katerih naj bi Planinsko društvo Ljubljana-matica — tako »se predvideva« — zbrala (s sporazumom?, darili?) 24 milijonov, pet milijonov naj bi prispeval Hidrometeorološki zavod SRS (odkod?), 19 milijonov pa naj bi znašal kredit izvajalca del, ki bi ga bilo seveda treba vrniti (pogoji?). Od vse te vsote (48 milijonov) naj bi — tako je moč sklepati iz informacije strokovne službe — »nekateri ljubitelji gora že sedaj prispevali v obliki obveznic (opomba: sam sem prispeval 50 starih tisočakov od obveznic za cestno posojilo) in drugih sredstev okrog osem milijonov dinarjev«. Tudi če bi Železarna s sporazumom odstopila čez deset let izplačljive obveznice PD Ljubljana-matica v vrednosti štiri milijone din in če bi Hidrometeorološki zavod (kot »se predvideva«) prispeval pet milijonov, ostane še vedno vprašljiv vsaj 31 milijonov din, ki jih v sedanjih časih, ko bo moral vsakdo vsak dinar nalagati čimbolj gospodarno, ne bo tako lahko zbrati. Vsiljuje se tudi misel, ali bo obnovljeni triglavski dom s sredstvi, ki jih bo ustvarjal, kril stroške vzdrževanja.

Kot kaže, spet izhajamo iz potreb — čeprav tak pristop na vseh ravneh kritiziramo — in ne iz realnih gospodarskih možnosti. Konec koncev bi si morali zastaviti vprašanje, ali s takšnim ponašanjem ne blokiramo prizadevanj zvezne vlade in drugih organov in organizacij za gospodarsko stabilizacijo, ali s takšno »parolo« (denar, ki nam bo vrnjen čez deset let, naj banka oziroma PD Ljubljana-matica porabi že sedaj, ko je še kaj vreden) ne proglašamo programa »Kraigherjeve komisije« za boj proti inflaciji že vnaprej za nerealnega...

Kot da bi bili razni botri, ki (tudi) v imenu splošnega interesa zagovar-

jajo različne negospodarske naložbe, močnejši, boljše organizirani, mobilnejši od zvezne vlade, ki mora ukrepati v tem trenutku predvsem v duhu stabilizacije gospodarstva — kar je, kot ugotavljamo prav na vseh ravneh, prav gotovo tudi med vsemi splošnimi interesi prioriteten interes.

Vsota, ki naj bi jo železarji v obliki obveznic prispevali za Kredarico, je za kapital, ki ga obrača Železarna, relativno majhna. Vendar pa bi morali tudi ob tej »vsotici« misliti na star slovenski pregovor: »Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača«, še posebno, ker imamo v občini velike potrebe, na katere so opozorili tudi zbori delavcev.

Predvsem pa bi se morali vsi od kraja odvaditi že sedaj zapravljati tisto akumulacijo, ki naj bi bila realizirana šele čez deset let. Ali se iz sedanjih težav, ko si je treba zatiškati pas zaradi pred leti najetih in slabo gospodarsko izkoriščenih posojil, res še nismo ničesar naučili?

Božidar Lakota

Vlivanje jekla (Foto I. Kučina)

SKUPNA IN SPLOŠNA PORABA V OKVIRU REALNO USTVARJENEGA DOHODKA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Uveljavljanje odnosov svobodne menjave dela na osnovi ovrednotenih programov. Sindikati bodo vztrajali, pravi osnutek, da se bo načelo vzajemnosti in solidarnosti uveljavljalo le za minimalen obseg pravic. Poleg ovrednotenih programov bi v resoluciji prav gotovo moralo biti poudarjeno še: »in na osnovi uresničevanja vsebinskih zasnov in programov posameznih družbenih dejavnosti«. Praksa nas namreč opo-

zarja, da smo nekatere dejavnosti v naši občini nadpovprečno razvili, da tej razvitosti na pogled ustrežajo tudi ovrednoteni programi, da pa se ti programi ne uresničujejo v celoti ali zelo površno in nedosledno.

Sredstva za razširitev materialne podlage dela v družbenih dejavnostih in v samoupravnih skupnostih materialne proizvodnje se morajo zagotavljati predvsem iz sredstev čistega dohodka temeljnih organizacij uporabnikov na podlagi samoupravnega združevanja, je opredeljeno v osnutku resolucije za deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije.

Sindikati, navaja osnutek resolucije, se bodo zavzemali tudi za ustrežnejše obveščanje javnosti o proračunskih prihodkih družbenopolitičnih skupnosti, njihovih virih ter porabi. Sindikati bodo tudi odločno zahtevali, da bodo organi samoupravnih interesnih skupnosti vsem delavcem (orabnikom in izvajalcem storitev) v materialni proizvodnji in družbenih dejavnostih takrat, ko ti razpravljajo o gospodarjenju v lastni temeljni organizaciji združenega dela, poročali, kako uresničujejo letni plan. Sindikati bodo, kakor poučarja osnutek resolucije, tudi zahtevali, da delavcem v temeljnih organizacijah enkrat letno v času, ko pripravljajo plane, predložijo celovite zasnove glede obsega sredstev, namenjenih združevanju za zadnje oljevanje skupnih in splošnih družb njih potreb.

Osnutek resolucije za deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije v sklepu tega poglavja poudarja, da naj občinski sveti in osnovne organizacije zveze sindikatov zavrnejo tiste samoupravne sporazume samoupravnih interesnih skupnosti, ki bi širili dogovorjeni program, po katerem bi morali delavci med letom sprejeti dodatne obveznosti za pokrivanje skupnih družbenih potreb.

PREDSTAVLJAMO PREDSEDNIKE SAMOUPRAVNIH ORGANOV

»Lahko rečem, da se odbor samoupravne delavske kontrole v naši temeljni organizaciji pri svojem delu ravna po programu, ki ga je sprejel na konstituantni seji v mesecu avgustu lani«, je povedal predsednik odbora samoupravne delavske kontrole v TOZD Žebljarna ROK GLOBOČNIK. »Dosledno obravnavamo poslovna poročila, porabo sredstev za reprezentanco in službena potovanja, nadurno delo, ure za manjkajoče, izredno plačane dopuste, izkoristek delovnega časa, ukrepe za izboljšanje delovne discipline, pritožbe delavcev TOZD in varstvo pri delu.

Na eni izmed prihodnjih sej bomo obravnavali tudi koriščenje rednih letnih dopustov. Spregovoriti bomo morali tudi o spremembi zakona o delovnih razmerjih in o uvedbi teh sprememb v našo temeljno organizacijo, zlasti zaradi težkih delovnih pogojev na nekaterih delovnih mestih, na primer, v pocinkovalnici in čistilnici žičnikov ter

upravnem sporazumu o merilih in delitvi osebnih dohodkov.

Posebno kritično stališče je odbor zavzel do reklamacij, ki v zadnjem času prihajajo iz ZDA in Zvezne republike Nemčije zaradi slabših kvalitete žičnikov in izmečka. Kot vzrok za to je bila navedena slabša kvaliteta vložka, ki po dimenzijah in kvaliteti ne ustreza zahtevam, ter orodje in vzdrževanje strojev. »Predvsem bo treba v bodoče več narediti pri dograjevanju učinkovitega sistema samokontrole«, je ob tem dejal Rok. »Ukinili smo delovno mesto kontrolorja kvalitete in sedaj sami nadziramo kvaliteto proizvodov. Pri tem bi lahko bili učinkovitejši, če bi bolje nagrajevali dobre delavce in dobre organizatorje dela, kaznovati pa bi morali slabo delo. Odpraviti bi morali uravnilovske težnje, ki še obstajajo, čeprav je danes večina delavcev za to, da se dobre delavce bolje nagradi kot slabe. Na osnovi vseh teh spoznanj smo dali pobudo odboru za gospodarstvo v naši temeljni organizaciji, naj pripravi ukrepe za zboljšanje nagrajevanja in za povečanje proizvodnje.

Veliko časa namenjamo tudi nadurnemu delu. Tu smo zelo kritični, ko gre za nadure režijskih ali vodilnih delavcev. Spodbujamo pa sobotno nadurno delo v proizvodnji v jesenskem in zimskem času, zlasti ko gre za izpolnitev planskih obveznosti ali za povečanje izvoza. Odbor je na svoji seji sprejel tudi sklep, s katerim zahteva, da se črtajo nadure članov inventurne komisije, ker njihovo delo ni bilo opravljeno, kot je treba.

Razpravljamo tudi o neopravičenih izostankih in bolezenski odsotnosti. Pri tem ugotavljamo, da mnogi na novo sprejeti delavci nimajo razvitih delovnih navad. Pri odpravljanju tega problema bi se lahko več angažirale družbenopolitične organizacije, zlasti pa mladinska organizacija, saj mora biti naš cilj nenehna vzgoja mladih delavcev in negovanje moralnih kvalitete ter izboljševanje delovnih navad, ker bomo le tako dobili delovne, zavestne, disciplinirane delavce samoupravljalce.

Ko sva se pogovarjala o uveljavljanju in vlogi odborov samoupravne delavske kontrole, je Rok povedal, da je v njihovi temeljni organizaciji odbor še premalo povezan z družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi organi. Na sestankih SDS bi morali bolj poudarjati vlogo odbora samoupravne delavske kontrole, pa tudi posamezni delavci bi morali naznanjati probleme ali nepravilnosti, ki se dogajajo v temeljni organizaciji. Za sedaj dobijo največ pobud za delo od vodje temeljne organizacije.

»Razmišljali smo že o tem, kako bi pripravili posameznike, da bi bolje sodelovali z odborom. Ena od možnosti je, da bi v obratu postavili poštni nabiralnik, kamor bi delavci dajali material za obravnavo na sejah odbora, tudi anonimna sporočila, čeprav sem prepričan, da pri nas ni primerov, ko si delavci ne bi upali kaj reči, da bi se bali represalij. Menim, da je problem bolj v slabi informiranosti delavcev in v njihovi nezainteresiranosti. Ko bi dobili več pobud, bi naše delovanje lahko razširili tudi na druga področja, denimo na stanovanjska vprašanja, rekreacijo, malice, družbeno samozaščito, varnost pri delu in podobno, tako pa smo se omejili na bolj standardna vprašanja.«

Livar pri izdelavi kalupa za odlitek zobatega kolesa (Foto I. Kučina)

ALI RES NE GRE DRUGAČE?

V svojem spisu »Železarna pred 50 leti« sem v uvodu omenil svoje prvo srečanje z njo, maja leta 1923. Na pobudo sošolca Vlada Šlebingerja sva si želela na povratku z izleta v Kranjsko goro in Tamar ogledati še — pozno popoldne — železarno. Seveda naju je vratar glavne pisarne Kirschner zavrnil. Toda kljub temu, da sva bila mlada fanta, gimnazijca, je to naredil zelo vljudno.

Po skoraj 60 letih pa je to poletje srečanje Vladimirja Šlebingerja, sedaj 77-letnega možakarja, znanega strokovnjaka na elektro-energetskem področju, doktorja, inženirja, rednega profesorja na elektrotehnični fakulteti v Ljubljani, člana zveze borcev NOV itd., z delavcem enega obratov železarne Jesenice v hidroelektrarni Gorje (Fužine!) potekalo manj kulturno.

Navajam njegove besede iz pisma, ki mi ga je pisal 3. julija 1982:

»Vročne sončne sobote sem krenil s tovarišico na izlet v »prirodu ob vodi«... Tako vesel stopim na prag dvorišča HE Fužine, ki je kot lepa hiša deset metrov oddaljena od ceste in »Dober dan«, pozdravim proti na

stežaj odprtim vratom elektrarne, »ali imate malo vode v tej vročini?« Pa se zakadi vame človek, kot da se je utrgal z verige: »Ven, odtod, marš ven (čez prag dvorišča) na cesto, kaj ne znate brati?«

»Oprostite, saj nisem prestopil praga elektrarne, bi morda dobil kozarec vode?«

»Marš na cesto!«

»Dovolite samo eno človeško besedo, saj nimam bombe s seboj, niti nisem diverzant, niti ne silim v elektrarno, niti vam ne kradem časa« — hočem mu objasniti, da sem iz te stroke — kaj še, zapodil me je s tovarišico še daleč po cesti nazaj.

Rad imam vse tovariše in delavce jeseniške železarne, ... toda tak način pobesnelih čuvarjev ni v redu v socializmu niti v kapitalizmu... »

Brez komentarja!

M. Nikolič

NA VZDRŽEVANJU KRITIČNO KOT ŠE NIKOLI DOSLEJ

V drugem tromesečju letošnjega leta smo imeli v Železarni precej tehnoloških, proizvodnih pa tudi drugačnih težav. Pomanjkanje surovin, polizdekov, energije in nenazadnje tudi delavcev so bili vzroki, da posamezne TOZD niso dosegle načrtovanih planskih ciljev. S težavami pa se srečujejo tudi storitvene TOZD, še posebno TOZD Vzdrževanje.

Mislil sem, da so težave samo v našem oddelku vzdrževanja v HVŽ, toda v pogovoru z vzdrževalci v drugih proizvodnih TOZD sem ugotovil, da tudi pri njih ni nič drugače. Zato bom zapisal nekaj splošnih ugotovitev, kot osnova pa mi je seveda problem vzdrževanja v TOZD, kjer sem zaposlen kot elektrovzdrževalec.

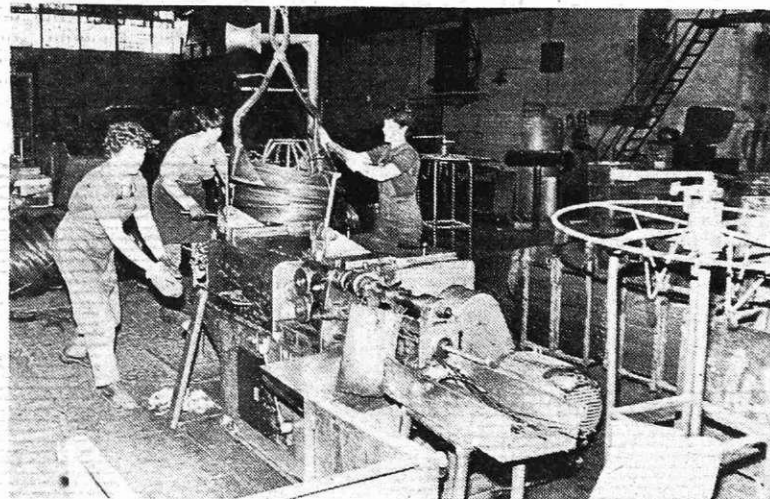
Ob znanih stabilizacijskih ukrepih in omejeni porabi deviz prihaja vse bolj do izraza pomanjkanje rezervnih delov. Največkrat staro samo »zakrpano« za silo, s tem pa nikakor ne moremo zagotoviti, da vsaj nekaj časa na tem stroju ali napravi ne bo prišlo do ponovne okvare. Za primer bom navedel skrajno izrabljen glavni drsni (bakreni) vod za žerjave v lužilnici HVŽ. Že za 1. maj je bilo rečeno, da bomo vodnike menjali, potem pa ni bilo bakrene žice, trenutno ni dovolj nosilnih konzol in tako dalje. Ker so žice zaradi popolne izrabe na posameznih mestih že kar polokroglo oblike in s tem seveda tudi tanjše, prihaja v zadnjem času do pogostih pretrgov. Nedavno se je to zgodilo celo zaporedoma na treh dneh in v enem dnevu. Tako popravilo traja najmanj tri do štiri ure, saj je potrebno vodnik zavariti, izolatorje in toko-odjemalce pa zaradi močne oksidacije navojev odžagati. Polizdelek (žica ali trakovi), ki je v lužilnih banjah predolgo, je površinsko največkrat močno poškodovan in včasih za nadaljnjo predelavo tudi neuporaben. Če bi izračunali vsakokratno nastalo škodo, bi se verjetno prijeli za glavo.

Pa še en primer. V preteklem tednu je prišlo do okvare na žerjavu na šestem polju v obratu žičarna. To je pravzaprav adjustaža na močno utesnjemem prostoru. Žerjav zaradi prenosov stalno potrebuje. Toda ko smo odpravili eno napako, je komaj uro po tem prišlo do druge in takoj za tem do tretje okvare. Vzrok? Žerjav (pa ne samo ta) nima, kot tudi vse ostale naprave in stroji, rednih, preventivnih pregledov, zato moramo vzdrževalci takrat, ko pride do okvare, opraviti nekakšen mali remont, kar pa seveda povečuje zastoj. Zato smo nemalokrat neupravičeno tarča ostrih napadov delavcev v proizvodnji, saj mi je nedavno tega eden celo dejal, da smo saboterji. Bil je namreč hudo razburjen, ker smo izklopili žerjav, kar pa je bilo za naše varno delo nujno. Na vprašanje, zakaj takih del na opravi-mo takrat, ko naprave ne obratujejo, sem mu pojasnil, da odbor samoupravne delavske kontrole v naši TOZD budno pazi, da ne bi preokračili dovoljenega števila nadur. Pa je vzklikel: »Pošljite ta odbor nekam! Jaz imam normo in moram delati. Moj dohodek je odvisen od tega«. Moram reči, da sem mu pritrdil, da ima prav. Zato sem se nehoti spomnil časa, ko sem pred dobrimi dvajsetimi leti prišel na vzdrževanje. takratni mojster, tovariš Sörgo, mi je že ob vstopu v delavnico dejal: »Fant, če ne misliš delati tudi ob nedeljah, potem je bolje, da se kar obrneš in greš!« Sobote so bile takrat še delavniki, zato si upam trditi, da so bili takrat stroji in naprave bolj vzdrževane kot danes. To so vedeli tudi v proizvodnih obratih, zato smo bili vzdrževalci z njihove strani občasno nagajani in pohvaljeni. To pa nam je pomenilo veliko.

Kako pa je danes? Še tisti, ki smo ostali in smo pripravljeni opravljati nadurno delo, smo nenehno obravnavani na sejah odbora samoupravne delavske kontrole v TOZD. Zanimivo je, da sem prav v vseh razgovorih s predsedniki odborov samoupravne delavske kontrole, objavljenih v Železarni, prebral, kako skrbno pazijo, da ne bi prišlo do preokračitve nadurnega dela. Dobil sem občutek, da so ti odbori v glavnem to in morda še za kakšen specifičen primer v svoji TOZD. Če je temu tako, potem ne opravljajo svoje prave vloge. V dveh razgovorih s predsedniki delavskih kontrol sem prebral celo to, da dobivajo pobude za seje in tudi primere, ki naj bi jih obravnavali, od vodstva TOZD, kar daje slutiti, da je celo odbor samoupravne delavske kontrole v nekaterih TOZD pod vplivom vodilnih delavcev. Kaj takega se seveda ne bi smelo dogajati. Kako naj potem tak odbor obravnava določene negativne pojave (samovoljo, zloraba vodilnega položaja, odločanje mimo samoupravnih organov), če bi do njih seveda prišlo.

Za konec le še nekaj besed o fluktuaciji v TOZD Vzdrževanje. Enega od vzrokov za občasna nestrokovna in nepravočasna popravila je prav gotovo treba iskati v fluktuaciji. Zato bo prav, da s tem problemom seznanjamo tudi proizvodne TOZD. Navedel bom primer iz našega oddelka. Zaradi odhoda večjega števila elektro vzdrževalcev odbor za delov-

na razmerja ni mogel ugoditi vlogi delavca za prekinitev delovnega razmerja v skrajšanem odpovednem roku. Odšel bi lahko šele čez tri mesece (ko bodo dopusti že mimo). Za drugega, ki bi moral v juliju na službenje vojaškega roka, pa smo pri pristojnih občinskih organih za narodno obrambo dosegli, da bo šel na službenje prihodnje leto. Kje smo torej? Žalostno, da se moramo zatekati k takšnim ukrepom. Zato bo

V TOZD Elektrode (Foto I. Kučina)

PRESEDSTVO REPUBLIŠKEGA SVETA ZSS O GOSPODARJENJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

povečevati izvoz predvsem na konvertibilno področje in zagotoviti čimbolj nemoten proces proizvodnje, čeprav je očitno, da se vsem zastojem oziroma prekinitvam ne bomo mogli izogniti. Sindikat mora predvsem tam, kjer so domače surovine in možnost prodaje na tuje, vplivati na večjo in hitrejšo rast proizvodnje; to pomeni dodatno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti, večizmensko delo in podobno.

Tudi hitrejša vzpostavitev dohodkovnih odnosov, krepitev vseh oblik sodelovanja med OZD, preračunavanje delovnega časa in medsebojna pomoč bodo prispevali k večjim gospodarskim učinkom in zmanjšanju težav.

Sindikat ne sme mirno gledati, da v nekaterih OZD vodilni delavci razmišljajo, kot da se njih izvoz ne tiče. Nesprejemljivo je, da OZD, ki imajo vse pogoje za izvoz, tega v sedanjem položaju ne izkoristijo. O tem velja spregovoriti tudi ob obravnavi polletnih rezultatov gospodarjenja.

Tudi o pogojih pridobivanja dohodka bi morali razpravljati. Zelo malo smo doslej ugotavljali, koliko je dohodek rezultat produktivnosti in drugih kazalcev. Sedaj se je jasno pokazalo, da med delavci v posredni proizvodnji in delavci v delovnih skupnostih skupnih služb prevladujejo proračunski odnosi namesto svobodne menjave dela. Šele sedaj se bolj zavedamo, kaj pomeni za gospodarske rezultate visoka režija.

V sindikatih bomo morali bolj opozarjati na to, da osebni dohodek ni odvisen zgolj od posamične učinkovitosti delavca, ampak tudi od učinkovitosti naložb in smotne porabe proizvodnih sredstev, se pravi od dobrega gospodarjenja. Kjer doseženi dohodek ne bo zadostal za izplačilo osebnih dohodkov, morajo materialno in socialno varnost zaposlenih zagotoviti iz sredstev skupne porabe.

Sindikalne organizacije oziroma njihova vodstva morajo zahtevati, da bodo tam, kjer bodo občinski sveti zveze sindikatov na podlagi ocen izvršnih svetov ugotovili, da so v lanskem letu izplačali preveč sredstev za osebne dohodke, to poročali do konca letošnjega septembra.

Organi zveze sindikatov v OZD morajo upoštevati, da motnje v proizvodnji lahko povzročijo izpad dohodka. Zato naj si prizadevajo, da v tem obdobju ne bi nominalno povečevali osebnih dohodkov, temveč da bodo del sredstev, ustvarjenih z večjo delovno učinkovitostjo, prihranili za izplačilo v zadnjih mesecih letos. Kar zadeva izgube in stalne zgube, se moramo v sindikatih zavzemati, da bodo v tistih OZD, ki poslujejo z izgubo, praviloma to izgubo sami poravnali. Le v izjemnih primerih bo mogoče

nujno, da v splošnem interesu proizvodnih TOZD opravljamo vzdrževalci tudi prekomerno nadurno delo, če bodo narekovala potrebe. Kako naj bodo žerjavi, stroji in ostale naprave v TOZD Hladna valjarna Jesenice in TOZD Žičarna tako vzdrževani, kot takrat, ko smo imeli močno remontno skupino sedmih, osmih delavcev. Z njihovim odhodom je ta skupina praktično »izhlapela«. Ostaja nam le to, da z naslednjim delom in resnim pristopom do vseh popravil omogočimo čimboljše delo proizvodnih TOZD, kar se bo pozitivno odražalo tudi pri osebnem dohodku nas, vzdrževalcev.

Janko Fon

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 19. DO 25. JULIJA

19. julija, LEON MESARIČ, vodja TOZD Žebljarna, Jesenice, Titova 3, štev. tel. 81-216;
20. junija, JANKO PERNE, vodja investicijskega razvoja, Jesenice, Titova 20, štev. tel. 81-904;
21. julija, TONE VARL, član PO, Jesenice, Titova 82, štev. tel. 82-576;
22. julija, JOŽE OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče št. 21, štev. tel. (pri Butinar) 88-771;
23. julija, TINA MARKEŽ, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4/a, štev. tel. 83-345;
24. julija, MARTIN ŠKETA, vodja SEO, Bled, Alpska 1, štev. tel. 77-130;
25. julija, LADO ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska 1, štev. telefona 77-136.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja zapazanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 19. 7.	AVGUST NOVŠAK	FRANC ARNEŽ
TOREK – 20. 7.	JANEZ ARH	AHMED TELALOVIČ
SREDA – 21. 7.	IVAN SLAMNIK	MIROSLAV ZUPAN
ČETRTEK – 22. 7.	VANDA ENIKO	STANE ERŽEN
PETEK – 23. 7.	ANTON BURJA, st.	BOGOMIR SVETINA
SOBOTA – 24. 7.	FRANC NEČIMER	JOŽE PEZDIRNIK
NEDELJA – 25. 7.	IGOR LOGAR	PRIMOŽ ŽVAB

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 19. do 24. julija bodo delaše naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta – dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta – dr. Nada Jensterle.
POPOLDNE: IV. obratna ambulanta – dr. Marija Može-Kovačič.
Dispanzer za borce – dr. Marija Može-Kovačič.
V soboto, 24. julija, samo dopoldne – dr. Marija Može-Kovačič.

ZOBNE AMBULANTE

DOPOLDNE: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.
Za borce vsak dan od 11. do 12. ure.
I. in III. zobna ambulanta zaradi letnega dopusta terapevtov ne bosta delali.
V soboto, 24. julija, zobna ambulanta ne bo delala.

PREGLED ODSOTNOSTI Z DELA V JUNIJU IN PRVEM POLLETJU

	JUNIJ 1982				I. POLLETJE 1982			
	bolov.	red. let. dopust	ost. odsot.	skup. odsot.	bolov.	red. let. dopust	ost. odsot.	skupna odsotn.
PLAVŽ	7.67	7.95	1.17	16.79	8.37	7.53	1.28	17.18
JEKLARNA	10.24	7.57	1.80	19.61	8.64	8.69	1.40	18.73
LIVARNA	8.29	10.92	0.63	19.84	8.23	7.95	0.74	16.92
VALJ. BL. ŠT.	9.96	7.21	0.91	18.08	8.74	7.95	1.05	17.74
VALJ. ŽICE	10.62	7.56	0.70	18.88	9.62	8.37	1.18	19.17
VALJ. DFB. PL.	9.51	11.43	0.57	21.51	9.06	7.97	0.57	17.60
HL. VALJ. BELA	8.45	8.08	2.94	19.47	7.37	7.81	2.06	17.24
HL. VALJ. JES.	10.41	8.46	1.94	20.81	8.36	7.88	0.99	17.23
ŽIČARNA	11.09	10.32	2.30	23.71	9.51	8.30	1.23	19.04
PROFILARNA	12.82	8.39	2.24	23.45	10.66	6.25	1.15	18.06
VRAT. POBE.	15.03	3.95	1.04	20.02	12.51	5.16	1.09	18.76
JEKLOVLEK	9.18	8.17	0.95	18.30	10.02	8.47	1.01	19.50
ELEKTRODE	13.72	9.99	0.98	24.69	11.90	7.00	0.55	19.45
ŽEBLJARNA	12.47	7.93	1.97	22.37	10.97	7.95	0.89	19.81
STROJNE D.	8.47	9.64	1.69	19.80	7.73	7.02	1.00	15.75
REMONTNE D.	7.55	9.49	1.21	18.25	6.66	6.95	0.79	14.40
VZDRŽEVANJE	6.40	8.73	1.32	16.45	5.93	7.33	0.98	14.24
ENERGETIKA	6.59	10.19	0.75	17.53	6.70	6.77	0.74	14.21
TRANSPORT	9.34	8.33	1.76	19.43	6.36	7.91	1.28	15.55
DS KO-FI	5.62	9.92	0.52	16.06	6.10	7.27	0.41	13.78
DS K S I	9.30	7.30	0.63	17.23	8.80	6.34	0.82	15.96
DS E T N	4.28	9.75	1.51	15.54	4.85	6.96	0.94	12.75
DRUŽB. PREH.	10.48	6.58	0.61	17.67	10.30	5.97	0.38	16.65
S K U P A J	8.68	8.62	1.33	18.63	7.90	7.49	1.01	16.40

Odsotnost v juniju je bila višja kot v mesecu maju zaradi večjega koriščenja letnega dopusta in večje bolezenske odsotnosti. Bolezenska odsotnost se je toliko povečala, da presega tudi poprečje prvega polletja. Ker je v nekaterih TOZD dosegla kritično višino, morajo odbori za delovna razmerja razpravljati o vzrokih ter predlagati potrebne ukrepe.

ŽELEZAR

ZARADI DOPUSTA ZAPRTA MALA PRODAJA

Delavce temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti ter upokojece Železarne obveščamo, da bo zaradi koriščenja letnega dopusta mala prodaja Železarne zaprta od 26. julija do 20. avgusta.

Matjaž Kek
(Informacije RS ZSS 9/VI)

Železarski globus

ITALIJA

Italijansko podjetje iz Vidma Danieli, ki je sicer znano kot dobavitelj železarske opreme, nadaljuje z izvozom železarskih naprav dobavljenih na ključ. Pred kratkim je pričelo dobavljati opremo za elektro jeklarne letne proizvodne zmogljivosti 200.000 ton skupaj z napravo za kontinuirno vlivanje blumov s presekom 130 mm kvadrat. Naročnik te opreme je mehiška železarna Productos de Acero SA, kateri bo nova jeklarne omogočila nadaljnje povečanje proizvodnega programa valjarne žice in profilov, ki jo je Danieli dobavil že leta 1979.

12. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Odbor za delovna razmerja pri DS TOZD Jeklovlek je imel 28. junija 12. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Anton Noč. Pri pregledu sklepov zadnje seje so dopolnili sklep, da se delavko, ki je zaposlena za določen čas, zaposli za nedoločen čas.

Odbor je v nadaljevanju potrdil razporeditev štirih novospreglatih delavcev in osem mladih na počitniško delo. Vzeli so na znanje prekinitev delovnega razmerja petih delavcev, in sicer: dva zaradi disciplinskih odpustov, ostali pa zaradi sporazumne prekinitve in odhoda v JLA.

Odbor je sprejel sklep o praznovanju dveh delavcev na mesto adjunktov palic in prvega prekladalca — nakladalca.

Sklenili so, da če bodo težave z odsotnostjo (redni letni dopusti), se po dogovoru vodstvo — kadrovski sektor lahko še dodatno zaposlijo mladi na počitniškem delu.

Prošnjo za prekinitev delovnega razmerja s skrajšanim odpovednim rokom, sporazumno prekinitev in prekinitev z rednim odpovednim rokom, so ugodno rešili.

V zvezi s prošnjama za sprejem v delovno razmerje so ugotovili, da trenutno ni potrebe, vendar naj se prošnji vodita v evidenci.

Ob sklepu seje so obravnavali dopis delovne skupine za podprojekt »racionalizacija poslovanja« in sprejeli naslednji sklep:

Vodstva TOZD in delovnih skupnosti morajo skupaj s kadrovskim sektorjem in OSD pri odhodu delavca iz proizvodne in administrativne režije v pokoj in pri vsaki drugi obliki prenehanja delovnega razmerja v teh sredinah analizirati, če se da naloge, katere je opravljal delavec, združiti z nalogami ostalih delavcev, ali je delo v taki obliki še potrebno in delo rangirati po neposredni nevezanosti na proizvodnjo (ugotoviti vzrok, ki tako delo pogojuje).

Odbor je obravnaval in odobril izredno plačan dopust: Ladu Kraj-

niku — en dan — za udeležbo na 34. delavskem moštvenem prvenstvu SRS v šahu za leto 1982;

KADROVSKO GIBANJE V JUNIJU

SKLENILI DEL. RAZMERJE	PREKINILI DEL. RAZMERJE					PLAN. ST. DEL. ZA 1.81	DEJANSKO STANJE 30.6.
	iz JLA	stopenjati	ostali	SKUPAJ	iz JLA		
FLAVŽ	1	6	7			220	227
JEKLARNA	1	10	11		3	720	700
IIVARNA						89	87
VALJ. BL. ST.	1	4	5	1	4	408	379
VALJ. ŽICE		4	4		2	185	171
VALJ. DEB. PL.				1		168	162
HL. VALJ. BELA		1	1	2	1	290	267
HL. VALJ. JES.	1	2	2	5	1	225	223
ŽICARNA	1	2	2	5	3	283	260
PROFILARNA						80	72
VRAT. PODB.						70	64
JEKLOVLEK		1	1		2	160	147
ELEKTRODE	1		1	1	1	260	246
ŽEBLJARNA						85	85
STROJ. DEL.	2	1	3	1	1	335	322
REMONTNE D.	2		4		1	515	498
VZDRŽEVANJE	3	1	4	4	1	548	552
ENERGETIKA	1	2	3	1	1	245	242
TRANSPORT	1	4	5		3	380	370
DS KO-PI					5	283	284
DS K S Ispiravniki	2	1	4	7	1	353	370
DS E T N	1	1	2		3	492	478
DRUŽB. PREHR.		2	2		1	173	168
SKUPAJ	18	6	46	70	12	5567	5374

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Stanislav BRIC, 1930, splošni sektor — 33 let v ZJ; Genovefa BRUN, 1932, SEO — ERC — 35 let v ZJ; Jože BUČEK, 1922, energetika — 41 let v ZJ; Ljudmila ČELIGOJ, 1928, OTK, —

Hasanu Hasanbegoviću — en dan — za udeležbo na letnih igrah SOZD SZ v Ravnah in

Fuadu Suljanoviću — od 1. do 31. julija — za udeležbo na ZMDA Titova Mitrova v SAP Kosovo.

Eno prošnjo za izredno plačan dopust sodelavcu so zavrnili, ker ima omejene zdravstvene sposobnosti za delo. Odobrili so izredno neplačan dopust sodelavcem zaradi gradnje hiše in zaradi obiska sorodnikov v tujini.

Pri obravnavi odsotnosti v mesecu maju so ugotovili, da je nižja kot v aprilu.

T. E.

12. SEJA DELAVSKEGA SVETA

V sredo, 30. junija, je bila v TOZD Jeklovlek 12. redna seja delavskega sveta, ki jo je vodil predsednik Janez Židan. Pri pregledu sklepov enajste seje so ugotovili, da so izvršeni, prejeli pa so tudi odgovor na postavljeno delegatsko vprašanje glede zaostajanja OD v letu 1982.

V nadaljevanju so obravnavali poročilo in sklepe 12. seje odbora za delovna razmerja in nanj niso imeli bistvenih pripomb. Predsednik odbora za gospodarstvo je delegatom posredoval sklepe 10. redne in 11. izredne seje, na katere tudi niso imeli pripomb.

Na seji so obravnavali oceno poslovanja do konca leta, ki sloni na doslednem izpolnjevanju programa proizvodnje in prodaje. Delavski svet je ob tem poudaril naslednje naloge:

- dosega planirano proizvodnjo,
- realizirati prodajo po prioriteten vrstnem redu, predvsem izvoza,
- zniževanje stroškov in smotrna poraba materiala in energije,
- izboljšati strukturo naročil in kvaliteto proizvodnje.

Sprejeli so tudi ugotovitveni sklep, da so se delavci v javni razpravi izrekli za pristopitev k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi kulturne skupnosti SRS in o ustanovitvi stanovanjske skupnosti Jesenice ter da so potrdili pravilnika o oblikovanju cen proizvodov in storitev.

Obravnavali so predlog višine nagrad za učence usmerjenega izobraževanja in ga potrdili s tem, da se predlog dopolni z dodatno nagrado temeljne organizacije.

Na seji so sprejeli informacijo o izidu volitev v samoupravne organe SOZD SZ, ki so uspele z 80,5 %.

Ugovor sodelavca na sklep skupne disciplinske komisije so upoštevali in ga spremenili v ukrep prenehanja delovnega razmerja v TOZD Jeklovlek pogojno za dobo enega leta.

T. E.

35 let v ZJ; Jelka DELOPST, 1929, FRS — 34 let v ZJ; Ana DUGAR, 1919, Hladna valjarna Jesenice — 31 let v ZJ; Jože FRECE, 1921, splošni sektor — 40 let v ZJ; Franc HOZJAN, 1922, nabavni sektor — 21 let v ZJ; Janko JELOVČAN, 1922, Plavž — 38 let v ZJ; Ljubo JEREB, 1925, Transport — 39 let v ZJ; Stanislav KOGOJ, 1922, Valjarna debele pločevine — 29 let v ZJ; Margareta KOZAR, 1929, Elektrode — 35 let v ZJ; Kristina KRALJIC, 1923, Družbena prehrana — 29 let v ZJ; Alojz MIKLAVČIČ, 1923, Remontne delavnice — 34 let v ZJ; Anica PEGAM, 1927, Valjarna debele pločevine — 19 let v ZJ; Jože PERNE, 1928, Remontne delavnice — 35 let v ZJ; Jože PIKON, 1922, Strojne delavnice — 36 let v ZJ; Stanko PODOBNIK, 1926, Valjarna — 34 let v ZJ; Lovro PRETNAR, 1921, sektor novogradenj — 28 let v ZJ; Vinko PURGAR, 1923, Transport — 34 let v ZJ; Filip RAVNIK, 1922, Transport — 40 let v ZJ; Majda ROZMAN, 1931, prodajni sektor — 35 let v ZJ; Silva SAKSIDA, 1929, Žičarna — 35 let v ZJ; Silva SELJAK, 1930, Vzdrževanje — 35 let v ZJ; Jernej SKOK, 1922, Žičarna — 31 let v ZJ; Ivan SODJA, 1924, Elektrode — 37 let v ZJ; Irma ŠČERBIČ, 1927, FRS — 34 let v ZJ; Marija ŠIMON, 1926, FRS — 31 let v ZJ; Cilka ŠORL, 1930, Žičarna — 33 let v ZJ; Antonija SUBIČ, 1931, Energetika — 35 let v ZJ; Cecilija TALAR, 1927, splošni sektor — 35 let v ZJ; Angel VIDMAR, 1923, Jeklarna — 27 let v ZJ in Emil ŽAGAR, 1923, Elektrode — 35 let v ZJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: Ludvik HAJDINJAK, 1932, Energetika — 25 let v ZJ in Marija SMREKAR, 1941, CPSI — 24 let v ZJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zasluženi pokoj!

UMRL je Ljubčo ANGELOV, 1955, Transport — 6 let v ZJ! Svojem naše iskreno sožalje.

PREGLED SESTANKOV SDS

Nadaljujemo s pregledom junijskih sestankov samoupravnih delovnih skupin. Pri tem ne bomo povzemali vsebine razprav o skupnih zadevah, ki so jih obravnavale SDS po TOZD in v delovnih skupnostih temveč predvsem ožjo obratno problematiko, na katero opozarjajo.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, žarilnica 1, 2, 3 in 4, hladna valjarna 1, 2 in 3, adjustaža hladne valjarne, skladišče vložnega materiala, lužilnica, karisti in odprema. Obravnavale so predlog za korekcijo cen izdelkom črne metalurgije. Na sestanku SDS hladna valjarna 1 je bilo govora tudi o delovni disciplini (predčasno zapuščanje delovnega mesta, slabo izkoriščanje delovnega časa). SDS opozarja na polomljene tuše in pipe v kopalnicah. SDS odprema opozarja, da še vedno ni rešeno vprašanje dvignih naprav.

Iz TOZD ŽICARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, žičarna I-1, I-2, I-3, II-1, II-2 in II-3, patentirnica 1, 2, in 3, pocinkovalnica, vodilarna in adjustaža. Na dnevnem redu so imele kar sedem zadev (proizvodnja v maju, predlog ukrepov za izboljšanje poslovnega rezultata, beneficirana delovna doba, spremembe srednjeročnih planskih aktov, sporazum o združevanju sredstev za izgradnjo doma na Kredarici, volitve delegatov v organe SOZD ter informacijo o korekciji cen). Delavci, ki delajo na Herborn strojih, so na sestanku SDS žičarna II-2 opozorili, da vse tri izmene ne delajo enako. Pravijo, da v eni izmeni dva žičarja delata na šestih strojih, v njihovi pa delata na devetih. Zaradi obširnega dnevnega reda očitno na sestankih drugih SDS ni bilo nobenih vprašanj v zvezi z ožjo obratno problematiko.

Tudi dnevi red na zboru delavcev v TOZD PROFILARNA — udeležilo se ga je 62 delavcev — je bil precej obširen. Obravnavali so spremembe srednjeročnih planskih aktov (poudarjeno je bilo, da se je v situaciji, ko primanjkuje vložka, težko držati dogovorjenih planov), sporazum o združevanju sredstev za Kredarico, oceno poslovanja do konca leta, volitve delegatov za organe v SOZD SZ ter predlog za korekcijo cen. Pod razno je bilo med drugim govora o vestnejšem delu s stroji (na to opozarjajo vzdrževalci). Zr storitve vzdrževalcev je bilo rečeno, da so prepočasne. Popraviti je treba razkladalno rampo na Rossi 1.

V TOZD VRATNI PODOBOJI pa so delavci na zboru — prisotnih jih je bilo štirideset — obravnavali sanacijski program temeljne organizacije. Do izgube naj bi prišlo zaradi pomanjkanja naročil, premajhne proizvodnje ter zaradi obremenitve potrošne energije po sprejetem planu. Pod razno so sklenili, da bodo v preostalih mesecih prilagodili proizvodnjo količini naročil in da bodo po potrebi delali tudi po 12 ur.

Iz TOZD JEKLOVLEK smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, hladna predelava 1, 2, in 3, adjustaža 1 in 2 ter brusilnica 1, 2 in 3. Dnevni red sestankov niso bili enotno programirani (korekcija cen, ocena poslovanja do konca leta, spremembe srednjeročnih planskih aktov, sporazum o ustanovitvi kulturne skupnosti SRS ipd). SDS adjustaža 2 je pod razno predlagala, naj bi sodelavcu, ki opravlja dela drugega prekladalca, izdali odločbo za prvega prekladalca, ker je s svojim delom dokazal, da je ta sprememba upravičena.

Iz TOZD ELEKTRODE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD ter rezalnica 1 in oplaščevalnica 1. SDS vodstvo TOZD je med drugim obravnavala še pravilnik o oblikovanju cen proizvodov in storitev. V zvezi z njim pa je bilo govora tudi o problematiki povišanja cen oplaščenim elektrodam ter o neredu oziroma o neusklajenosti odločitev glede cen med republikami. Slovenska republiška skupnost za cene namreč TOZD Elektrode ni priznala povišanja Yu-žice, ki so ga predlagali, medtem ko sta Hrvaška in BIH priznali povišanje za elektrodo Zagreb in Bjeljina. Tako v TOZD ugotavljajo, da so cene njihovih izdelkov na jugoslovanskem tržišču za 30 do 40 odstotkov nižje od cen ostalih proizvajalcev. S tem tudi nastaja

velika izguba dohodka. Zato SDS meni, da je potrebno vložiti pritožbo na republiško skupnost za cene. V zvezi s tem postavljajo tudi vprašanje, kdo bo nosil odgovornost, če bo TOZD v izgubi ter bo morala izdelati in izvajati sanacijski program »pri takem nevzdržnem stanju«. Istega mnenja sta tudi ostali dve SDS.

Iz TOZD ŽEBLJARNA smo prejeli zapisnike SDS žebljarna 1 in 2 ter orodjarna. Med drugim so obravnavali tudi reklamacije, ki so jih prejeli iz tujine. SDS žebljarna 1 meni, da je odgovorna samokontrola kvalitete najboljša poročila, da do reklamacij ne bi prihajalo. Ob tem pa opozarja še na nekatere druge dejavnike. Da bi bilo treba izboljšati orodje, še zlasti klavira za najtanjšo žico, iz katere se izdeluje finišinge. Več pozornosti je treba nameniti vzdrževanju četrtega stroja. Zagotoviti je treba tudi bolj kakovosten vložek (v zadnjem času so za izvoz delali žičnike iz zelo slabe žice). Uvesti bi bilo treba bolj spodbuden sistem nagradjenja (predlagajo premijski sistem). Poskrbeti bi bilo tudi treba, da bi žebljarske grupe delale v polni zasedbi, »ne pa da je posamezen žebjar preobremenjen, sam za vse in ni količinski delu, ki je v večji izmenjavi orodja in pažnji in ne samo v količini. Ustrezno pozornost bi bilo treba nameniti tudi kadrovanju. SDS žebljarna 2 v zvezi z reklamacijo iz ZDA meni, da je nujno treba poostrižiti kontrolo pri nalaganju palet v kontejner, če pa je treba razporediti tako, da ne pride do poškodbe kartonov in razsutja žičnikov. Nadalje menijo, da je treba pocinkovalce žičnikov opozoriti, da je treba žičnike dobro presušiti in s tem preprečiti rjavenje. Opozarja tudi, da je pri žici, namenjeni za izdelavo žičnikov, prevelika toleranca (je predebela ali pretanka), zaradi česar nastaja izmeček: če je predebela, ima žičnik na glavi krilca, če je pretanka je brez glave. Tudi ta SDS meni, da je treba poostrižiti samokontrolo pri izdelavi žičnikov. Ne strinja se z namestitvijo kontrolorjev iz OTK, ker bi to posebej obremenjevalo dohodek TOZD.

Iz TOZD STROJNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, priprava dela, strugarna 1 in 2, strugarna Javornik, orodjarna 1, konstrukcijska delavnica 1 in 2, materialna služba, ključavničarji strojev ter kovačnica-kalilnica. Obravnavale so sporazum o ustanovitvi kulturne skupnosti SRS in sporazum o ustanovitvi stanovanjske skupnosti ter predlog ukrepov za odstranitev motenj v poslovanju temeljne organizacije v I. tromesečju. SDS strugarna 2 zahteva odgovor na vprašanja, ki so jih postavili na sestanku dne 9. aprila letos. SDS konstrukcijska delavnica 1 in 2 se pritožujeta, da je svetloba v delavnici iz dneva v dan slabša ter da je zaradi prevelike koncentracije plinov nujno treba vgraditi ventilator. Pritožujejo se tudi nad slabim vzdrževanjem škarij za pločevino, pa tudi nad odpremo, ki prepočasno odpremlja že izdelane konstrukcije, ki so jim v tako napotje v že tako premajhnem prostoru. Zanima jih, kje so vzroki, da ne pride do premestitve PELS škarij. Na sestanku SDS ključavničarji strojev so se delavci, ki delajo v montažni skupini pritožili, da se jim delo (večinoma so to samo nujna dela) nabira zaradi odhoda sodelavca. Zato prosijo, da bi jim čimprej dodelili novega. Predlagajo tudi uvedbo premij za zmanjšanje zastojev na obdelovalnih strojih in ukinitve dveh mest za II. ključavničarja. Namesto njih naj bi odprli dve novi višji kategoriji. To utemeljujejo s tem, da je možnost napredovanja pri njih v primerjavi z drugimi oddelki omejena.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, priprava dela, žerjavni 1 in 2, delavnica elektrostrojev 1 in 2, RTA 1, 2, 3, 4, 5 in 6, montaža 1 in 2, instalacija Jesenice in Bela, hidravlika in pnevmatika, ključavničarji 1 in 2, vodstvo GRD, tesarji, mizarji, plastika, zidarji, kleparji, elektrodelaavnica ter elektrožerjavni. V glavnem so obravnavale spremembe srednjeročnih planskih aktov ter sporazum o združevanju sredstev za izgradnjo doma na Kredarici. SDS žerjavni 1 in 2 pod razno predlagajo, da naj bi nekaj sredstev namenili za obnovo orodja in dvigalnih naprav. Delavci v proizvodnji je po njihovem mnenju treba opozoriti, da naj bolj pazijo na žerjave, kajti sicer jim ne bodo več zmogli sproti popravljati. SDS montaža 1 pod razno opozarja na velik obseg in tempo dela, zlasti v jeklarni. Menijo, da je tako delo, še zlasti v sistemu 12-12, zelo naporno in utrujajoče, sam efekt dela pa ni ravno najboljši. Dodajajo

še, da je večina del v jeklarni slabo organiziranih in pripravljenih, kar povečuje čas trajanja remonta. Se zlasti jih skrbi delo v času dopustov zaradi pomanjkanja delavcev.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, vzdrževanje Jesenice 1 in 2, vzdrževanje plavž 1 in 3, vzdrževanje jeklarn 1 in 2, vzdrževanje HVŽ 1 in 2, vzdrževanje Bela 1, 2, 3, 4 in 5 ter vzdrževanje HVB 1 in 2. Obravnavale so predvsem spremembe srednjeročnih planov ter sporazum o združevanju sredstev za Kredarico. Na sestanku SDS vzdrževanje jeklarn 1 in 2 se je pod točko razno postavilo vprašanje, zakaj so ostali vzdrževalci v mesecu maju brez premij, čeprav je bilo vzdrževalnega dela še več (odgovor jim je podal vodja vzdrževanja že na sestanku). Nezadovoljni so tudi s planiranimi remontov. Menijo, da so postavljeni nerealno, da bi bilo treba pred remontom določiti obseg del, na osnovi obsega pa določiti končni rok remonta. Razen tega se ne registrira, koliko časa se peč ohlaja ali pa čaka na zidarje, tako da na koncu zmanjkuje časa. Tudi z osebnimi dohodki niso zadovoljni. SDS vzdrževanje Bela 1, 2 ter 5 pod razno vprašujejo, če se nameravajo uvesti premije za remont. Opozarjajo tudi, da je treba pobeliti garderobo in vstaviti manjkajoče ploščice, ter pred zimo popraviti vsa okna in vrata. Nabavili naj bi tudi sušilec za lase (kot ga ima valjarna Zuco). Žerjavovodje na žerjavih v delavnici zahtevajo, da se jim montira klimatske naprave ali pa da dobijo dodatke za vročino. (Opomba: V zapisniku navajajo, da so bili prisotni vsi, razen opravičeni.) Vodjo SDS prosimo, da v bodoče namesto tega napiše število.) Tudi SDS vzdrževanje Bela 4 se zanima, kdaj se bo tudi za njihovo področje uvedlo, tako kot imajo to urejeno v proizvodnji, izplačevanje premij.

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, PIV, energija 1, 2, 3 in 4, delavnica PIV energije, parne naprave 1, 2, 3 in 4, delavnica toplotne energije ter delavnica elektroenergije. Obravnavale so zlasti spremembe srednjeročnih planov, sporazum o združevanju sredstev za Kredarico ter dopolnila k pravilniku o delitvi osebnih dohodkov v TOZD Energetika. SDS PIV energija 3 bi od oddelka za družbeni standard rada dobila odgovor na vprašanje v zvezi s kopalščem. Takole ugotavljajo: da je last Železarne, da ga Železarna vzdržuje, skrbi za vodo in ogrevanje — z njim pa upravlja Športmetal. Zanima jih, zakaj torej ne bi imeli delavci Železarne kakšne prednosti ali bonitete pred ostalimi kopalci, ki niso delavci Železarne. Na skupnem sestanku SDS delavnica toplotne energije ter parne naprave 2 pa je bila pod razno postavljena zahteva, naj se čimprej reši vprašanje prevoza delavcev, orodja in raznega manjšega materiala. To bi po njihovem mnenju lahko dosegli na dva načina: ali z usklajenim prevozom avtomobilov v temeljni organizaciji, ali pa tako, da bi nabavili kombi za toplotno energijo. Zahtevali so tudi analizo o tem, ali se toplotni energiji splača najemati mehanične nakladalce za nakladanje in prekladanje premoga iz TOZD Plavž in iz TOZD Jeklarna. Odgovori naj se jim, če ne bi bilo bolj smiselno, da bi toplotna energija sama nabavila ustrezen nakladalec ali dva za nakladanje in prekladanje premoga v deponiji premoga. SDS parne naprave 4 je v rubriki »odgovorjeno na vprašanja, postavljena na prejšnjem sestanku« enostavno zapisala »odgovora nikdara. SDS delavnica elektroenergije v zvezi z volitvami delegatov v organe SOZD SZ vprašuje, kako so mogli delegati predstavljati Železarno na seji delavskega sveta v Storah 19. maja, ko še niso bili izvoljeni.

Iz TOZD DRUŽBENA PREHRANA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, restavracija Železarne, kantine in samski domovi. Obravnavale so spremembe srednjeročnih planskih aktov ter sporazum o združevanju sredstev za Kredarico. SDS restavracija Železarne je posebej obravnavala tudi kadrovske problematiko in restavraciji. Težave imajo zlasti v obdobju dopustov. Ker ne vidijo drugega izhoda, predlagajo, da se ob pomanjkanju kadra v juliju in avgustu zapre I. nadstropje.

S pregledom ostalih zapisnikov bomo nadaljevali prihodnjič.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

MLADINSKA POLETNA POLITIČNA ŠOLA

MLADI v naši republiki, predvsem tisti, ki opravljajo najodgovornejše naloge v zvezi socialistične mladine, se že več let poleti zbirajo na mladinski politični šoli. To je vsekakor izredno koristna in uspešna oblika idejnopoličnega izobraževanja in usposabljanja mladih.

Letos je ta šola potekala v začetku junija v Mariboru in na njej so med mladimi iz vseh slovenskih občin sodelovali tudi mladi iz radovljanske in jeseniške občine.

Letošnja mladinska poletna politična šola je bila hkrati tudi zaključek javne razprave o osnutkih dokumentov za 11. kongres slovenske mladine, ki bo od 22. do 24. oktobra v Novem mestu.

MLADI so delali v delovnih skupinah in spregovorili o temeljnih področjih dela in problemih mladih. Poslušali so tudi tri predavanja:

Andrej Marinc je govoril o protislovjih v doseženi stopnji družbenoekonomskega razvoja v Sloveniji in Jugoslaviji, Franc Šetinc o zvezi socialistične mladine kot najširši fronti mladih in njeni dejavnosti v socialistični zvezi, Milan Kučan pa o razvoju političnega sistema socialističnega samoupravljanja v pogojih stabilizacije.

Na seji republiške konference Zveze socialistične mladine Slovenije, ki je bila zadnji dan šole, so se dogovorili za datum kongresa, dnevni red dela kongresa, imenovali kongresne komisije in sprejeli predloge kongresnih dokumentov.

Na kongresu bodo po izvolitvi organov najprej delegati poslušali poročilo republiške konference o delu med 10. in 11. kongresom in referat Zveze socialistične mladine Slovenije po 10. kongresu. Po razpravah bodo sklepali o poročilih in referatu, programskih usmeritvah in

resoluciji 11. kongresa ter o spremembah in dopolnitvah statuta ZSMS.

Kongres bo trajal tri dni, na njem pa bodo po štirje delegati, izvoljeni v občinskih konferencah in univerzitetni konferenci ZSM, po dva delegata, izvoljena v družbenih organizacijah ki so kolektivni člani zveze socialistične mladine, 15 delegatov JLA, člani odbora za pripravo 11. kongresa, člani nadzornega odbora republiške konference ter člani komisije za statutarne vprašanja in pritožbe republiške konference.

Rk.

TUDI OSNOVNOŠOLCI O DOKUMENTIH ZA XI. KONGRES ZSMS

O osnutkih dokumentov za 11. kongres ZSMS so spregovorili tudi mladi v osnovnih šolah. Tako so tudi učenci 7. in 8. razreda v osnovni šoli Jeseniško-bohinjski odred v Kranjski gori spregovorili o njih. Predvsem so se dotaknili organiziranja mladinske organizacije v šoli in krajevni skupnosti, problemov zaposlovanja z vidika poklicnega usmerjanja in usmerjenega izobraževanja.

Tudi mimo samoupravnega položaja učencev v šoli ter povezave pionirskega odreda in šolske skupnosti z mladinsko organizacijo niso šli. Poleg tega so spregovorili tudi o mladinskem prostovoljnem delu in njegovem širšem družbenem pomenu.

Ob tem so učenci menili, da je potrebno v prihodnje tudi v osnovni

šoli večkrat spregovoriti o družbenih problemih, o katerih v osnovni šoli še premalo vedo.

Rk.

LOKALNE DELOVNE AKCIJE V OBČINI

Jeseniški brigadirji so se letos pred odhodom na republiške in zvezne mladinske delovne akcije srečali na nekaterih lokalnih akcijah, ki pa jih je bilo letos manj kot prejšnja leta.

Učenci jeseniških srednjih šol so sodelovali na brigadirskih dnevih, urejali so cesto v Javorniški rovt, mladi pa so skupaj z radovljškimi urejali dostopno cesto na Ajdno, urejali planino nad Plavškim rovtom in pred kratkim tudi cesto v Piškovce.

Rk.

12. POHOD PO POTEH SLOVENSKE DELEGACIJE NA DRUGO ZASEDANJE AVNOJ

Republiška konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije je letos že dvajsetič pripravila tradicionalni pohod mladih po poteh slovenske delegacije na drugo zasedanje AVNOJA.

Pohod se je začel v soboto, 3. julija, v Ljubljani, trajal pa bo do 19. julija. Med 100 najaktivnejšimi mladimi sta tudi dva iz jeseniškega železarskega izobraževalnega cen-

tra. Mladi bodo prehodili 270 km dolgo pot iz Slovenije v Jajce. Vsako leto se odločijo za drugo pot. Tudi letos se bodo mladi na poti srečevali z domačini, pletli pristne vezi bratstva in prijateljstva med narodi in narodnostmi, se usposabljali za življenje v naravi, seveda pa ne bodo pozabili tudi na interesne dejavnosti.

Rk.

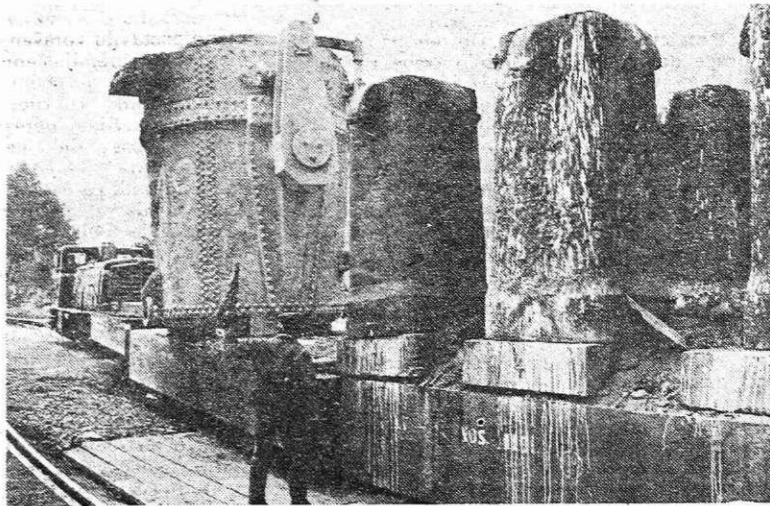

LETOŠNJE JESENIŠKE BRIGADE

Na mladinsko delovno akcijo Goricko bodo šli jeseniški brigadirji 18. julija. Dva mladince iz jeseniške železarne sta bila na akciji v Sisku skupaj z mladimi iz ostalih jugoslovanskih železarn v brigadi Norbert Veber.

Poleg tega bodo letos mladi iz jeseniške občine sodelovali še na akciji v Titovi Mitrovici na Kosovu. Tja bodo odšli 3. avgusta, 4. avgusta bo odšlo na akcijo Knin deset mladih, ki bodo skupaj z mladimi iz doma Dragi Milovanović iz Beograda sodelovali v istoimenski brigadi. Osmega avgusta pa bodo pionirji skupaj z radovljškimi odšli na delovno akcijo na Kras.

Rk.

Transport velikanov (Foto I. Kučina)

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

PSIHOLOŠKE REAKCIJE V IZJEMNIH POGOJIH

Švedski psiholog BORING pojmuje pogum »kot sposobnost hrabrega obnašanja kljub strahu in izpostavljanju življenjski nevarnosti, da se obdrži vojna zaprisega.«

Dialektično-marksistično pojmovanje poguma izhaja iz tega, da je pogum družbeno-zgodovinska in biološko-psihološka kategorija, ki se razvija iz izkušenj. Lastnosti in značaj osebnosti se razvijajo v družbeni sredini z nenehnim učenjem in aktivnostjo. Osebnost razvija svoj pogum v okviru norm družbenega dogajanja, odvisno od psiholoških doživljanj in motivov, ki jo nagibajo v akcijo. Prav zaradi tega izhaja, da osebnost v različnih situacijah izkazuje različne stopnje poguma. Gornje pojmovanje poguma z zornega kota dialektično-marksistične teorije najbolje razloži sovjetski pedagog A. MAKARENKO z naslednjo definicijo: »Ni pogumen tisti, ki se ne boji, temveč tisti — ki zna obvladati strah«. Po tej definiciji je pogum tista človekova lastnost, ki je izpostavljena številnim činiteljem, torej konstitucionalnim, psihološkim in socialnim pogojem. Strah vsebuje pogum in zoperstavljanje nevarnosti v bodoči življenjski sredini.

V strokovni literaturi je pojem poguma razmeroma širok. Skala se razteza od drznosti, junaštva, neustrašnosti do herojstva. Pod drznostjo razumemo začetno stopnjo poguma, ki se razteza do herojstva t. j. najvišja stopnja po vrednosti. Herojstvo je torej najvišja moralna in etična vrednota — nesebično žrtvovanje v rizičnih pogojih za osebnost, kolektivne oziroma družbene interese.

Zgodovina pomni ogromno znanih in neznanih junakov, ki so se žrtvovali za splošne interese n. pr.: SOKRAT, GALILEI, IVANA ORLEANSKA, MILOŠ OBILIC, SAVA KOVAČEVIĆ, TITO itd.

POGUM KOT PSIHOLOŠKO SOCIALNA KATEGORIJA

Za razliko od strahu, ki je primarno afektivno duševno stanje — je pogum motivirano obnašanje osebnosti z racionalno vsebino zavesti. Iz tega izhaja priprava, planiranje in odločitve pri izpeljavi akcije. Pri razvijanju poguma dosežemo zadovoljivo stopnjo z uporabo vzgojnih in duševno higienskih postopkov, kar v končni fazi pripomore k oblikovanju in obnašanju v kritičnih razmerah.

Manifestacija poguma je izraz spontanosti gibalnih sil osebnosti in motiviranosti same osebe. Pogum je relativno trajna sestavina. Pozitivni primeri poguma imajo vedno močan vpliv na obnašanje skupine in posameznikov.

V nevarnih vojni situacijah je vloga poguma starešin in komandantov odločilnega pomena za emocionalno ravnotežje pri podrejenih vojaki.

Starešini (komandantu) marsikaj pogledamo »skozi prste« pri napadnem komandiranju, nikakor mu pa ne moremo oprostiti paničnega obnašanja. Neodločen starešina ni še nikdar dosegel omembe vrednih uspehov. Sodobne armade imajo v surovih vojnih pogojih pogumne starešine. Pogum starešine je dvojen — osebni in starešinski. Starešinski pogum zajema polno odgovornost v vodenju enot. Osebnostni pogum je nujna kvaliteta, da s svojo avtoriteto in osebnim vzorom vpliva na obnašanje podrejenih. Starešinski osebni vzor je odločilen vir moči in poguma za vse ostale podrejene.

Starešinski osebni pogum v borbi se izraža v hitrih in premišljenih odločitvah ter stvarnih ocenah stanja. Te in podobne lastnosti starešin so rezultat osebnostne emocionalne stabilnosti, realnega ocenjevanja, pobude, kritičnosti in samokritičnosti, odločnosti, vztrajnosti in motiviranosti, ki pelje do končnega cilja. Starešine iz NOB so imeli vrsto teh značajskih lastnosti, kar je nenadno pozitivno vplivalo na obnašanje borcev.

Vojakov osebni pogum se izraža v obnašanju v borbi in v obrambi pred sovražnikom. Njegov osebni pogum se ne izčrpa v prvi akciji, temveč se izraža v premagovanju vseh psihofizičnih obremenitev, nespčnosti, premagovanju lakote in ostalih težav.

Osebnost hrabrost pokaže vsak borec ali starešina v nevarni situaciji. SAVA KOVAČEVIĆ — legendarni komandant je v novembru leta 1941 skočil na italijanski tank ter prisilil posadko tanka k predaji. Maršal TITO je leta 1943 v četrti sovražni ofenzivi izdal ukaz za rušenje mostov na NERETVI. S to premišljeno odločitvijo je izpolnil izjemen komandantski pogum. Ko je leta 1812 KUTUZOV odredil umik svojih enot je izjavil naslednje: »Vem, da bo vsa odgovornost padla na mene, toda žrtvoval bom sebe za rešitev domovine.«

Nadaljevanje

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI

NAFTA DANES IN JUTRI

Peter Odell je direktor centra za mednarodne energetske študije v Rotterdamu in strokovnjak za vprašanja, ki so povezana s svetovno problematiko preskrbe in porabo energije. V zvezi z bodočo preskrbo in ceno nafte ima določeno mnenje, ki se v marsičem razlikuje od splošno znanega in razširjenega mnenja, da bo nafta v prihodnosti vedno manj na razpolago in da bo njena cena še nadalje rasla. V zvezi s tem je pred kratkim razložil svoje poglede v pogovoru z novinarjem neke angleške revije. Čeprav so nekatere njegove trditve povezane z njegovimi pogledi na situacijo v razvitem in nerazvitem svetu, so glede na predvideni bodoči razvoj svetovne preskrbe z nafto zelo zanimive.

Pogovor je potekal takole:

Vprašanje: Zakaj je po obdobju pomanjkanja in skokovite podražitve pričela cena nafte padati?

Odgovor: Mnogi so mnenja, da povpraševanje po nafti nazaduje zaradi gospodarske recesije in ko bo ta situacija mimo, bo cena nafte spet pričela naraščati. Vendar je jasno, da to ni res.

Dejstvo je, da je zmanjšanje povpraševanja po energiji in posebej še po nafti posledica strukturnih sprememb v našem sistemu. Posledica hitrega dviga cene nafte v preteklem desetletju je pozitivna v tem smislu, da so postali ljudje v zvezi s porabo energije bolj osveščeni in varčni. Ugotovili so, da je vredno investirati v naprave za zmanjšanje porabe energije. Vendar takšne investicije potrebujejo čas, da pokažejo rezultate in ti prihajajo šele v zadnjem času do izraza.

Naše prejšnje razpisniško obnašanje v zvezi s porabo energije je bilo posledica padanja cen nafte v petdesetih in šestdesetih letih. Ob upoštevanju vrednosti dolarja v letu 1974 je bila leta 1950 cena nafte 4,25 dolarja za sodček (159 l) in leta 1970 1,60 dolarja. Tako nizka cena nafte je v zahodnem svetu praktično zavrla vsak razvoj drugih virov energije. Zato je okoli leta 1970 prevladovalo na zahodu mnenje, da je velika poraba nafte, ki je letno naraščala od 7 do 8 %, neke vrste božji dar, ki ga nihče ne nadzoruje, je izven ekonomskih zakonitosti in nepogrešljiv ter neizogiben del našega razvoja. Obstajalo je mnenje, da je treba za 1 % povečanja skupnega narodnega dohodka v enakem odstotku povečati tudi porabo energije.

Vzporedno s tem so bila vedno glasnejša tudi mnenja, da zaloga nafte hitro kopnijo. Znani rimski klub, ki ga sestavlja skupina konzervativcev in nekatere naftne družbe, je pričel razglašati da bo nafta kmalu zmanjkalo. Posledica takšne situacije je bila, da smo se kmalu vsi sprijaznili s podražitvijo, posebno še, ker se je vzporedno s tem utrdilo tudi mnenje, da je nafta »udoben« vir energije.

To mnenje je izkoristila tudi organizacija proizvajalcev nafte OPEC, ki jo lahko smatramo kot najbolj uspešno mednarodno organizacijo. Ocenila je, da bo nemogoče spremeniti povpraševanje po nafti, posebno še ob dogodkih, kot so bili arabsko-izraelska vojna, sprememba vladavine v Iranu in iraško-iranska vojna. In tako je bilo mogoče kar naprej povečevati ceno nafte.

Tako je cena nafte dosegla 30 in 35 dolarjev za sodček in kazalo je, da takšno poviševanje nima nobenega vpliva na povpraševanje. To je imelo za posledico, da se je pri članicah OPEC izoblikovalo mnenje: če povpraševanje po nafti ni prizadeto, potem je treba še naprej njeno ceno poviševati.

Pri tem obstoja napačno mnenje, da je danes raziskovanje in črpanje nafte drago. Na dveh novih najljubših v Severnem morju, ki so jih pričeli izkoriščati pred kratkim, so stroški proizvodnje okoli 4 dolarje za sodček.

Vprašanje: Povedali ste, da je bilo naraščanje cene nafte povezano s pomanjkanjem vpliva med ceno in povpraševanjem. Ali pomeni sedanje znižanje cene, da je to razmerje sedaj spremenjeno?

Odgovor: Rekel sem že, da je to rezultat strukturnih sprememb v našem sistemu. Pri tem gre za ohranitev pojmov o energiji. Razmerje ena proti ena med energijo in ekonomsko rastjo se je sedaj spremenilo in znižalo na 0,4 proti 1. To pomeni, da 1 % rasti nacionalnega proizvoda ustreza samo 0,4 % povečanju porabe energije.

Vloga nafte kot energetskega vira se je pričela zmanjševati. V primerjavi z drugimi viri energije je postala precenjena. V zahodnem delu sveta, posebno še v industrijsko razvitih deželah, kjer je bila poraba nafte doslej največja, je pričela padati. Dogaja se nasprotno tistemu, kar smo doživljali v petdesetih in šestdesetih letih, ko je zaradi svoje nizke cene nafta vedno bolj nadomeščala ostale vire energije. Toda zaradi našega ukrepanja v zadnjih desetih letih se je znatno izboljšalo razmerje med porabo energije in ekonomsko rastjo.

Vprašanje: Ali je bilo ovrednoteno razmerje med rastjo cene nafte in zmanjševanjem ekonomske aktivnosti v zahodnem delu sveta?

Odgovor: Vsak dolar povečanja cene nafte zmanjša stopnjo rasti za eno desetinko odstotka. Tako ima pri ceni 20 dolarjev in stopnji rasti 3 %, povečanje cene za 5 dolarjev za posledico zmanjšanje rasti s 3 % na 2,5 %.

Vprašanje: Ali lahko to deluje tudi v nasprotni smeri? Ali bi znižanje cene nafte za 5 dolarjev pomenilo povečanje ekonomske rasti za 0,5 %?

Odgovor: Cena nafte še ni padla tako, da bi lahko ugotovili to razmerje, vendar lahko predpostavimo, da je simetrično. Če se bo svetovna ekonomska situacija popravila, potem poraba nafte ne bo naraščala v razmerju ena proti ena, kar je bilo sicer značilno za sedemdeseta leta, temveč v razmerju 0,4 % porabe energije proti 1 % ekonomske rasti.

Nadaljevanje

KLJUB TEŽAVAM V JUNIJU V NEKATERIH TOZD DOBRI REZULTATI

(Nadaljevanje s 1. strani)

TOZD JEKLARNA

Dne 29. maja je zaradi izpada električne energije zmanjkalo za nekaj časa hladilne vode v SM jeklarni in zato je bilo treba predčasno ustaviti SM peč št. 07. Težave s hladilno vodo ob koncu maja so negativno vplivale tudi na proizvodnjo v mesecu juniju. Poleg takojšnje ustavitve SM peči št. 07 je prišlo zaradi okvar na ognjestalni obzidavi tudi do predčasnih ustavitvev SM peči št. 03 in 01. Zaradi tega je v SM jeklarni obratovalo namesto v operativnem programu predvidenih pet SM peči, deset dni štiri in šest dni celo samo tri SM peči. Ob koncu meseca so bile zaradi ustavitve plavža št. 2 tudi težave zaradi pomanjkanja grodlja. Ker je bil družbeni načrt postavljen na obratovanje s štirimi SM pečmi, je bil dosežen 100,1 %, zaradi predvidenega obratovanja s petimi SM pečmi povišani operativni program skupne proizvodnje pa 96,1 %.

Tudi v elektro jeklarni je bilo nekaj problemov, zaradi katerih je bila dosežena nižja proizvodnja. Osnovna problema sta bila 36 ur zastoj zaradi redukcije električne energije in nepredvideni remont dna na Lectromelt peči, ki je trajal tri dni. V juniju je bil predviden po gospodarskem načrtu glavni remont Lectromelt peči, ki pa je bil izveden že v februarju. Zvišani operativni program skupne proizvodnje je bil dosežen 91,5 %.

Na napravi za kontinuirno vlivanje so odšli 4.091 ton blumov ali 95,1 % gospodarskega načrta.

TOZD LIVARNA

Livarna je v juniju dosegla 100,3 % načrtovane skupne proizvodnje, tujim naročnikom pa je bilo odpremljenih 57,7 ton jeklenih odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Zaradi pomanjkanja slabov iz tujih virov je bil operativni program skupne proizvodnje postavljen nižje, kot je predvideval gospodarski načrt in dosežen 94,1 %. Ker je bila proizvodnja v TOZD Jeklarna v prvi polovici junija precej zmanjšana in ker ni bilo več zaloge blokov na skladišču, je imela ta valjarna precej zastojev zaradi pomanjkanja polizdelka. Potisna peč je obratovala 1. in 2. ter od 20. do 30. junija, prevlanih pa je bilo 4.036 ton slabov, ker večje zaloge ni bilo.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Zaradi težav s polizdelkom je bilo treba v času od 15. do 20. junija prevlajati 787 ton gredič 55 mm kvadrat, zaradi tega pa je bila dosežena nižja proizvodnja. Kljub težavam je ta TOZD dosegla gospodarski načrt skupne proizvodnje 98,9 %.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

V tej TOZD je bilo precej težav s pripravo pločevine za izvoz. Poleg tega je bila tudi okvara na oboku potisne peči za ogrevanje slabov. Načrtovano skupno proizvodnjo so dosegli 87,7 %.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

V začetku meseca je bilo nekaj težav s polizdelkom, kasneje se je situacija popravila z dobavo toplo valjanih trakov iz tujih virov. Zaradi predvidenih premajhnih količin polizdelka je bil znižani operativni program skupne proizvodnje dosežen 96,3 %. Dinamo kvalitete so izdelali 2.275 ton (maja 2.512 ton), medtem ko je bila pri proizvodnji nerjavnih kvalitet zaradi pomanjkanja ferokroma situacija v letošnjem letu najslabša. Izdelali so jih samo 31 ton (maja 269 ton).

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Hladna valjarna Jesenice je pri skupni proizvodnji dosegla načrtovano količino 100,8 % in pri gotovi proizvodnji 104,2 %. Proizvodnja dinamoma kvalitete je bila s 584 tonami zelo dobra (maja zaradi pomanjkanja polizdelka samo 330 ton) in visoko oglednih jekel 179 ton (maja 283 ton).

TOZD ŽIČARNA

Načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena 97,8 % in gotova proizvodnja 101,2 %. Imeli so nekaj težav zaradi občasne pomanjkanja plastičnih kolutov za navijanje VAC žice. Patentirane žice so izdelali 979 ton (maja 773 ton), VAC žice pa zaradi pomanjkanja kolutov samo 380 ton (maja 415 ton) in EPP žice 107 ton (maja 66 ton).

TOZD PROFILARNA

Zaradi občasnih težav s polizdelkom je Profilarna dosegla gospodarski načrt skupne proizvodnje 90,5 % in gotove proizvodnje 102,9 %. Nekaj problemov je bilo tudi s kompletiranjem pošiljk za izvozna naročila.

TOZD VRATNI PODBOJI

Zaradi pomanjkanja naročil je bil znižani operativni program skupne proizvodnje v juniju dosežen 144,7 %.

TOZD JEKLOVLEK

Za junij z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo so dosegli 104 %.

TOZD ELEKTRODE

Načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena 98,5 %. Najslabša situacija je bila pri varilni žici zaradi težav s polizdelkom in rezalno linijo. Tudi pri varilnem prašku je bila proizvodnja nižja zaradi okvar na napravah.

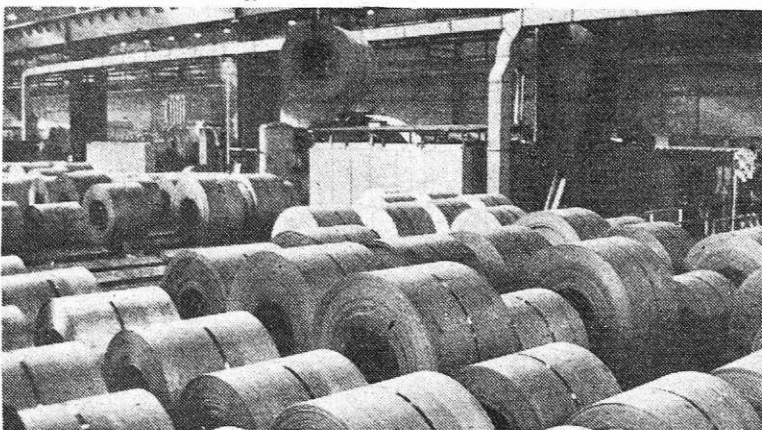
TOZD ŽEBLJARNA

Žebeljarna je v juniju dosegla 113,4 % načrtovane skupne proizvodnje in je pri tem upoštevana tudi uslužnostna proizvodnja za ŽE-CE Karlovac. Če te količine ne upoštevamo, je dosegla Žebeljarna 104,4 % gospodarskega načrta.

Avugst Karba

V žičarni (Foto S. Kokalj)

V hladni valjarni Bela (Foto I. Kučina)

KAKŠEN JE BIL »VESELI VEČER« PRED HIŠICO V BIOGRADU

Lepšega desetdnevnega oddiha za mlade in starejše, v verjetno daleč okoli najbolj urejenem počitniškem naselju, kot je naselje Železarne v Biogradu na moru, si je težko predstavljati.

Mlajšim, najmlajšim in starejšim so za rekreacijo na voljo različne naprave, ki smo jih lahko uporabljali po mili volji. Hrane je na pretek, kakor tudi osvežilnih in drugih pijač, kar si kdo poželi. Da je vse to vsem na voljo, mora za to nekdo skrbeti, kar pa ni enostavno. V pisarni uprave naselja delajo ves dan, tja v večerne ure. Vse je bilo v najlepšem redu in ni bilo mogoče ugovoriti, da je sploh kaj narobe. Mlajši in starejši gredo na dopust zato, da se sprostimo, poveselimo in da pozabimo na vsakdanje težave.

Vsem dopustnikom je bil pokvarjen le poslovljni večer. Ne vem, kdo bi znal in mogel organizirati tako, da bi si bili ljudje podobni, da ne bi bili mešana družba, kot si želi ali predlaga udeležene (udeleženci) II. grupe. Radoveden sem, če bi bili v skupini samo mlajši ljudje in če bi tako mirno in dostojno prenašali početje, kakršnega si je privoščila manjša skupina, po starosti mešana družba, v torek, 29. junija, ob 20. uri. Na tako imenovanem poslovljnem večeru smo se dopustniki v večini zbrali v vrtnem prostoru. Lepo smo se zabavali ob domači glasbi (ne v živo), dobrih različnih in čevapčičih ter dobri kapljici. Smo tudi zaplesali in dostojno zapeli. Nekateri so šli na počitek prej, nekateri pozneje, približno ob 23.30 pa je bilo »uradnega« poslovljnega večera menda konec. Kdor se je podal na počitek ob približno 22. uri, si ga do ranega jutra ni mogel privoščiti.

Ob hišici sredi naselja je bil na ves glas odprt tranzistorski sprejemnik, vmes pa huronski ženski in moški glasovi. Komu so bili namenjeni: tistim, ki so šli na počitek, mlajšim otrokom od treh do sedmih let (bilo jih je kar precej), onim iz sosednjega hotela INA, sosednjim Beograščanom ali sosednjim delovnim ljudem s Stajerske? Najbrž kar vsem, saj so bili vsi prisiljeni poslušati »veseli večer«, ki si ga je neodgovorna skupina kar sama organizirala. Do ene ure zjutraj smo lahko poslušali pijano petje, vpitje, tleskanje z rokami, razbijanje steklenine, manjše prepire itd., nato pa so bile na vrsti pesmi, kot so: Jugoslavija, Družbe Tito, mi ti se kunemo in druge, ki prav gotovo ne sodijo v tako okolje.

Družba je pela glasno, vmes so posamezniki zavijali po svoje, besedilo in soglasje se ni moglo ujeti. Ljudje pojemo in pojejo te pesmi s spoštovanjem ob svečanih prilikah in tudi takrat, kadar so, ali smo razpoloženi in zadovoljni, da živimo v svobodni Jugoslaviji.

Verjamem, da je večino dopustnikov v našem in sosednjih naseljih, kakor tudi v hotelu INA, kjer so se prižigale luči, bolelo srce, da so se težko premagovali. Kljub vsemu smo vsi ostali mirni, nismo si želeli še večjega škandala, miriti pa, po pravici povedano, nismo upali. Razmišljali smo, kako je to mogoče, kaj si je skupina želela, komu na ljubo je počela, kar je. Grobega izzivanja ni in ni hotelo biti konec.

Pridružujem se vsem, ki smo se po neprespani noči pogovarjali in zaključili, brez prisotnosti delavcev uprave naselja, da bi izivalska družba morala dati odgovor, čemu vse to. Če je bil med njimi član – članica zveze komunistov, bi ga (jo) osnovna organizacija morala vprašati, čemu in zakaj tako.

Upravniku naselja, ki nam je hotel na lep način pomagati, kljub zasmehovanju, žalitvam in celo grožnjam »vesele družbe« ni kazalo drugega, kot reči, da bo obvestil organe milice, edino, kar je mogel narediti. Ker tega ni naredil, je slabo ravnal.

Z grenkim priokusom smo se čez dva dni, od sicer vsega lepega, poslovili.

Ivan SAKSIDA
v imenu skupine
dopustnikov

Železarski globus

ŠVICA

Po švicarskih podatkih je dosegla svetovna proizvodnja zlata v letu 1981 1120 ton in v tej količini je udeležena Južnoafriška republika s 650 tonami ali 58 %. Ostale dežele zahodnega sveta so ga pridobile 290 ton in Sovjetska zveza 150 ton.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V JUNIJU

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	13.200	13.200	13.703,3	103,8	103,8	—	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	37.150	40.000	37.743,6	101,6	94,4	—	—	—	—	—	—	—
— SM	24.000	25.000	24.018,0	100,1	96,1	—	—	—	—	—	—	—
— EL	13.150	15.000	13.725,6	104,4	91,5	—	—	—	—	—	—	—
— ASEA	6.700	6.700	6.694,9	99,9	99,9	—	—	—	—	—	—	—
— LM	6.300	8.150	6.822,2	108,3	83,7	—	—	—	—	—	—	—
— BBC	150	150	208,5	139,0	139,0	—	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	160	160	158,8	99,3	99,3	60	60	56,7	94,5	94,5	56,7	—
— jeklo	155	155	154,5	99,7	99,7	60	60	57,8	96,3	96,3	57,8	—
— kovino	5	5	4,3	86,0	86,0	—	—	1,1	—	—	1,1	—
VALJ. BLUMING-ŠTEKEL	35.700	31.600	29.744,4	83,3	94,1	7.170	7.170	6.595,6	92,0	92,0	6.623,7	—
— bluming	17.800	15.800	16.051,4	90,2	101,6	370	370	387,4	104,7	104,7	381,6	—
— štekel razrez.	15.170	13.070	11.044,8	72,8	84,5	4.070	4.070	3.567,4	87,7	87,7	3.694,1	—
— štekel razr. storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— termična obdelava	2.730	2.730	2.648,2	97,0	97,0	2.730	2.730	2.640,8	96,7	96,7	2.548,0	—
VALJ. ŽICE IN PROFILOV	9.640	9.640	9.530,3	98,9	98,9	1.970	1.890	1.562,9	79,3	82,7	1.983,5	—
— valj. žice	9.640	9.640	9.530,3	98,9	98,9	1.970	1.890	1.562,9	79,3	82,7	1.983,5	—
— valj. žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJ. DEB. PLOČEVINE	6.600	6.600	5.788,1	87,7	87,7	6.420	6.420	5.597,7	87,2	87,2	5.348,8	—
— valj. deb. ploč.	6.600	6.600	5.788,1	87,7	87,7	6.420	6.420	5.597,7	87,2	87,2	5.348,8	—
— valj. deb. ploč. storit.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. BELA	8.000	7.600	7.315,9	91,4	96,3	7.960	7.560	6.871,8	86,3	90,9	6.375,9	—
— hl. valj. Bela	8.000	7.600	6.921,3	86,5	91,1	7.960	7.560	6.871,8	86,3	90,9	6.375,9	—
— hl. valj. Bela storitve	—	—	394,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. JESENICE	2.550	2.550	2.571,2	100,8	100,8	2.290	2.290	2.385,5	104,2	104,2	2.425,6	—
— hl. valj. Jesenice	2.550	2.550	2.571,2	100,8	100,8	2.290	2.290	2.385,5	104,2	104,2	2.425,6	—
— hl. valj. Jes. storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	5.050	5.050	4.940,8	97,8	97,8	3.750	3.750	3.793,4	101,2	101,2	3.697,9	—
— žičarna	5.050	5.050	4.940,8	97,8	97,8	3.750	3.750	3.793,4	101,2	101,2	3.697,9	—
— žičarna storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	1.920	1.920	1.736,8	90,5	90,5	1.490	1.660	1.532,5	102,9	92,3	1.403,8	—
— HOP	1.625	1.625	1.583,3	97,4	97,4	1.425	1.595	1.491,5	104,7	93,5	1.362,2	—
— HOP storitve	90	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— rondele	45	45	32,3	71,8	71,8	45	45	32,3	71,8	71,8	32,3	—
— rondele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— diski storitve	110	110	121,8	110,7	110,7	—	—	—	—	—	—	—
— del. za cest. ograjo	50	50	0,6	—	—	20	20	8,7	43,5	43,5	9,3	—
SKLADIŠČE 38	130	130	—	—	—	130	130	—	—	—	—	—
VRATNI PODBOJI	200	110	144,7	72,4	131,5	200	110	144,5	72,3	131,4	131,1	—
JEKLOVLEK	1.980	1.980	2.060,1	104,0	104,0	1.960	1.960	2.053,9	104,8	104,8	2.064,5	—
ELEKTRODE	1.990	1.990	1.960,6	98,5	98,5	1.790	1.790	1.760,1	98,3	98,3	1.830,5	—
— elektr. varil. žica	1.640	1.640	1.505,7	91,8	91,8	1.620	1.620	1.503,1	92,8	92,8	1.573,3	—
— varil. žica storitve	—	—	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— varilni prašek	70	70	59,9	85,6	85,6	70	70	57,7	82,4	82,4	58,0	—
— suha elektr. masa	100	100	103,2	103,2	103,2	100	100	103,2	103,2	103,2	103,2	—
— ognjevarni mat.	180	180	290,4	161,3	161,3	—	—	96,1	—	—	96,0	—
ŽEBLJARNA	960	960	1.088,5	113,4	113,4	960	960	1.088,5	113,4	113,4	1.041,0	—
SKUPAJ	125.230	123.490	118.487,1	94,6	95,9	36.150	35.750	33.443,1	92,5	93,5	32.983,0	—
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	250	250	263,9	105,6	105,6	263,9	—
ŽELEZARNA	—	—	—	—	—	36.400	36.000	33.707,0	92,6	93,6	32.246,9	—
Monter Dravograd	1.170	1.187	1.198,0	102,4	100,9	1.170	1.127	1.198,0	102,4	100,9	1.198,0	—

PRODAJA...

Realizacija TOZD Monter Dravograd je v tem mesecu znašala 39,6 milij. din, kar je le 76,1% planirane realizacije. Čeprav je TOZD presegl planirano količino za 2,4%, dosežena prodajna cena močno zaostaja za planirano.

Planirana prodaja za junij je bila večja kot v maju, indeksi doseganja plana na nivoju Železarn pa so slabši kot mesec poprej. Količinsko doseganje plana je bilo v juniju za 2,7% slabše kot v maju, vrednostno pa za 3,4%. Dosegli smo poprečno prodajno ceno 31.821 din za tono, kar je za 3.318 din na tono manj od načrtovane. Ravno nizka prodajna cena je vzrok, da so vrednostni rezultati prodaje še slabši od količinskih. Dosežena skupna realizacija je le za 14,4% višja kot junija lani, saj smo zaostali za lanskeoletno junjsko prodajo za 2.068 ton oz. za 5,9%, poprečna prodajna cena pa je bila višja za 5.628 din ali 21,5%.

Pregled prodaje po posameznih TOZD kaže, da so mesečni količinski

plan prodaje presegli v TOZD Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna Jesenice, Jeklovlek in Elektrode. Ostale TOZD planirane količine niso dosegle, največji zaostanek, in sicer 34,4% je bil v TOZD Vratni podboji zaradi pomanjkanja naročil, sledi ji TOZD Livarna z 31,7% zaostankom itd. Vzrok za zaostanek v tej TOZD je bil v veliki potrebi po njenih izdelkih za domače vzdrževanje, razen tega pa je bila tudi ponev za Smederevo potrebna velikega popravila. Večja je bila kvaliteta ulitkov, saj je prodajna cena presegl planirano kar za 124,3%. Pomanjkanje polizdelka je bilo vzrok za nedoseganje planiranih količin prodaje v TOZD Hladna valjarna Bela, 16,7% zaostajanje prodane količine v TOZD Valjarna debele pločevine pa je posledica izdelave večje količine pločevine namenjene izvozu, ki je po kvaliteti zahtevnejša in je v izdelavo potrebno vložiti tudi do 40% več časa, kot za izdelavo debele pločevine, namenjene prodaji doma, razen tega pa tudi vsa izdelana količina ni bila odpremljena, deloma zaradi po-

manjkanja vagonov, deloma pa zaradi neizdelanih celotnih naročil. Zaostanek ostalih TOZD je bil manjši od poprečja Železarn. Vzrok je v glavnem v pomanjkanju vložnega materiala in zato je bila tudi dosežena nižja gotova proizvodnja od načrtovane. Če pogledamo vrednostne rezultate, so ti še slabši od količinskih, saj so le tri TOZD presegle planirano realizacijo. TOZD Livarna za 53,4%, ker je bila dosežena prodajna cena za 124,3% višja od planirane. Realizacija TOZD Žebeljarna je bila večja od načrtovane za 58% zaradi presežene količine in pozitivnih tečajnih razlik, večja od planirane je bila tudi realizacija v TOZD Jeklovlek zaradi večje količine prodaje od planirane, dosežena prodajna cena pa je bila le 0,2% nižja od načrtovane. Ostale TOZD niso dosegle planirane realizacije zaradi nedoseganja načrtovanih prodajnih cen in količin. Največji zaostanek je bil v TOZD Vratni podboji, in sicer 47,4%. Ta TOZD je najbolj zaostala za planirano količino, kot tudi za planirano prodajno ceno. Količinski zaostanek je znašal

34,4%, cenovni pa 19,7%. Kumulativni podatki o prodaji kažejo, da je Železarna v prvem polletju s prodajo 207.026 ton izdelkov osnovne dejavnosti, pri poprečni prodajni ceni 30.691 din za tono, iztržila 6.353,8 milij. din. Ta se je s prodajo storitvenih TOZD in ostalo realizacijo povečala za nadaljnjih 143,7 milij. din, tako da je znašala celotna zunanja realizacija 6.497,5 milij. din, vključno s TOZD Monter Dravograd pa 6.727,5 milij. din. Količinsko smo zaostali za planirano prodajo za 1,6%, medtem ko znaša vrednostni zaostanek kar 14,1%, saj je bila poprečna dosežena prodajna cena za 4.437 din pri toni oz. 12,6% nižja, kot je bila planirana, slabši pa je bil tudi doseženi asortiment. Primerjava prvih šest mesecev letošnjega leta z istim obdobjem lani nam kaže, da smo letos prodali 7.471 ton naših izdelkov oz. 3,7% več kot v prvem polletju lani. Prodajna cena pa je bila višja za 17,9% tako da je bila letošnja polletna realizacija za 22,3% večja od realizacije, dosežene v obdobju januar-junij 1981. Dve TOZD sta v prvem polletju

letošnjega leta presegli planirano vrednost prodaje, in sicer TOZD Žebeljarna za 48,8% in TOZD Livarna za 37,7%. Medtem ko je TOZD Žebeljarna dosegla tudi planirano količino prodaje, pa je TOZD Livarna za načrtovano količino zaostala kar za 29,7%. Planirano količino prodaje so presegli še v TOZD Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna Bela, Profilarna, Jeklovlek in Elektrode. Zaradi nedoseganja planiranih prodajnih cen, ki so bile nižje od 4,4% v TOZD Jeklovlek do 24,5% v TOZD Elektrode, je bila dosežena realizacija povsod nižja od načrtovane. Nobenega od planiranih kazalcev niso dosegli v TOZD Valjarna bluming-štel, Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna Bela, Žičarna in Vratni podboji, kjer je bil zaostanek v količini in vrednosti največji. Primerjava doseženih kumulativnih rezultatov po TOZD s prvem polletjem lani kaže, da štiri TOZD niso dosegle količine prvega polletja lani, medtem ko je TOZD Vratni podboji zaostala celo za realizacijo lanskega prvega polletja, in sicer kar za 26,6%.

T O Z D	IZVRŠITEV JUNIJ 1981			PLAN JUNIJ 1983			IZVRŠITEV JUNIJ 1982			I N D E K S I					
	Količ.	Cena	Vrednost	Količ.	Cena	Vrednost	Količ.	Cena	Vrednost	Kol.	Cena	Vred.	Kol.	Cena	Vred.
	t	din/t	din	t	din/t	din	t	din/t	din	8/2	9/3	10/4	8/5	9/6	10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	53.0	43.052	2.279.260	60	46.000	2.760.000	41.0	103.166	4.233.740	77.4	239.6	185.8	68.3	224.3	153.4
Valj. blum.-štekel	7.632.6	25.692	196.100.951	7.170	33.042	236.912.374	6.623.7	30.641	202.956.557	86.8	119.3	103.5	92.4	92.7	85.7
- bluming	653.4	19.515	12.750.914	370	22.491	8.321.670	381.6	30.065	11.471.562	58.4	154.1	90.0	103.1	133.7	137.9
- štekel	6.979.2	26.271	183.350.037	6.800	33.616	228.590.704	6.242.1	30.676	191.484.995	89.4	116.8	104.4	91.8	91.3	83.8
Valj. žice in prof.	1.775.7	15.738	27.945.628	1.970	21.906	43.155.035	1.983.5	19.139	37.961.296	111.7	121.6	135.8	100.7	87.4	88.0
Valj. debele ploč.	6.525.0	24.943	162.752.967	6.420	32.620	209.416.918	5.348.8	30.376	162.475.804	82.0	121.8	99.8	83.3	93.1	77.6
Hladna valj. Bela	7.296.2	26.192	191.099.606	7.960	38.767	308.584.683	6.376.0	33.002	210.418.133	87.4	126.0	110.1	80.1	85.1	68.2
Hladna valj. Jesenice	2.355.8	25.831	60.854.527	2.290	34.393	78.759.970	2.406.5	30.821	74.170.623	102.2	119.3	121.9	105.1	89.6	94.2
Žičarna	3.505.6	34.193	119.864.083	3.750	40.727	152.727.414	3.697.0	36.699	135.675.808	105.5	107.3	113.2	98.6	90.1	88.8
Profilarna	1.011.7	24.929	25.220.976	1.490	31.555	47.017.180	1.403.7	28.353	39.800.188	138.7	113.7	157.8	94.2	89.9	84.7
- H O P	937.5	22.066	20.687.506	1.425	29.130	41.510.250	1.362.1	26.481	36.071.832	145.3	120.0	174.4	95.6	90.9	86.9
- ronđele	34.7	112.254	3.895.886	45	97.946	4.407.570	32.3	101.964	3.291.484	93.1	90.8	84.5	71.8	104.1	74.7
- stebr. in distančn.	39.5	16.148	637.584	20	54.968	1.099.360	9.3	46.981	436.872	23.5	290.9	68.5	46.5	85.5	39.7
Skladišče 38	-	-	-	130	56.159	7.300.670	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vratni podboji	205.4	52.470	10.775.867	200	60.905	12.181.000	131.1	48.884	6.411.217	63.8	93.2	59.5	65.6	80.3	52.6
Jeklovlek	1.997.3	37.626	75.152.729	1.960	48.002	94.083.920	2.064.5	47.924	98.939.274	103.4	127.4	131.7	105.3	99.8	105.2
Elektrode	1.930.0	18.335	35.385.979	2.040	34.953	71.305.020	2.094.6	28.799	60.321.544	108.5	157.1	170.5	102.7	82.4	84.6
- elektrode, var. žica, masa, Emona Zgb.	1.578.2	21.745	34.316.994	1.970	35.517	69.969.420	1.937.3	30.308	58.715.972	122.8	139.4	171.1	98.3	85.3	83.9
- varilni prašek	62.2	14.902	928.093	70	19.080	1.335.600	61.2	23.204	1.420.761	98.4	155.7	153.1	87.4	121.6	106.4
- šamotna masa	289.6	487	140.892	-	-	-	96.1	1.925	184.811	33.2	395.3	131.2	-	-	-
Žebeljarna	990.8	16.803	16.649.738	960	15.462	14.843.390	1.041.0	22.532	23.454.982	105.1	134.1	140.9	188.4	145.7	158.0
OSNOVNA REALIZACIJA	35.279.1	(26.193)	924.082.311	36.400	(35.139)	1.279.047.574	33.211.4	(31.821)	1.056.819.166	94.1	121.5	114.4	91.2	90.6	82.6
Realizac. energetike	-	-	5.000.697	-	-	7.615.909	-	-	5.124.941	-	-	132.9	-	-	67.3
- " - storitv. TOZD	-	-	-	-	-	1.385.567	-	-	1.522.879	-	-	-	-	-	109.9
Ostale storitve	-	-	16.958.191	-	-	20.812.200	-	-	19.777.882	-	-	116.6	-	-	95.0
SK. ZUNANJA REALIZACIJA	-	-	946.041.199	-	-	1.308.861.250	-	-	1.083.244.868	-	-	114.5	-	-	82.8
Monter Dravograd	1.118.0	(41.067)	45.913.000	1.170	(44.434)	51.988.000	1.198.0	(33.013)	39.550.000	107.2	80.4	86.1	102.4	74.3	76.1
- od tega storitve	-	-	-	250	-	-	215.0	-	-	-	-	86.0	-	-	-

T O Z D	IZVRŠITEV OD I - VI 1981			PLAN OD I - VI 1982			IZVRŠITEV OD I - VI 1982			I N D E K S I					
	Količ.	Cena	Vrednost	Količ.	Cena	Vrednost	Količ.	Cena	Vrednost	Kol.	Cena	Vred.	Kol.	Cena	Vred.
	t	din/t	din	t	din/t	din	t	din/t	din	8/2	9/3	10/4	8/5	9/6	10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	302.5	39.039	11.808.506	350	46.000	16.100.000	246.1	90.065	22.165.509	81.4	230.7	187.7	78.3	195.8	137.7
Valj. blum.-štekel	42.000.1	25.281	1.061.814.854	43.120	32.969	1.421.609.541	42.741.3	29.534	1.262.314.340	101.8	116.8	118.9	99.1	89.6	88.8
- bluming	3.530.8	21.210	74.889.765	2.510	22.491	56.452.410	2.753.8	27.268	75.090.700	78.0	128.6	100.3	109.7	121.2	133.0
- štekel	38.469.3	25.655	986.925.089	40.610	33.616	1.365.157.131	30.987.5	29.690	1.187.223.640	80.6	115.7	120.3	76.3	88.3	87.0
Valj. žice in prof.	10.217.8	15.718	160.604.358	10.910	21.906	238.995.651	12.279.4	19.294	236.919.514	120.2	122.8	147.5	112.6	88.1	99.1
Valj. debele ploč.	36.657.3	24.284	890.199.467	34.450	32.620	1.123.740.317	31.910.8	28.939	923.462.331	87.1	119.2	103.7	92.6	88.7	82.2
Hladna valj. Bela	37.620.6	27.931	1.050.778.199	47.350	38.767	1.835.613.661	43.061.1	31.295	1.347.597.088	114.5	112.0	128.2	90.9	80.7	73.4
Hladna valj. Jesenice	13.162.4	25.776	339.279.027	13.510	34.393	464.649.430	14.845.2	30.788	457.057.106	112.8	119.4	134.7	109.9	89.5	98.4
Žičarna	20.353.6	31.883	648.924.485	20.930	40.727	852.422.600	20.856.0	38.133	795.311.621	102.5	119.6	122.6	99.6	93.6	93.3
Profilarna	7.910.9	23.965	189.585.327	8.450	31.543	266.538.504	9.361.1	26.069	244.037.033	118.3	108.8	128.7	110.8	82.6	91.6
- HOP	7.406.5	22.165	164.162.683	8.090	29.130	235.661.700	8.977.7	24.299	218.145.865	121.2	109.6	132.9	111.0	83.4	92.6
- ronđele	214.9	78.129	16.787.539	258	97.946	25.270.068	251.7	84.818	21.345.249	117.1	108.6	127.1	97.6	86.6	84.5
- stebr. in distančn.	289.5	29.827	8.635.105	102	54.968	5.606.736	131.7	34.512	4.545.919	45.5	115.7	52.6	129.1	62.8	81.1
Skladišče 38	140.2	35.027	4.910.500	750	56.159	42.119.250	222.8	54.930	12.235.804	158.9	156.8	249.2	29.7	97.8	29.1
Vratni podboji	1.069.2	45.755	48.920.513	1.010	60.905	61.514.050	687.0	52.272	35.913.658	64.3	114.2	73.4	68.0	85.8	58.4
Jeklovlek	11.575.4	36.659	424.343.591	11.280	48.002	541.462.560	11.370.7	45.887	521.762.272	98.2	125.2	123.3	100.8	95.6	96.4
Elektrode	12.631.9	21.482	271.109.986	12.440	35.154	437.309.820	13.512.5	26.534	358.546.055	107.0	123.5	132.3	108.6	75.5	82.0
- elektrode, var. žica, masa, Emona Zgb.	10.850.7	24.417	264.939.847	11.970	35.742	427.832.220	11.720.9	29.862	350.010.322	108.0	122.3	132.1	97.9	83.5	81.8
- varilni prašek	301.0	15.744	4.739.665	470	20.165	9.477.600	366.3	20.149	7.381.412	121.7	128.0	155.7	77.9	99.9	77.9
- šamotna masa	1.480.2	966	1.430.474	-	-	-	1.425.3	810	1.154.321	96.3	83.9	80.7	-	-	-
Žebeljarna	5.913.5	15.489	91.592.846	5.930	15.462	91.688.830	5.932.4	23.003	136.464.880	100.3	148.5	149.0	100.0	148.8	148.8
OSNOVNA REALIZACIJA	199.555.4	(26.027)	5.193.871.659	210.480	(35.128)	7.393.764.214	207.026.4	(30.691)	6.353.787.211	103.7	117.9	122.3	98.4	87.4	85.9
Realizac. energetike	-	-	34.058.527	-	-	57.192.345	-	-	35.357.367	-	-	121.1	-	-	61.8
- " - storitv. TOZD	-	-	-	-	-	8.313.002	-	-	5.891.198	-	-	-	-	-	70.9
Ostale storitve	-	-	95.931.006	-	-	124.873.000	-	-	102.489.608	-	-	106.9	-	-	82.1
SK. ZUNANJA REALIZACIJA	-	-	5.323.861.192	-	-	7.584.142.561	-	-	6.497.525.384	-	-	122.0	-	-	85.7
Monter Dravograd	5.854.0	(33.166)	194.156.000	7.040	(41.232)	290.273.000	5.973.0	(38.506)	229.994.000	102.0	116.1	118.5	84.8	93.4	79.2
- od tega storitve	-	-	-	500	-	-	463.0	-	-	-	-	92.6	-	-	-

OSEBNI DOHODEK V JUNIJU NIŽJI OD MAJSKEGA

(Nadaljevanje s 1. strani)

od maja je doseglo samo devet TOZD in delovnih skupnosti, vendar so ta presejanja minimalna, medtem ko je bil v nekaj TOZD dosežen bistveno manjši učinek — v TOZD Valjarna žice in profilov kar 9 %.

Kolikor je odstotek učinka v poprečju železarne nižji od predhodnega meseca, pa se je odstotek stimulacije za rast produktivnosti dvignil za 0,9 % (maj 6,7 — junij 7,6). Ta dvig je predvsem pripisati povečanju izvozu. Izvoz se povečal: TOZD Valjarna debele pločevine, TOZD Žičarna, TOZD Profilarna, TOZD Jeklovlek, TOZD Elektrode in TOZD Željalna.

V strukturi osebnega dohodka spreminjajo vrste plačil svojo udeležbo iz meseca v mesec. Delež elementov za opravljeno delo se je v juniju nekoliko povečal, sobotni dopust se je povečal za 0,1 %, močno se je povečal redni in izredni dopust za 3,0 %, ostala doplačila za 0,5 %. Nadurni dodatek se je zmanjšal glede na manjše število nadur, manj je bilo izplačane tudi nedeljske dodatke. Premije za višjo proizvodnjo so bile večje le v TOZD Jeklarna, medtem ko so bile zaradi slabega dosega obveznosti iz operativnih programov bistveno manjše v ostalih treh TOZD.

Poprečni osebni dohodek železarne je za 760 din na zaposlenega nižji od maja. Sedem TOZD in delovnih skupnosti je ob tem doseglo sicer minimalno povečanje OD, medtem ko bo v nekaterih TOZD izplačan bistveno nižji OD kot v

maju. Med njimi odstopajo predvsem: Plavž, Valjarna žice in profilov ter Vzdrževanje, nekoliko manj pa Jeklarna, Remontne delavnice in Energetika.

Na zmanjšanje OD ima v večini TOZD največji vpliv delež OD, ki ga

izplačujemo za časovne dodatke, poseben vpliv pri večini ima tudi manjši obseg plačanega časa, v TOZD Plavž in Valjarna žice in profilov pa tudi občutno zmanjšanje premij.

Oddelek za nagrajevanje

PRIMERJAVA UR IN ZASLUŽKOV JUNIJ 1982

Obdobje	Ur na zaposl.	OD na uro	Din na zaposl. brez bolov.	Din na 182 ur brez bol. nad 30 dni	% učinka	Ind. OD 1981=100
L. 1978	182,7	32,19	5.881	5.859	34,4	48,0
L. 1979	183,1	41,87	7.688	7.620	36,7	62,4
L. 1980	182,3	50,35	9.176	9.164	40,0	75,0
L. 1981	181,8	67,12	12.206	12.216	45,4	100,0
I. 1981	184,3	58,76	10.828	10.694	44,0	87,5
II. 1981	172,3	59,33	10.226	10.798	44,4	88,4
III. 1981	182,7	57,71	10.544	10.503	44,6	85,9
IV. 1981	184,4	58,44	10.776	10.636	45,0	87,1
V. 1981	182,8	64,85	11.857	11.803	45,3	96,6
VI. 1981	180,2	64,90	11.697	11.812	46,6	96,7
I. — VI. 1981	181,1	60,66	10.988	11.040	44,9	90,4
I. 1982	184,5	78,22	14.436	14.236	46,6	116,5
II. 1982	173,6	80,92	14.059	14.735	49,4	120,6
III. 1982	184,5	75,73	13.969	13.783	48,0	112,8
IV. 1982	183,9	75,64	13.913	13.766	48,0	112,7
V. 1982	184,6	76,18	14.060	13.865	48,1	113,5
VI. 1982	179,6	73,95	13.280	13.459	47,2	110,2
I. — VI. 1982	181,8	76,75	13.953	13.969	47,9	114,4

STRUKTURA OSEBNEGA DOHODKA ZA MESEC JUNIJ

Vrsta izplačila	Znesek OD v din	Din na fiz. zaposl.	Struktura OD v %		
			24=100	21=100	17=100
1. Osnovni OD	36.094.699	5.638	41,2	42,5	48,9
2. Učinek	17.044.201	2.663	19,5	20,1	23,2
3. Stimul. za proizv.	2.743.197	428	3,1	3,2	3,7
4. Ocena del. prisp.	4.708.491	736	5,4	5,5	6,4
5. Skupaj 1—4	60.590.588	9.465	69,2	71,3	82,2
6. Nočni dodatek	2.439.483	381	2,8	2,9	3,4
7. Popold. dodatek	1.315.647	206	1,5	1,6	1,8
8. Nadurni dodatek	605.044	95	0,7	0,7	0,8
9. Nedelj. dodatek	943.610	147	1,1	1,1	1,3
10. Sobotni dodatek	253.603	40	0,3	0,3	0,3
11. Praznič. dodatek	4.506	1	—	—	—
12. Skupaj 6—11	5.561.893	870	6,4	6,6	7,6
13. Otežkočeni dod.	1.266.883	198	1,4	1,5	1,7
14. Dod. za del. dobo	2.886.185	451	3,4	3,4	3,9
15. Sobotni dopust	684.948	107	0,8	0,8	0,9
16. Ostala doplačila	2.750.026	430	3,1	3,2	3,7
17. Skup. 5 + 12 do 16	73.740.523	11.521	84,3	86,8	100,0
18. Plačan praznik	—	—	—	—	—
19. Redni, izred. dopust	7.441.288	1.162	8,5	8,8	10,1
20. Nadom. OD za bol. odsot. do 30 dni	3.727.667	582	4,3	4,4	5,0
21. Skupaj OD iz sred. delov. organiz.	84.909.478	13.265	97,1	100,0	115,1
22. Nadom. OD za bol. odsot. nad 30 dni	2.492.222	389	2,8	2,9	3,4
23. Ostale refundacije	95.653	15	0,1	0,1	0,1
24. Izplačani neto OD	87.497.353	13.669	100,0	103,0	118,6

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD ENERGETIKA

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Energetika je imel svojo peto redno sejo 28. junija. Obravnavali so oceno poslovanja železarne do konca leta 1982, predvsem možnost nabave, proizvodnje in finančnega rezultata v pogojih pomanjkanja surovin in polizdelkov na domačem trgu in omejenih virov deviz za nakup na tujem trgu.

Seznani so se s spremembo in dopolnitvami planskih aktov v občini Jesenice za obdobje 1981 do 1985 in s spremenjenimi okviri razvoja SFRJ v obdobju 1981—1985 ter okviri razvoja SRS za obdobje 1981—1985 ter občine Jesenice za isto obdobje.

Podana so bila stališča in usmeritve zveze sindikatov Slovenije za uveljavljanje načela delitve po delu in rezultatih dela in kriteriji za regiranje prehrane med delom:

— Na podlagi družbenega dogovora in njegove izpeljave je treba zagotoviti učinkovitost pri nastajanju tistih nalog, ki bodo podlaga za dograjevanje samoupravnih sporazumov dejavnosti.

— Povečati morajo aktivnost pri dograjevanju samoupravnih sporazumov.

— Vztrajati morajo pri bolj učinkovitem strokovnem delu in presojanju rešitev v samoupravnih splošnih aktih.

— Družbene usmeritve na tem področju bodo lahko uresničili le s sistematičnim strokovnim delom in ne le z občasnimi akcijami.

— Stalno spremljanje in dograjevanje sistema delitve osebnih dohodkov zahteva ustrezno strokovno usposobljenost.

— Doslednejša uveljavitev bolj stimulativnih sistemov delitve osebnih dohodkov je strokovno dograjevanje sedanjih in tudi ustvarjanje družbene klime v organizacijah združenega dela za boljše gospodarjenje in delo ter za večji osebni dohodek tistih, ki delajo v težjih pogojih.

Po sklepu republiškega sveta ZSS organizacije združenega dela v letu 1983 ne bodo mogle več izdajati vrednostnih trgovinskih bonov kot nadomestilo za toplo malico med delom.

Potrtili so predlagane kandidate za samoupravne organe SOZD Slovenske železarne in za volitve imenovali volilni odbor in volilno komisijo (vsak član dobi 150 din).

Seznani so se s sklepom skupne disciplinske komisije za štiri člane temeljne organizacije.

Sodelavcu bodo ob petdesetletnici kupili knjižno darilo, delavki TOZD Energetika pa je izvršni odbor sindikata železarne odobril 5.000 din za nakup obleke.

Sprašujejo tudi, po kakšnem ključu so prišli do denarne vsote za obnovo doma na Kredarici.

SREČANJE INVALIDOV DELOVNIH ORGANIZACIJ SOZD SŽ V ŠTORAH

Letos mineva že peto leto, odkar so se delovni invalidi delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne dogovorili za medsebojna srečanja. Letošnje peto srečanje je bilo v soboto, 10. julija, v Štorah.

To ni bilo samo tovariško srečanje, temveč tudi odraz naporov, ki jih delovni invalidi delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne vlagajo, da s skupnimi močmi in skupno z ostalimi delavci rešujejo problematiko delovne invalidnosti. Pogoji dela, zlasti še v železarnah, mnogokrat vodijo do delovne invalidnosti. Zato je potrebno takoj zaračunati nenehno odkrivanje in preprečevanje vzrokov, ki vodijo do delovne invalidnosti. Istočasno je potrebno iskati rešitve, kako delovne invalide ponovno vključiti v vsakodnevne delovne procese. Mnogo delovnih invalidov je leta, morda tudi desetletja vlagalo svoje delovne napore v proizvodnjo in razvoj delovnih organizacij in na te ne moremo in ne smemo pozabiti. Tovariš Tito je ob neki priliki dejal: »ČLOVEK JE NAŠE NAJVEČJE BOGASTVO!«

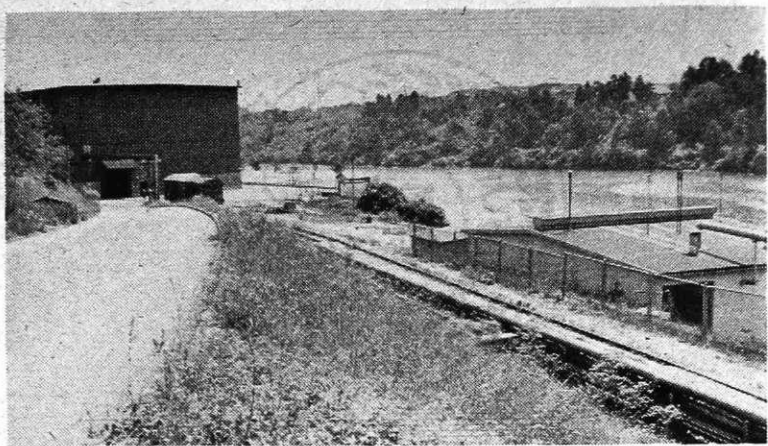
Poleg prijateljskega srečanja in izmenjave izkušenj pri reševanju problemov so invalidi v svoj program uvrstili tudi športna srečanja. Aktivni invalidi delovnih organizacij SOZD SŽ so se pomerili med seboj v štirih panogah: kegljanju na asfaltu, balinanju, streljanju in šahu.

Aktiv invalidov naše železarne je dosegel solidne rezultate, saj je v kegljanju osvojil tretje mesto, v streljanju drugo — z najboljšim posameznikom tekmovanja Francem Bizjakom (174 krogov), v šahu drugo — kot najboljši posameznik naše ekipe je bil Ignac Tomšič na tretjem mestu, v balinanju pa je aktiv dosegel prvo mesto. Najboljši so bili invalidi železarne Štore, ki so osvojili prehodni pokal za letošnje leto.

K. Jadran

Postajališče na nasipu (Foto S. Kokalj)

TOZD Jeklovlek (Foto I. Kučina)

KONFERENCI DELEGACIJ ZA SIS ZA KULTURO IN ZA SIS ZA SOCIALNO SKRBTSTVO

Tudi v juliju mesecu so se nadaljevale skupščinske seje in seje konferenc delegacij za posamezne samoupravne interesne skupnosti. Zaradi pomanjkanja časa in velikega števila sej z nekaj zamude navajamo tudi pripombe konference delegacij za SIS za kulturo in konference delegacij za SIS za socialno skrbstvo.

Na konferenci delegacij za SIS za kulturo, ki je bila 1. julija, je bilo od 23 delegatov prisotnih 13 delegatov iz temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Obravnavali so samoupravni sporazum o ustanovitvi skupnih služb, elaborat o pogojih in ciljih organiziranosti, samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med ustanoviteljicami in skupno strokovno službo in k tem samoupravnim aktom sprejeli naslednje pripombe, predloge in stališča.

Gradivo v zvezi z ustanovitvijo skupnih strokovnih služb SIS je rezultat večletnih prizadevanj, zato se naj skupne strokovne službe SIS v naši občini čim prej ustrezno organizirajo in začnejo z delom.

Skupne službe morajo biti organizirane tako, da bo za njihovo delo potrebno čim manj stroškov in da bodo čim bolj učinkovite. Zato je treba zagotoviti, da se z novo organizacijo strokovnih služb ne bo povečalo število zaposlenih (v dosedanjih zaposlitvi je treba upoštevati zaposlitev vseh delavcev, preračunano na polni delovni čas).

Stroški za delo skupne strokovne službe, ki jih bodo poravnale ustanoviteljice, naj se prikažejo točno v dinarjih in ne v %, kot je prikazano sedaj.

V finančno-planskem sektorju so bili do sedaj zaposleni trije delavci, po novem jih bo pet. Pojavljajo se vprašanja, kdo bo financiral te delavce, kaj bo narejenega več kot dosedaj, podatki je treba razlagati, v čem je razlika med staro in novo službo, prisotna pa je tudi bojazen,

da bo ob novih delavcih ostal še stari delovni aparat v istem številu.

Konferenca delegacij je sprejela stališče, da se najprej rešijo dane pripombe, kasneje pa bodo ponovno sklopili o omenjenih samoupravnih aktih.

V osnutku statuta Kulturne skupnosti Jesenice je treba opredeliti kriterije, za kaj in za kakšne uspehe se podeljujejo Čufarjeve plakete in Prešernove nagrade.

Dругih pripomb in predlogov ni bilo, zato je konferenca delegacij delegirala devet delegatov na drugo sejo skupščine Kulturne skupnosti Jesenice.

Konferenca delegacij za SIS za socialno skrbstvo

je bila 5. julija, na seji pa je bilo prisotnih 12 delegatov iz temeljnih organizacij in delovnih skupnosti od 23 možnih.

Konferenca delegacij na predlagane točke dnevnega reda druge seje skupščine skupnosti socialnega skrbstva Jesenice ni imela nobenih pripomb in predlogov.

Konferenca delegacij je postavila delegatsko vprašanje, ali je delovno mesto tajnika skupščine bilo plačano, ali so tudi ostale samoupravne interesne skupnosti imele tajnika skupščine, če so bili tajniki plačani in kam bodo razporejeni po ustanovitvi skupnih služb.

Na drugo sejo skupščine skupnosti socialnega skrbstva Jesenice je bilo delegiranih osem delegatov.

D. H.

KONFERENCA DELEGACIJ ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO

V torek, 29. junija, je bila druga seja konference delegacij za SIS za zdravstveno varstvo v železarni. Seja je bila sklepna, saj je bilo navzočih 15 delegatov iz temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Delegati so dobili v obravnavo gradivo za prvo sejo zbora uporabnikov zdravstvene skupnosti in gradivo za drugo sejo občinske zdravstvene skupnosti Jesenice.

Prva točka dnevnega reda prve seje zbora uporabnikov zdravstvene skupnosti je bil samoupravni sporazum o izvajanju menjave dela za leto 1982 za TOZD Zdravstveni dom Jesenice, TOZD Obratna ambulanta železarne Jesenice in DO Gorenjska lekarna Kranj. Konferenca delegacij je na ta samoupravni sporazum imela več pripomb:

— Dosledno naj se izvaja 5. člen samoupravnega sporazuma, poseben poudarek pa je bil dan na 1. alinejo tega sporazuma, ki pravi, da bodo splošne ambulate sprejemale uporabnike vsak delavnik med 7. in 12. uro, 13. in 19. uro razen ob sobotah. Kakor nam je splošno znano, ambulate po 10. in 17. uri ne sprejemajo več pacientov (uporabnikov).

— Delo je treba organizirati tako, da so možnosti za sistematične, preventivne in druge preglede tudi v popoldanskem času.

— Konferenca delegacij je tudi predlagala, naj bi se specialisti pregledali otroci izvajali tudi v popoldanskem času, ker v takih primerih mnogo staršev koristi bolniški stalež ali pa letni dopust po nepotrebnem.

— Konferenca delegacij je tudi zahtevala, da predlagatelj samoupravnega sporazuma prikažejo končne cene storitev in količina bo pri tem udeležba uporabnikov.

Konferenca delegacij je postavila tudi vprašanje v zvezi s ceno oziroma prispevkom zdravstvene skupnosti k oskrbnemu dnevu v socialnih zavodih, in sicer, ali lahko posamezna občinska zdravstvena skupnost zagotovi dodatna potrebna

sredstva za povišanje akontacijske cene za en oskrbni dan v socialnih zavodih s 40,80 dinarjev na 80,00 dinarjev, vsaj s prerazporeditvijo neizkoriščenih finančnih sredstev znotraj SIS.

Na sklep o znesku pogrebne in posmrtnine za leto 1982 konferenca delegacij ni imela pripomb.

V nadaljevanju je konferenca delegacij obravnavala gradivo za drugo sejo obeh zborov občinske zdravstvene skupnosti Jesenice, na katerega pa ni imela bistvenih pripomb, razen te, da se finančni načrt OZS Jesenice za leto 1982 pripravi v začetku leta. Na spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva pa konferenca delegacij ni imela pripomb.

Po končani razpravi je konferenca delegacij delegirala devet delegatov na drugo sejo občinske zdravstvene skupnosti Jesenice.

PRIHODNJA ŠTEVILKA ŽELEZARJA V PETEK

Zaradi praznika — dneva vstaje — bo prihodnja številka Železarja izšla v petek, 23. julija.

Uredništvo

100 LET INDUSTRIJSKEGA GASILSKEGA DRUŠTVA IN 45 LET POKLICNE GASILSKE IN REŠEVALNE ČETE ŽELEZARNE

GASILSKI PIONIRJI IZ BOHINJA

Vzporedno z železarnstvom, ki ima na Gorenjskem stoletne korenine, se je ob koncu 19. stoletja razvila tudi gasilska dejavnost. Večja slovenska mesta so že v sedemdesetih letih 19. stoletja imela organizirana gasilska društva, z razvojem večjih industrijskih podjetij pa se je pokazala tudi potreba po organizirani protipožarni zaščiti. Lastniki železarn v Bohinju in na Jesenicah so kmalu spoznali prednosti dobro organizirane protipožarne službe, saj je rdeči petelin povzročal na lesenih objektih vse več škode.

Nekateri viri govorijo o tem, da je bila že leta 1882 ob železarskih objektih v Bohinju ustanovljena »požarna obramba«, neposredni povod za ustanovitev pa je bil požar v lopi za oglje v Stari Fužini. Po dveh letih delovanja so imeli bohinjski gasilci že razno gasilsko opremo, ki so jo nabavili pri takrat največjemu proizvajalcu Albertu Samassiju v Ljubljani. Delno so si iznajdljivi domačini izdelali orodje kar sami, za hidrante pa so uporabljali vodo iz rak, na katere so namestili gumijaste cevi.

Med prvimi pobudniki za ustanovitev požarne brambе v Bohinju so bili: Leopold Böckel, Nikolaj Bernard in Matevž Bevc.

NA JESENICE

Prelomno leto v gorenjskem železarnstvu je bilo leto 1890, ko so začeli propadati manjši železarski obrati v Trzinu, Radovni, Stari Fužini, Bohinjski Bistrici in drugje ter se je njihova dejavnost skoncentrirala na Jesenice in Javorniku.

Sedmega oktobra leta 1890 zvečer so po končanem delu železarji v bistriških fužinah pogasili ognjišča, niso pa opazili tlečega trama ob dimniku. To je povzročilo požar, ki je v dveh urah uničil bohinjske fužine. Ostalo je le še nekaj ostrešja, razvalin zidovja in ostankov fužinskih naprav. Požarni brambi so pomagali gasiti tudi delavci in orožniki, ki jih je uspelo ogenj omejiti na glavno stavbo.

Bohinjske obrate je Kranjska industrijska družba (KID) namerala ustaviti konec tega leta in stroje prenesti na Jesenice, vendar jo je prehitel požar.

Ko so se istega leta začeli obratovati na Jesenicah novi železarski obrati, je v njih dobilo delo tudi veliko bohinjskih železarjev. Ti so s seboj prinesli svoje dolgoletne izkušnje, znanje, navade in običaje. Gasilci in godbeniki pa so prišli na Jesenice kar z gasilskim orodjem in glasbenimi instrumenti.

Že po prvem požaru na Stari Savi so na Jesenicah ustanovili požarno obrambo, ki je sprva štela 23 članov. Za poveljnika so imenovali nadinženirja Pehanija, za podpoveljnika pa nadomojstra Šimaka. Na začetku so uporabljali brizgalno, ki so jo dobili iz Bohinja. Kmalu je »gasilska straža« v železarni štela že 40 članov in imela dve brizgalni.

Kmalu je bila tudi na Javorniku ustanovljena gasilska četa, ki je imela že dve ročni brizgalki, prostore pa v sedlarski delavnici. Za prvega poveljnika so izbrali Janeza Petermana.

Industrijska gasilska četa na Jesenicah je iz leta v leto bolj izpopolnjevala gasilsko opremo, vendar pa so požari povzročali še vedno veliko škodo, ker so bili obrati grajeni iz lesa, oziroma so imeli lesena ostrešja.

Opolnoči 22. januarja 1906 je v žičarni izbruhnil velik požar. Razširil se je na lesene barake drugih predelovalnih obratov, hladno valjarno, žebeljarno, čistilnico, lužilnico, žarilnico, pocinkovalnico in zavijalnico. Ker je bila nedelja, sta žičarna in žebeljarna pogoreli, še predno so prišli gasilci in delavci. Izreden mraz je zamrznil hidrante in otežkočal gašenje. Kljub tem težavam je gasilec uspelo rešiti nekatere obrate. Močan zahodni veter je etiketne listke raznašal do Dobrave in Zirovnice.

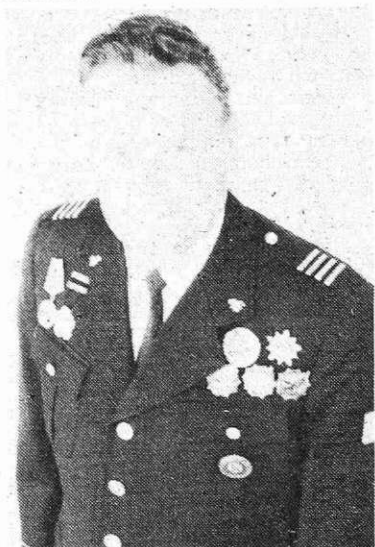
Kranjska industrijska družba je po tem požaru še bolj okrepila gasilsko dejavnost v železarni, gasilski četi pa kupila novo motorno brizgalno in drugo moderno gasilsko orodje.

Jeseniška in javorniška gasilska četa sta se po tem velikem požaru združili v eno društvo, s tem je bila zagotovljena boljša organiziranost in večja disciplina. V prvi svetovni vojni sicer javorniška četa dve leti ni delovala, leta 1916 pa so jo ponovno organizirali.

14. avgusta leta 1917 so nad Jesenicami nenadoma prileteli italijanska letala, da bi ob bombardirala jeseniško železniško postajo. Bombe so padle na Koroško Belo, ki se je spremenila v veliko pogorišče. Uničena je bila vsa gasilska oprema, kar je še otežilo gašenje in reševanje.

MED OBEMA VOJNAMA

Po prvi svetovni vojni se je železarna KID na Jesenicah znašla razdeljena na obrate v Italiji, Avstriji in na Jesenicah. Tuji lastniki in kapitalistični interesi so pripeljali jeseniške obrate v roke veleindustrijskega Westna (1929). Takrat so za delavce v železarni prišli še težji časi. Trenja in nasprotja med delavci in lastniki so leta 1935 sprožila generalno stavko železarjev, ki se je po dobrem tednu dni končala z zmago delavcev.

Gregor Novak, dolgoletni poveljnik gasilcev v Železarni

V času med obema vojnama je bila zaradi napredka tehnologije in izgradnje novih obratov gasilska dejavnost v železarni razmeroma dobro organizirana. Gasilci so bili predvsem iz delavskih vrst. V gasilski organizaciji so videli predvsem humanitarno in koristno organizacijo, starojugoslovanski režim in kapitalistični lastniki pa so jo nemalokrat izkoriščali v svoje namene.

Po prvi svetovni vojni je bil prvi poveljnik Franc Požnel, za njim pa Karel Luckman (ki so ga partizani leta 1942 zaradi sodelovanja z okupatorjem in izdajalske dejavnosti kaznovali s smrtjo). Gasilci v železarni so sloveli po discipliniranosti in dobri opremljenosti, saj je leta 1934 četa že imela dve motorni brizgalni. V železarni sta bila v tem obdobju dva večja požara, leta 1924, ko je pogorela električna centrala in leta 1934, ko je ogenj uničil modelno mizararno. Gasilska četa je preprečila, da se ogenj ni razširil še na sosednje obrate. Železarski gasilci so sodelovali tudi pri gašenju nekaterih večjih požarov leta 1919, 1922 in 1927 v Bohinjski Bistrici ter 1935 pri Markotu na Jesenicah. Že leta 1926 so gasilci sodelovali tudi pri reševanju v velikih poplavih v Gornjesavski dolini.

Leta 1937 je bila gasilska enota v železarni reorganizirana v poklicno gasilsko in reševalno četo. Gasilci so odsej pomagali reševati pri vseh nesrečah v železarni. V ta namen je bilo postavljenih nekaj reševalnih postaj. Ko je bil leta 1937 zgrajen prvi plavž, so tuji strokovnjaki seznanili delavce z nevarnostmi, gasilci pa so imeli vrsto predavanj o načinih reševanja ponesrečencev, zastrupljenih z ogljikovim monoksidom. Orodjar Srub je imel več predavanj o rabi pulmotorja in pripomočkov za oživiljanje ponesrečencev ob plavžu. Že naslednje leto je bila v neposredni bližini zgrajena reševalna postaja, gasilci pa so za reševanje ponesrečencev dobili na razpolago tudi tovarniški osebni avtomobil znamke Ford.

Reorganizirana poklicna gasilska in reševalna četa je svojo odlično pripravljenost dokazala leta 1939 na drugem jugoslovanskem kongresu gasilcev v Ljubljani, ko je v tekmovalni rojev (desetin) prepričljivo zasedla prvo mesto.

Ob začetku okupacije je gasilska četa štela 136 poklicnih in prostovoljnih gasilcev. Triinštrideset gasilcev se je vključilo v narodnoosvobodilno vojsko, osem pa jih je okupator interniral v taborišča. Osem gasilcev je padlo v partizanih, dva sta umrla v taboriščih, dva pa je okupator ustrelil kot talca.

KRATEK PREGLED DELOVANJA GASILSKEGA DRUŠTVA V ŽELEZARNI OD LETA 1945 DO 1982

Gasilska dejavnost je ponovno živela kmalu po osvoboditvi, čeprav so gasilske straže že nekaj mesecev pred osvoboditvijo skrbele predvsem za to, da bi železarno čimbolj očuvali pred uničenjem. Jesenice so dočakale konec vojne porušene, saj so zavezniška letala samo dva meseca pred koncem vojne porušila predvsem severozahodni del mesta. Železarna se je tako kot vsa večja industrijska podjetja med prvimi vključila v povojno izgradnjo porušene domovine.

Šestindvajset poklicnih in prostovoljnih gasilcev v Železarni je kmalu po osvoboditvi uspelo vzpostaviti redno dejavnost. Pod poveljstvom Janeza Gorjanca je industrijska gasilska četa že leta 1947 dobila prvi gasilski avto. Veliko zaslug pri tem je imel dolgoletni gasilec in orodjar Franc Trampuš, ki je uspel preurediti tovornjak v gasilski avto. Na vseh pomembnejših mestih v Železarni so bili kmalu postavljeni tudi hidranti in bazeni. Že to prvo leto je bilo 57 požarov, od tega šest večjih ter 18 gozdnih.

V naslednjih dvajsetih letih je industrijsko gasilsko društvo doseglo velike uspehe. Od leta 1949 dalje se je poleg redne gasilske dejavnosti močno izboljšala preventivna služba in spremljevalna služba pri delu na plinskih elementih, plinovodih, pri plinskih čistilcih, generatorjih in plavžih, kjer je bila stalna nevarnost zastrupitve s plini. Zelo pomembna dejavnost je postala tudi reševalna služba, saj so bili gasilci pri delovnih nesrečah v Železarni tudi šoferji rešilnega avtomobila.

Že po prvih petih letih povojnega delovanja je imela gasilska četa v Železarni komplet gasilski avto, štiri motorne brizgalne s skupno kapaciteto 2200 litrov vode na minuto, štiri vozčke za prevažanje cevi, osem krošenj, 2627 m B in C cevi, po obratih in v stanovanjih pa je bilo nameščenih že 192 ročnih gasilskih aparatov in 54 hidrantov s priključki za cevi.

Gasilci so sami organizirali izobraževanje gasilskega kadra. V učnem načrtu za leto 1949 so bili, na primer, naslednji predmeti: strojeslovje, kemija, sanitetna služba, elektrotehnika, ideološko-kulturno in prosvetno delo, obravnavanje gasilskega zakona, praktične vaje in izpit. Ob koncu tega leta so gasilci v novi metalurški šoli že organizirali zanimivo razstavo gasilske opreme.

Leta 1949 je bilo v Železarni 17 večjih požarov, največ poguma pa so gasilci pokazali pri poplavih v Mojstrani in na Belci, kjer so »vrli in požrtvovalni gasilci s tveganjem svojega lastnega življenja obvarovali tamkajšnjo žago, stanovanjsko hišo, most in ogromne zaloge hlodovin in s tem dejanjem preprečili ogromno škodo narodne imovine« (poročilo poveljnika).

Leta 1950 je bilo v Železarni uvedeno delavsko samoupravljanje, 20. avgusta je minister zvezne vlade FLRJ Franc Leskošek-Luka svečano predal ključke Železarni jeseniškim delavcem. To je bil po obisku maršala Tita leta 1946 v Železarni za jeseniške delavce največji dogodek.

Pri industrijski gasilski četi je bil vzpostavljen tehnični svet, gasilski odred pa je bil organiziran enotno za Jesenice in Javornik. Izredna aktivnost in marljivost gasilcev sta bila v tem obdobju še toliko pomembnejša, saj je bila potrebna hrabrost pri reševanju ob nesrečah in ob gašenju nekaterih velikih požarov.

Novembra 1951. leta je Jesenice zadela velika elementarna nesreča,

ko je Sava načela nasip pod Mežaklo in v Mojstrani ter poškodovala nekatere mostove. Pri reševanju so sodelovali tudi gasilci tovarniškega odreda. To leto je bilo kar 20 gozdnih požarov, kar je zahtevalo od gasilcev vsestransko pripravljenost. Skupno so imeli kar 4230 ur praktičnih vaj. To so bile: mokre vaje, »redovne« vaje, nočne taktične suhe vaje, nočne mokre vaje, sektorske mokre in verižne vaje in praktične vaje s pionirji. Poleg rednih vaj v teh prvih povojnih letih so gasilci dali neprecenljiv delež pri prostovoljnem in udarnem delu.

Tudi tega leta požari niso prav nič manj prizanašali; največ škode so prizadejali na težki progji na Javorniku, na lesenih barakah na Javorniku, na Mesarjemv skledju na Jesenicah, na Gradisovi žagi na Jesenicah in v gozdovih pri Završnici in na Poljanah.

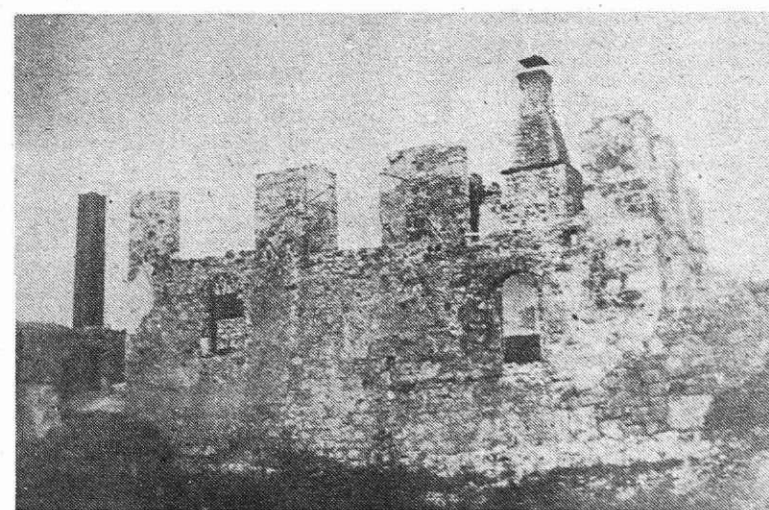
Leta 1952 je društvo že štelo 111 poklicnih in prostovoljnih članov, ki so bili med najaktivnejšimi v velikem snežnem neurju februarja tega leta. Sneg je porušil streho pražarne in pod seboj pokopal devet delavcev, le šest so jih uspeli rešiti.

Leta 1953 so se gasilci udarniško lotili gradnje novega gasilskega doma na Senožetih. Leta 1954 so se že vselili vanj. Poklicni industrijski gasilski odred železarne Jesenice je postal eden najmočnejših organiziranih gasilskih enot v Jugoslaviji, njegova dejavnost pa se je izredno razširila.

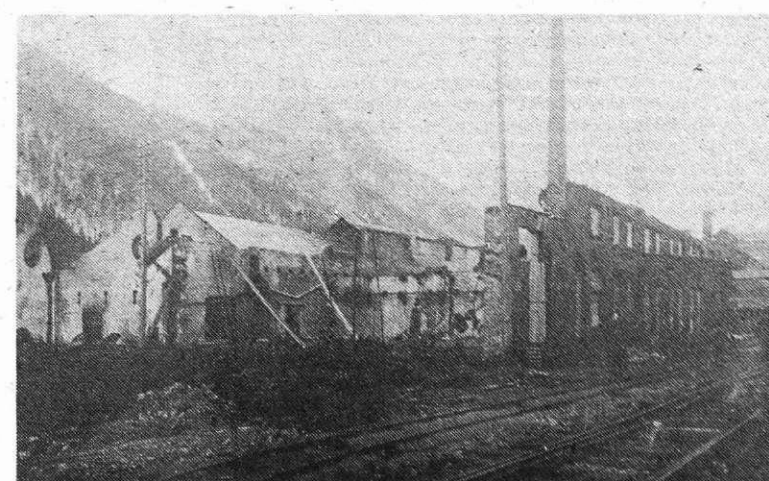
(Se nadaljuje)

Prva bohinjska godba ob koncu 19. stol., ki se je imenovala tudi »godba požarne brambе«

Uničene bohinjske fužine

Požar v predelovalnih obratih na Jesenicah leta 1906

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

Tako so domobranci v drugih prostorih lahko prišli do orožja in začeli streljati. Pokalo je po vseh hodnikih, luči v njih so ugasnile in zdaj ni bilo več mogoče ugotovljati, kdo na koga strelja... Odrejen je bil umik, kajti tudi zunaj pri zahodnem bunkerju so se oglasile strojnice, tudi na župnišče niso pozabili. Borci so se začeli spuščati skozi okno, tam, kjer so prišli. V tej zmešnjavi so nekateri spodaj zgrešili vrata in potem težko prišli ven, vendar ni padel nihče, dva sta bila le rahlo ranjena.

Med umikom skozi okno se je zaradi naglice prevrnila lestev, zato so preostali morali iz postojanke kar skakati... Vsi so srečno pristali na tleh, le domobranec Alojz Stare, ki je največ prispeval k temu napadu in se je zdaj umikal s partizani, si je poškodoval obe nogi. Tovariši so ga potem rešili in odnesli v ambulanto pod Begunjščico.

Drugi sodelavec Jože Grm tedaj še ni pobegnil. Partizanom se je priključil pozneje.

Kljub streljanju — zdaj so jih obstreljevali tudi policisti iz župnišča — so se potem borci brez žrtve umaknili in dobre volje prišli v tabornišče. S seboj so kljub ponesrečeni akciji prinesli precej plena: 1 zbrojček, 1 brozastrelko in 4 puške.

Cepprav se je akcija začela drugače, kakor je bila zamišljena, je posadko lažje postojanko močno prizadela: imela je 6 mrtvih in 3 ranjene. To pa ni bil edini uspeh. Pomembno je bilo tudi, da se domobranci odlejevali v utrjenih postojankah niso počutili povsem varne. Domobranci posadka v Lescah se je kmalu zatem preselila iz šole v župnišče, ki so jim ga odstopili policisti.

Tudi med partizani je ta akcija močno dagnila bojno moralo, kajti v teh krajih so se tedaj prvič in razmeroma uspešno lotili utrjenega sovražnikovega gnezda, postavljenega sredi številnih drugih postojank.

Ob tem se je dagnilo tudi razpoloženje prebivalstva. Poročilo štaba Gorenjskega odreda z dne 8. avgusta 1944 med drugim navaja:

»Akcija, ki jo je napravil 1. bataljon v Lescah, je močno dagnila moralo pri civilnem prebivalstvu, beli gardi pa vtila strah pred NOV«

Tudi 2. bataljon se je pod Storžičem in Krivcem neprestano spopadal s sovražnikom in izvajal sabotažne akcije. Zaradi vse večjega širjenja domobranstva, utrjevanja komunikacij, npr. gorenjskih železnic, cest in mostov po dolini Kokre, je bilo njegovo delo vse težje.

Domobranci in policijski oddelki so pogosto upadali v podgorske kraje in zasledovali partizane in nemočne aktiviste. Tako je 13. julija 1944 iz Križev proti vasi Gozd šla kolona 60 domobrancev, ki pa jo je ustavila zaseda 2. bataljona. Po kratkem, a ostrem spopadu so borci 2. bataljona domobranci pognali v beg. Ti so nato dobili pomoč iz Kranja, se je pripeljalo dva avtobusa policistov, z Golnika pa še 30 mož.

Bataljon se je medtem umaknil, sovražnik pa je z minometi začel obstreljevati južno pobočje Kriške gore in prišel tudi v Gozd. Ob tej priložnosti so policisti požgali Zapolnikovo, po domače Prinčevu hišo, družino pa aretirali. S seboj so odpeljali tudi aktivistko Katarino Šebat iz Gozda in jo med potjo ustrelili. Njeno smrt sta zakrivila predvsem Erich Dichtl iz kranjske gestapovske izpostave in raztrganec Miha Perko.

Med aretiranimi je bila tedaj tudi Metka Hladnik iz Trzica, ki je v Gozd k Šebatovi prinesla poročila. A medtem, ko so streljali Šebatovo, sta se pognala v gostavo stari Franc Zapolnik-Princ (roj. 1884) in njegov sin Viktor (umrl febr. 1980) in postala partizana.

Podoben vpad so domobranci iz Kranja in orožniki iz Kovorja izvedli 22. julija 1944 pri St. Neži (Brezje) pod Dobročo. Presenetili so skupino kurirjev, vendar po kratkem obstreljevanju ni bilo žrtve.

Domobranci so že poleti 1944 hoteli vzpostaviti postojanke tudi v Trzicu, v Naklem, v Križah in celo na Jesenicah. V ta namen so mobilizirali fante in moče ter prirejali številne shode. Tak šhod je bil 6. 8. 1944 tudi v Naklem. Na shod so morali vsi prebivalci, če jim je bilo to prav ali ne. Govoril je Rudolf Humer in jasno povedal, »da je treba v roke dobiti predvsem terenske delavce, ker le-ti tvorijo glavo OF«.

Domobranci nasilje so terenske organizacije KP in OF resnično vse bolj čutili, v odrednih enotah pa je naraščalo število dezertarjev. O tem govore poročila iz tistega obdobja.

V posameznih okrajih kranjskega, jeseniškega in kamniškega okrožja je bil ta razvoj različen, najhuje pa je bilo v predelu severno in severovzhodno od Kranja. Konec julija je okrožni komite KPS Kranj ugotavljal, da je najhuje postajalo v šenčurskem in v vsem kranjskem okraju, da je bilo samo v treh domobranskih postojankah, v Cerkljah, v Lahovčah in v Voklem, že 41 dezertarjev iz NOV in da je zato morala v vseh takih krajih padla, aktivisti pa so postajali pasivni. Vrstile so se tudi aretacije izdanih aktivistov.

V kamniškem okrožju so največjo agilnost razvili domobranci komendskega, domalskega in mengeškega okraja. Zadnjega avgusta 1944 je vodstvo kamniškega okrožja ugotovilo, da so domobranci hajke in patrulje vsakodnevne, da ljudje vse bolj popuščajo, organizacije OF in KP pa so skoraj prenehale obstajati.

Okrožni komite KP Kranj pa je v začetku septembra 1944 sporočil, da so se domobranci postojanke okrepile v vsem okrožju, da domobranci na razne načine otežujejo delo in da pri tem postajajo skrajno predrzni. Ugotovljeno je bilo tudi, da se domobranci val iz nižjih predelov šenčurskega okraja pomika vse višje in da se širi tudi proti Naklemu in v okraj Brezje.

Delovanje domače reakcije in snovanje domobranskih postojank je bilo vse močnejše po izkrcanju Angloameričanov v Franciji. S tem je bila 6. junija 1944 odprta tako težko pričakovana druga fronta, ki se je začela bližati ostrju rajha.

Zanimivo je tudi, da je nemško vrhovno poveljstvo ob sporočilu 6. junija 1944 o začetku invazije dodalo tudi vest, da so Nemci »pod vodstvom komandanta 2. oklepne armade generalpolkovnika Rendulica ob sodelovanju padalskega bataljona 'Rössel-sprung' v maju 1944 začeli operacijo proti Titovi vrhovni komandi v Drvarju. To potrjuje, da je Hitler bojem v Jugoslaviji pripisoval velik pomen. Zato so tudi sledile močne ofenzive in hajke proti našim narodnoosvobodilnim silam. K temu je na svoj način prispeval tudi atentat na Hitlerja 20. julija 1944. Kazalo je, da bo Hitlerjeva Nemčija kmalu klesala in da bo vojne kmalu konec.

Seveda so proti razširjanju domobranstva organizacije KP in OF vlagale velike napore. O tem govore poročila s sej oblastnega komiteja (OBKOM) in na novo ustanovljenega pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte (POOF) za Gorenjsko ter s sej okrožnih in okrajnih forumov v juliju in avgustu 1944.

Poleti 1944 je naše osvobodilno gibanje računalo z morebitnim izkrcanjem zahodnih zaveznikov na jadranski obali. To so željno pričakovali domobranski voditelji, vodstvo osvobodilnega gibanja na Gorenjskem pa je v zvezi s tem načrtovalo naslednje: mobilizirati in krepiti NOV in OF in pri tem zajemati predvsem delavska središča in mesta, ki še niso dala toliko borcev, kolikor bi bila mogla, nadalje iskati zveze z nemško vojsko in s policisti, da bi se priključevali partizanom, razkrajati belo gardo, tolči domobranci, utrjevati odbore OF in zlasti gospodarske komisije, utrjevati partizanski kader, stopnjevati sabotaže, ob nemškem razpadu takoj izvesti splošno mobilizacijo. Zavezniki morajo takoj spoznati, da je tu ljudska oblast in da so partizani del zavezniške vojske; v primeru konca vojne je treba pokazati, da so partizani proti vsakomur pripravljeni braniti pridobitve dotedanjega boja; v zvezi s tem naj bi popularizirali slovanstvo, Sovjetsko zvezo in njeno armado, hkrati pa se pripravljati na volitve.

A kmalu je postalo očitno, da vojne še ne bo hitro konec in tudi razkroja med domobranci ni bilo. Nekaj uspehov so partizani dosegli pri policistih-protinacistih, ki so dezertirali v NOV. Vojna se je vlekla, domobranstvo pa se je krepilo iz dneva v dan.

Bolj kot kdajkoli je v teh zaostrenih razmerah primanjkovalo usposobljenega vodilnega kadra. Kljub naporom ga ni bilo mogoče tako hitro vzgajati, kot so naraščale potrebe in kot ga je redčilo sovražnikovo nasilje.

Zaradi približevanja zavezniških front in zaradi partizanske nevarnosti so Nemci utrjevali železniške proge, mostove in ceste. Zato so bile sabotaže na železnici in akcije minirjev Gorenjskega odreda tako dragocene. Predvsem pa so Nemci morali zaščititi transporte, ki so se čisto premikali po gorenjskih cestah in železnici. O tem govore tudi obveščevalna poročila Gorenjskega odreda. Odlomki teh poročil najboljše povedo, kakšne so bile razmere na levem bregu Save, hkrati pa kažejo organiziranost Gorenjskega odreda.

(Se nadaljuje)

Naslednja pozitivna slika je bil od 1. dec. 1942:

»Skupni obisk predstave »Uta von Naumburg«, gostuje celovško mestno gledališče. Prvič čuje odrski jezik. Vsega ne razume. Meša iluzijo in resničnost, da bi rad vso noč gledal kaj takega. Naslednja slika ni bila svetla, tudi ne vesela:

»19. in 20. december 1942 Hajot-nabiralna akcija za zimsko pomoč«. V študijsko sobo 1. b je prišel višji uniformirani hajot-vodja. Prvi, ki ga je zagledal, je moral zakričati: Pozor! Takoj so morali planiti vsi pokonci! Najbližji dijak je moral dati »meldung« o tem, katera enota je in pri katerem početju se nahaja. Takšen »red« so uvedli v »zdromsko vzgojo«, ki pa je v marsičem delala vtis prebrisanega pretvarjanja, oponašanja, zafrkavanja in navideznega sodelovanja v neizogibnem stalnem teatru.

Ko je bil hajot-vodja v učilnici, je začel z očmi pobirati tiste »elemente«, ki jih bo treba v prvi vrsti »spraviti na cak«, med takimi »civil-stremuhji« (psovka za dijake, ki so se gnali samo za učenjem in knjigami, pa drugače kazali nesposobnost in nezanimanje za »zadeve hajotaja«) bi bil tudi dijak Hajni Karavankar. Hajot-vodja s klobasistimi ušnicami je plazil z očmi od fanta do fanta. Pa s kakšnim prebadajočim pogledom! Dijak je klical vse domače in tuje svetnike na pomoč, da bi mu pomagali v stiski. Vedno se je bal, če so prihajali višji izbirat gotove sodjake iz razreda v domu. Nikdar ni bilo kaj prida, če so te kam poklicali.

Zdravko so izročili seveda tudi rdečo kanglico, ki so jo drugače še uporabljali za razne nabiralne akcije in tudi za Rdeči križ. Dodeljen mu je bil sošolec Martin. Prav tisti, s katerim je imel najmanj stikov in se je pread norčeval iz Karavankarja. Tudi ta vzdevek je prihajal iz Martinove okolice. Zdej se je pred vsako hišo postavil Martin in poveljeval:

— Hajni noter!

VALENTIN POLANŠEK

33

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

In na vsaka vrata potrkaj!

Zdravko ni ničesar odgovoril. Zdelo se mu je, da od nekega prihaja žerjavica in rdečo nabiralno kanglico, kajti ročaj ga je žgal v prste. Dodelili so jima zapadno mestno četrti, ki je obema dijakoma bila neznana. Le Martin se je delal pomiembnega. Pa ga je tudi postavljane kaj kmalu šapnilo. Prišla sta iz večjega poslopja in je prav on zgubil orientacijo in silil, da morata pri naslednjih vratih vstopiti.

— Tukaj sva že prej bila! Saj vidiš pri zvoncu ime Zeljko, ko ga ti nisi mogel izgovoriti! je vztrajal dijak.

— Sranje taka imena!

Vi Vendi imate sploh vsi taka imena...

Zdravko ga je plamenče pogledal. Kaj takega ni pričakoval od sošolca na stopnišču tuje hiše neznane kranjske mestne četrti.

Zdravkov pogled je Martina zmedel. Htel se je malce popravičiti: — Seveda ne gre v prvi vrsti za ime. Gre za prepričanje, za firerjev princip, za zvestobo nemškemu narodu!

Hodila sta od hiše do hiše, od vile do vile, od stanovanjskega bloka do drugega, od vrat do vrat, trkala in zvonila in vsakikrat začela z istimi besedami.

In kaj vse se je zgodilo? Vsaka vrata se niso odprla. Marsikje sta slutila, da ju nekdo opazuje skozi stekleno očešce na vratih, odprlo pa se ni. Ponekod se je šele po dolgem času odprlo in kaka ženska je nekaj godrnjala in kričila z rokami, češ da ne razume, kaj hočeta uniformirana pobalina od nje.

Zdravko je ob poslušanju slovenske besede stiskal svojo dušo skozi pekel stramote in duševnih samočitkov:

Zakaj se pretvarjam in ne govorim slovensko z ženo, saj jo razumem? Zakaj ji ne povem, da sem prisiljen pobirati za WHW (winterhilfswerk)?

— Kaj pravi, Hajni Karavankar, ti moraš razumeti! je pikal Martin.

— Povem vama, da nimam denarja za...

Za 4. februar 1943 je bilo zabeleženo v naštevavanju zavodnih dogodkov:

»Jutranja spominska proslava v počastitev stalingrajskih junakov«

Prav na moj rojstni dan, moj petnajsti rojstni dan so nas obremenjevali celodnevno z nagovori, s poslušanjem radijskih oddaj, z dodatnim poukom in z neko ihto, ki je povečevala med gotovitimi mladinci apatijo. Rajhsmaršalov radijski govor smo morali prepisati v zvezek in tisto pasažo, ko primerja stalingrajske vojake s heroji klasičnih Termopila, se naučiti na pamet za zbornico recitacije.

Ne samo dijaka Hajnija, tudi druge so mrcvarile kaotične misli: Saj ni res, kar poroča folksempfenger (to je bil radijski sprejemnik, s katerim ni bilo mogoče poslušati tujih, se reče sovražnikovih radijskih oddaj), da je celovita VI. armija pod vodstvom generalfeldmaršala Paulusa padla do zadnjega moža...? Ujetniki pri Rusih? Nemci pri Rusih? ... Da bi padla vsa armada?

Prvič so čuli v teh februarjskih dnevih 1943 iz lastnih nemških poročil vrhovnega komandanta vermahta o nemških izgubah. Doslej so se široko ustili vedno le o sovražnikovih izgubah. Tako je bilo na Danskem, Norveškem — zlasti v Narviku — na Nizozemskem, v Belgiji in na Francoskem. Vedno ista glorijska: le sovražnikove izgube, sovražnikove izgube...

(se nadaljuje)

FRANC GORNIK

5

BLEJSKO GOSPOSTVO IN RAZVOJ FUŽINARSTVA NA GORENJSKEM

(Odlomek iz knjige »BLED V FEVDALNI DOBI«)

Rudarski sodnik in vicedom, vodja državnega gospodarstva v deželi, sta dobila proste roke in sta to temeljito izrabljala, kot kažejo nove škofove pritožbe po letu 1608. Rudarskemu sodniku podrejeni gozdni nadzornik (Forstmeister) si je začel celo lastiti nadzorstvo nad lovom na blejskem gospostvu. Tako se je škof pritožil leta 1609, da gozdni nadzornik preganja ribenske kmete, ki so na ozemlju gospostva ujeli jelena in ga pošteno pripeljali v graščino.

Fužinarji so začeli v začetku 17. stol. še huje gospodariti v graščinskih gozdovih kot prej. Štirinajstega julija 1609 piše škof grajskemu glavarju, da je zvedel, kako sekajo vsepočez, brez ozira na gospodarja. Pri tem ne spravljajo vej in vrhov, temveč jih puščajo na mestu trohneti. Za sekanje si sami izbirajo kraj in ne prizanašajo niti gozdom, kjer imajo sečno pravico kmetje, ki se zaradi tega pritožujejo pri škofu. Glavar naj odpravi take samovoljnosti in odkaže fužinarjem za sekanje tako mesto, kjer ne bodo škodovali ne gospostvu ne kmetom. Naj ne dovoli sekati vseprek, temveč po pameti in v redu, dajavte za sekanje pa naj vpiše v urbar. Rudarskemu sodniku pa ne sme popustiti.

Nadvojvodi Ferdinandu pa je škof v pismu 17. julija 1609 ravnanje fužinarjev takole opisal: Po gozdovih sekajo kar vse-

vprek. Lesa, ki so ga posekali, ne pospravijo, kar na mestu ga pustijo gniti. Tako delajo tudi v planinah, ki pripadajo kmetom, in kvirajo pašnike. Kmetom pri tem nagajajo, jih preganjajo s planin in celo prepejajo. Kjer so začeli sekati, branjajo kmetom in celo graščini napravljati drva za domačo uporabo, tudi se upirajo plačevati za sekanje, kar je bila na Kranjskem vedno navada. Škof se pritožuje tudi, ker je rudarski sodnik trdil, da imajo fužinarji na Kranjskem pravico sekati, kjer hočejo in brez plačila. Taka trditve sodnika je brez podlage in očitna samovoljnost. Če bo šlo tako naprej, bodo kmetje izgubili celo pravico paše v planinah.

Cepprav škof tudi na to pismo ni dobil odgovora, je vseeno 22. avgusta poslal nadvojvodi še eno, zelo nujno pismo. Sporočil mu je o novih krivicah, ki so se zgodile kmetom. Rudarski sodnik je zaplenil na paši v planini 19 konj ter jih odpeljal v Ljubljano. Mimo tega sta vicedom Jožef Panico in rudarski sodnik zaplenila na planini Kosirk kmetom iz Zgornjih Lazov 214 koz in dve ovci in jih tudi odpeljala v Ljubljano. S temi dejanji sta pokazala, da nista nepristranska varuha zakona, temveč pristransko zastopata koristi fužinarjev proti gospostvu in kmetom.

Petega septembra 1609 so poslali iz Briksna na Bled škofjskega pravnega zastopnika Franciška Montegnato z naročilom, naj podrobno preišče zadevo glede zaplembe koz. Potem naj gre v Ljubljano in izposluje, da bodo dobili kmetje živali nazaj ali pa ustrezno odškodnino. Če bi v Ljubljani ne uspel, naj gre naravnost k nadvojvodi v Gradec in naj pri njem posreduje, da bodo ljudje prišli do svoje pravice. Še posebej so mu naročili, naj pove fužinarjem, kako je bil škof užaljen zaradi zasmehljivega pisma, ki so ga poslali škofjskemu komisarju Leopoldu. Za žalitve naj dajo zadoščenje, v prihodnje pa naj se varjejo takega vedenja, sicer bo škof že našel sredstva in pota, ki jim ne bodo všeč.

Montegnatu so dali tudi pismo za grajskega glavarja, v katerem so mu naročili, naj pove vicedomu in sodniku, da nista imela za zaplenbo nobene pravice, ker so se živali pasle na graščinskem zemljišču.

Po teh zaplembah kmetje niso več upali z živino na pašo v planino, zato je škof ukazal upravljatelju Krištofu Waidmannu, naj brani kmete z vsemi razpoložljivimi sredstvi, tudi s silo. Kmetje pa naj gonijo živino na pašo, kot je bila od nekdaj navada. Pazijo pa naj, da se jim ne primeri kakšna nezgoda. Če bi pretila nevarnost, naj takoj obvestijo glavarja ali upravitelja, ki naj prepreči vsako nasilje. Pozneje bomo videli, da ta opreznost ni bila odveč.

Cepprav so se tako godile očitne nezakonitosti pod okriljem vicedoma in rudarskega sodnika in bi bil škof po pravici pričakoval, da bo nadvojvoda napravil red in sodniku ukazal, naj spremeni svoj stopopek, se to ni zgodilo. Nadvojvoda je molčal, fužinarji pa so dalje delali po svoje. Leta 1610 so Grajani prosili škofa pomoči. Jeseniški fužinarji in oni iz Radovne so do korenin posekali dreve po pobočjih nad Radovno, kjer si je srenja vasi Grad že od starih časov napravljala drva za gospodinjstvo in stavbeni les. Zdej Grajani tožijo: Tako se zdej z njimi postopa, ceprav so bili vedno zvesti svojemu vladarju. Kolikokrat so postavljali v nevarnost svoje življenje, kadar jih je cesar na vojsko ali na obrambo proti Turkom klical. Za plačilo pa jim zdej pustošijo gozdove, ki so jim nujno potrebni za vzdrževanje. Bojijo se, da jih bodo potomci kleti, ker ne bodo imeli kje napravljati potrebnih drva, češ očetje nam niso obvarovali gozdov. Zato prosijo, naj škof prepove še naprej sekati v tem kraju.

Ko je 28. avgusta 1610 grajski glavar sporočil škofu, kako je prišel rudarski sodnik z dvora v Gradcu in razglasil, da spadajo blejski gozdovi pod njegovo oblast, je pisal škof nadvojvodi novo pritožbo zoper tako stališče. Prijavil je sodnika tudi zaradi drugih krivic, storjenih gospostvu in kmetom ter ponovno prošil, naj bi vendar že rešili zadevo glede zaplenjenih koz.

Leta 1611 je minilo v istih težavah in borbah. Enaintridesetega oktobra so potrdili iz Briksna, da so prejeli Waidmannovo obvestilo, kako je rudarski sodnik dvakrat poskušal zapleniti živino na paši v planini. Pohvalili so ga, da je to s silo preprečil, pozneje pa so mu sporočili, da sta ga zaradi tega vicedom in sodnik tožila pri graškem dvoru.

(se nadaljuje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Na tretjih ločenih sejah vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica 7. junija so delegati obravnavali poročilo izvršnega sveta OS Radovljica o sedanjih gospodarskih gibanjih in uresničevanju politike stabilizacije v občini in stanje na področju požarne in prometne varnosti v okviru akcije NNP 82. Sprejeli so program dela vseh treh zborov v letu 1982. Izrekli so soglasje k samoupravnim sporazumom o ustanovitvi samoupravnih interesnih skupnosti v občini ter soglasje k statutom izobraževalne skupnosti, skupnosti otroškega varstva, kulturne skupnosti, skupnosti socialnega skrbstva in raziskovalne skupnosti ter opravili imenovanja. Zbor združenega dela in družbenopolitični zbor sta razen tega obravnavala še predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o delovnih razmerjih in predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Oba zbora sta proučila tudi informacijo in obravnavala potek sprejemanja samoupravnega sporazuma in aneksa k samoupravnemu sporazumu o letalski dejavnosti v OZD občine Radovljica. Zbor združenega dela je obravnaval tudi predlog samoupravnega sporazuma o usmeritvi dela prodajne cene bencina in plinskega olja.

Izvršni svet OS Radovljica je na 10. seji 29. junija proučil poročilo o stanju na področju požarne in prometne varnosti v občini, ki sodi v program akcije NNP 82. Beseda je tekla o problematiki hribovskega kmetijstva, o predlogu odredbe o oblikovanju prodajnih cen v prometu blaga na drobno in na debelo, o kadrovske bilanci za leto 1982 in o družbenem dogovoru o namenski porabi turistične takse v občini. Obravnavali so tudi stališče občinske skupnosti za cene na pritožbo Doma dr. Janka Benedika Radovljica na odločbo te skupnosti o spremenjenih cenah oskrbnin in storitev.

Svet za ljudsko obrambo, varnost in družbeno samozaščito pri skupščini občine Radovljica je na junijski seji obravnaval poročilo o stanju požarne in prometne varnosti v občini. Ker bo prav tem problemom posvečena glavna pozornost v letošnji akciji NNP, so pripravili na svetu posebno gradivo in priporočilo za delegate vseh treh zborov občinske skupščine, ki so jih sprejeli na ločenih sejah 7. julija.

Po dogovoru na občinskem svetu Zveze sindikatov Radovljica bo v vseh osnovnih organizacijah sindikata v občini trajala javna razprava o osnutkih dokumentov za 10. kongres ZSS od vključno 15. septembra. V razpravi so poročilo republiškega sveta ZSS o delu sindikata med 9. in 10. kongresom, spremembe in dopolnitve statuta ZSS, resolucije kongresa in naloge ZSS v boju za nadaljnji razvoj na socialističnih samoupravnih temeljih. V razpravi bodo sodelovali člani občinskega sveta ZSS, ki so določeni za delo s posameznimi osnovnimi organizacijami.

V Radovljici so podpisali samoupravni sporazum o uresničevanju načrta o opremljanju stavbnih zemljišč in komunalni gradnji v občini za leto 1982. Stanovanjska in komunalna interesna skupnost sta po sprejetem načrtu usklajali svoje programe, ki so predmet tega sporazuma in določili prednostne naloge.

Prva, ustanovna seja skupščine občinske skupnosti socialnega skrbstva Radovljica je bila 29. junija v sejni dvorani občinske skupščine. Osrednja točka dnevnega reda je bila posvečena oceni dosedanje dejavnosti skupnosti socialnega varstva in njenih organov od leta 1978 do 1982 in konstituiranje skupščine in njenih organov. Za novega predsednika skupščine so izvolili Antona Suhadolnika, pravnik iz Radovljice, za podpredsednika pa Varjo Jensterle, fizioterapevko iz Radovljice. Izvolili so tudi člane sveta za razvoj socialnega varstva, odbora za tekoče in splošne zadeve, komisije za delegatski sistem, odbora za vprašanje socialne varnosti borcev NOV in VVI, odbora za LO in DS in odbora za samoupravni nadzor. Sprejeli so tudi osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi in statutu skupnosti.

Konec junija se je sestal na prvi ločeni seji zbor uporabnikov skupščine občinske zdravstvene skupnosti Radovljica. Delegati so sprejeli samoupravni sporazum o svobodni menjavi dela za leto 1982 za TOZD ZD Bled, Radovljica in Bohinj ter enak sporazum o izvajanju svobodne menjave dela z Gorenjsko lekarno Kranj. Izrekli so soglasje k cenam oz. prispevkom zdravstvene skupnosti k oskrbnemu dnevu v socialnih zavodih.

Izvršni svet OS Radovljica je na junijski seji imenoval v odbor za programsko pripravo investicij v osnovno šolstvo kot predstavnike izvršnega sveta Janeza Smoleta, predsednika izvršnega sveta, Draga Rozmana, sekretarja za občo upravo in družbene dejavnosti in Andreje Golčmana, predsednika komiteja za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve.

Po dokončnem izračunu stroškov delegatskega usposabljanja, ki ga je pripravila Delavska univerza Radovljica na temelju dogovora s koordinacijskim odborom za družbeno izobraževanje pri OK SZDL Radovljica, bodo morali zbrati za celotno organizacijo 77 seminarjev ter nabavo ustrezne literature 544.320 din. Cena usposabljanja na enega delegata v letu 1982, v kar je vračunana tudi najemnina prostora, bo znašala 252 din, brez stroškov najemnine pa 214 din.

Delovne organizacije v radovljiški občini so za leto 1982 načrtovale povečanje izvoza za 14%, od tega načrtujejo povečan izvoz na konvertibilno tržišče celo za 17%. Radovljiško gospodarstvo je v prvem tromesečju doseglo 10,3 milijona dolarjev izvoza in s tem 18,1% letošnjega plana. To pa je za 43% večji izvoz od lanskoletnega v tem času.

Republiška konferenca ZSM Slovenije in republiški sekretariat za ljudsko obrambo sta organizirala od 3. do 7. julija na Rudnem polju na Pokljuki 14-dnevno vojaško urjenje za okoli tristo rednih študentk prvega letnika. Na programu je bilo usposabljanje za oboroženi boj, orientacijski dvodnevni pohod, taborjenje v naravi in druga vojaška opravila ter vsakodnevna idejnopolična in interesna dejavnost. Med bivanjem na Pokljuki so študentke obiskale Bled, Bohinj in Begunje in se pogovarjale z borci NOB in predstavniki družbenopolitičnih organizacij Gorenjske.

Občinski svet ZSS Radovljica vsako leto denarno pomaga osnovnim organizacijam sindikata, ki so te pomoči potrebne. Letos je iz solidarnostnega sklada dodelil pomoč osnovnim organizacijam PTT Radovljica 10.000 din, osnovne šole Bled in Lesce ter hotela Toplice po 5.000 din, delavcem SIS 3.000 din. Zvezi upokojencev je sindikat dodelil 5.000 din ter invalidom 5.000 dinarjev.

Območje krajevne skupnosti Radovljica, v katero sodijo razen mestnih naselij še vasi Vrhnje, Nova vas in Gorica, naseljuje po podatkih od 31. marca 1982 že 6.086 prebivalcev. Samo v zadnjih petih letih se je število povečalo za več kot 1000 prebivalcev, pretežno v novih stanovanjskih naseljih na Gradnikovi in Cankarjevi cesti. Na nedavnem zasedanju skupščine krajevne skupnosti Radovljica so se delegati zavzeli, da se zaradi problemov, ki jih prinaša tako naglo doseljevanje, v prihodnje ustavi nadaljnja blokovska izgradnja stanovanj, dokler ne bodo rešene osnovne komunalne, preskrbovalne, vzgojno-varstvene in šolske prostorske potrebe.

Kemična tovarna Podnart, ki zaposluje 160 delavcev, od teh je kar 14% z visoko izobrazbo in kvalifikacijo, bo letos praznovala 30-letnico obstoja. Tovarna, ki izdeluje kemikalije za površinsko obdelavo kovin, sodi med največje v Jugoslaviji. S svojimi izdelki oskrbuje kar 70% jugoslovanskih potreb, 30% izdelkov pa zagotavlja v Sloveniji. Kljub težkemu gospodarskemu stanju kolektiv tovarne uspešno posluje, o čemer pričča podatek, da so v zadnjih petih letih povečali proizvodnjo kar za 4,5 krat in zmanjšali uvoz surovin od 50% na 12%. Letošnji plan proizvodnje so povečali za 20% v prepričanju, da ga bodo v celoti uresničili.

Reševanje stanovanjskih vprašanj je prednostna naloga, ki so si jo zastavili v tovarni Veriga Lesce. Ta največja delovna organizacija v radovljiški občini razpolaga že s 307 družinskimi stanovanji, kar je 124 stanovanj več kot pred desetimi leti, vendar pa so potrebe še vedno velike. Vsako leto prosi za stanovanje najmanj sto upravičencev. Poleg stanovanj imajo na voljo tudi lasten samski dom s 37 ležišči. Stanovanjske probleme rešuje tudi s stanovanjskimi posojili, ki znašajo pod določenimi pogoji 35 poprečnih mesečnih osebnih dohodkov na delavca v letu pred dodelitvijo posojila, ali 45 poprečnih OD, če sta oba zakonca zaposlena v Verigi.

Po programu smučarskega centra Kobla v Bohinju načrtujejo v obdobju 1982-1985 izgradnjo vlečnice na Kozji hrbet z zmogljivostjo 1200 smučarjev na uro, otroške vlečnice Medvedek z zmogljivostjo 700 otrok na uro in vlečnice Ravne II. z zmogljivostjo 1000 smučarjev na uro. Sočasno bodo opravili rekonstrukcijo sedanje vlečnice Ravne I. v dvojno vlečnico. Prav tako bodo obnovili tudi dvosedežnico Sedlo z zmogljivostjo 800 smučarjev na uro in vlečnico Rovte z zmogljivostjo 1100 smučarjev na uro.

V juniju je večja skupina nekdanjih borcev - vezistov NOV v vseh gorenjskih občin obiskala tovarno ISKRA Otoče, kjer so si ogledali proizvodne obrate in se z gostitelji pogovarjali o proizvodnih in drugih gospodarskih in družbenih vprašanjih. Gostitelji so gostom po ogledu tovarne pripravili tovariško srečanje s skromno zakusko.

Zveza tabornikov občine Radovljica organizira vsako leto v sodelovanju z občinsko zvezo telesnokulturnih organizacij in izobraževalno skupnostjo Radovljica taborjenje za šoloobvezne otroke v letni koloniji Fažana. V tem prijetnem kraju v Istri so v prvi izmeni od 3. do 14. julija taborili učenci iz osnovnih šol iz Bohinjske Bistrice in Lipnice. V drugi izmeni od 14. do 27. julija bodo taborniki iz Bohinja, v tretji izmeni od 27. julija do 7. avgusta pa bodo taborili učenci iz Radovljice in učenci osnovne šole s prilagojenim poukom Matevža Langusa. V četrti izmeni so od 7. avgusta do 18. avgusta napovedani učenci iz Gorij in Lesce in taborniki Jezerski biseri z Bleda. V zadnji, peti izmeni, pa bodo kot vsako leto od 18. do 27. avgusta taborili v Fažani tudi mladi športniki iz radovljiške občine.

Turistično društvo Bohinj-Jezero je v začetku junija izdalo nov večbarvni prospekt Bohinja s krajevnimi podobami letnih in zimskih posebnosti, arhitekture, naravnih lepot, hotelskih in drugih turističnih kulturnih objektov in športnih zanimivosti ter s preglednim reliefnim zemljevidom Bohinja in širšega triglavskega pogorja. Več je slik kot besedila, ki je napisano razen v slovenščini tudi v angleščini, nemščini in francoščini.

V sejni sobi občinskih SIS družbenih dejavnosti v Radovljici je bila konec junija ustanovna seja sekcije društva slovenskih likovnih umetnikov, v kateri je včlanjeno 12 likovnikov, članov društva z območja radovljiške, jesenjske in tržiške občine. Predsednika sekcije bodo izvolili na prihodnji seji.

V prostorih Gozdnega gospodarstva na Bledu so konec junija odprli razstavo slik člana jesenjske likovne skupine DOLIK Rudolfa Arha. Razstavo, ki je bila na ogled od 1. julija, je organiziralo Društvo inženirjev in tehnikov GG Bled.

Od 25. junija do 18. julija v Sivčevi hiši v Radovljici razstavlja svoja slikarska dela priznana slikarja in člana jesenjskega DOLIKA Tine Markež s Koroške Bele in Pavel Lužnik z Jesenic. Za to priložnost so Muzeji radovljiške občine izdali poseben katalog po oblikovni zamisli Alojza Zormana v izvedbi Knjigovoznice in tiskarne Radovljica.

Ribiška družina Bled je v soboto, 26. in v nedeljo, 27. junija, priredila 14. mednarodno tekmovalstvo v lovu rib s plovcem in nočnem lovu za trofejno ribo v Blejskem jezeru. Tekmovalstvo se je začelo v soboto zvečer in je trajalo dve uri v nočnem lovu in se nadaljevalo v nedeljo zjutraj od 7.30 do 9.30. Izid tekmovalstva in najuspešnejše ribiče so razglasili na opoldanski slovesnosti v restavraciji Oddih v Ribnem.

OBJESTNO PIJANSKO OBNAŠANJE V AVTOBUSIH, KRAJE, NASILJE — DO KDAJ?!

V soboto, 3. julija, sem se peljal z avtobusom, ki odpelje iz Ljubljane ob 21. uri in 45 min. Končna postaja Bled. V avtobusu je mirno. Le nekaj potnikov zamišljeno zre skozi okna, nekaj jih utrujeno dremlje.

Kako prav mi pride ta mir. Za seboj imam 700 km vožnje z osebnim avtomobilom. Iz Jesenic v Novigrad in nazaj v enem dnevu je tudi za poklicnega voznika kar dovolj. Na avtocesti sem imel okvaro na menjalniku in za las je manjkalo, pa bi me vrglo s ceste. K sreči sem obvladal vozilo, pa tudi miličnik na motorju mi je takoj pomagal. Vlečna služba je prišla kmalu in prva skrb je bila za meno.

Z dekletom na sosednjem sedehu sva izmenjala nekaj misli. Zal trpkih. Vračala se je s Štajerske. Od proba svojega nekdanjega fanta, ki je izgubil življenje v prometni nesreči. Neprijetne misli, boleče. Ob taki priliki je najboljšo zdravilo molk.

V Radovljici pa nenadoma vik in krik. Trije mladeniči, očitno pod vplivom alkohola, so prijavili v avtobus; se razlegli po sedežih in ni jim bilo prav nič mar za ostale potnike. Visok svetloblas fant je začel takoj nesramno ogovarjati dekle, ki je pripotovalo s Štajerske, nekdo drug iz te pivske družine kljub opozarjanju sprevodnika ni hotel sesti, kot se to spodobi normalnim ljudem, s čevlji je tical po sedežu, tretji je tulil na vse grlo, vsi skupaj pa so se neprestano presedali. Bolj ko smo se bližali Bledu, bolj je hrup naraščal, tako da so že bolela ušesa. Od nekod so privlekli steklenico, jo

odprli in se začeli kar v avtobusu nalivati. Postalo je nezno. Zlasti še, ko je v Lescah izstopil sprevodnik, ki je fante opozarjal, naj dajo mir, čevlje s sedežev... Med potniki je ostal le mlad začetnik, sedel je pri šoferju in se še ozreti ni upal.

Ko mi je bilo vsega skupaj dovolj, sem jasno in glasno opozoril fante, da niso sami v avtobusu. Nalil sem olja na ogenj! Visok fant v črni obleki je začel predzno groziti, da mi bo vzel »špegle«, tisti nasproti mene pa me je hotel povleči za srake, vendar sem mu odbil roko, še predno so me mogli njegovi prsti doseči in še preden je mogel odpreti usta.

»Roke stran«, sem jezno sknil in ko je fant presenečeno ugotovil, da se ne mislim šaliti, je začel miriti svojo pivsko družino. Tik pred izstopom se mi je nerodno opravičeval, odpravil sem ga na kratko, naj dajo mir, pa bo vse v redu.

Toda dan kot zaklet. V Bistruju na Bledu sem poiskal prijatelja in ga prosil, da me pelje domov.

»Tu imaš ključec«, je dejal, »kar spravi torbo v mojega fička, potem pa kmalu greva.«

Poiskal sem njegov avto na parkirišču ob hotelu TOPLICE. Kar sem najprej zagledal, se mi je presneto čudno zdelo. Na fičku so utripale vse šfiri luči jantarjeve barve! Lučke je

pozabil ugasniti, me je prešinilo. Skušam odkleniti, vidim, da je že odklenjeno, pogledam malo bolj v notranjost in pod komandno ploščo zija vame prazen prostor. Črna luknja. »Kje pa ima Bogdan radio-stereo-kasetofon?«, se sprašujem. Velikokrat sem se peljal z njim vedno sva uživala ob glasbi iz njegove aprature, zdaj pa... Saj to je vlom, me naposled oblije kurja polt.

In maloprej mi je omenil, da mu je nekdo iz žepa potegnil trideset starih jurčkov. V enem dnevu dvakrat okraden! Brž stečem k prijatelju. Vse mu povem. Noče verjeti. Ko se še sam prepriča, prebledi.

Ob cesti stoji marica. Takoj vse poveva miličnikom. Odpeljemo se na postajo. Medtem ko možje postavijo opravilo svoje delo, omenim zdrahe na avtobusu. Miličnik se nasmehne: »Najboljši je tisti šofer, ki jih kar sam pripelje. Tu pri nas postanejo hitro mirni.«

Ura je dve zjutraj. S prijateljem se vračava domov. Zatopljena vsak v svoje misli. Na odcepu za Šobec naju ustavi miličniška patrula. Po radijski zvezi so bile vse patrulje na tem območju obveščene o vplomu. Poveva, da sva midva tista nesrečnika, hitiva naprej in preklinjava vse tiste, ki ne morejo pustiti tuje lastnine pri miru, ki razgrajajo in terorizirajo potnike na sredstvih javnega prevoza...

Tako se je končala neka julijska sobota. Dan, ki je marsikomu nakopal kup nevednosti. Zaradi česa?! Zaradi nekkih pijanih objestnežev, dolgotrajnih nepridipravov! Kje ste starši? Kje vzgojitelji? Kje sociologi, psihologi, učitelji, mladinska organizacija, pogumni sprevodniki, da dovolite to nasilje, ki ga mora umiriti šele uniforma, palica...

Tomaž Iskra

V Bohinju (Foto I. Kučina)

STALEŽ ŽIVINE SE POVEČUJE

Krajevna skupnost Planina pod Golico je najmanjša v jesenjski občini, precej prebivalcev pa se ukvarja s kmetijstvom. Vendar so pogoji dela za hribovske kmete precej težji kot drugod, zato se ti kmetje usmerjajo predvsem v živinorejo.

Zelo razveseljiv je podatek, da se število živine na tem področju povečuje. Tako se na Golici letos pase 471 ovac, 100 več kot lani, na Rožci se pase 75 bikov in volov, 25 več kot lani, na planini Kočna pa 140 glav goveje živine,

deset več kot lani. Tudi na Hrušanski planini se je število živali povečalo in želimo si lahko le, da bi bilo tako tudi v prihodnje.

Seveda pa bo potrebno storiti še veliko več, začeti izkoriščati travnate površine, ki so sedaj zapuščene, izboljšati dostop do posameznih pašnikov in ne nazadnje, sproti skrbeti, da kvalitetnih kmetijskih površin ne bomo namenjali za gradnjo.

Rk

XII. SREČANJE REZERVNIH VOJAŠKIH STAREŠIN JUGOSLAVIJE V ČRNI GORI – BRATSTVO IN ENOTNOST '82

Drugega julija je minilo dvanajst let, odkar so se rezervni vojaški starešine Jugoslavije odločili za prvi pohod od Triglava do Dževdželi-je, oziroma za prvo srečanje rezervnih vojaških starešin vseh bratskih republik in obeh avtonomnih pokrajin pod geslom »BRATSTVO IN ENOTNOST«.

Prvo srečanje je bilo v SR Bosni in Hercegovini, na tleh legendarne Sutjeske in Kozare. Srečanje je bilo s svojo vsebino in programom globoko vgrajeno v program politike Zveze komunistov Jugoslavije, z namenom, da se krepita bratstvo in enotnost vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. Srečanje je imelo vzgojni in delovni značaj. Rezervni vojaški starešine so znova dokazali politično osveščenost in kontinuiteto razvijanja in negovanja tradicije revolucije in narodnoosvobodilnega boja.

Letošnjega dvanajstega srečanja v SR Črni Gori se je udeležil tudi predstavnik OK ZRVS Jesenice, oziroma predsednik krajevne organizacije ZRVS Podmežakla Marijan Kristan. O vtisih s srečanja je za tednik Železar povedal naslednje:

Letošnje dvanajsto srečanje je bilo tesno povezano s sporočili republiških in pokrajinskih kongresov zveze komunistov ter 12. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije. Letošnje srečanje je bilo posvečeno tudi 90-letnici rojstva prvega vojaka revolucije, tvorca vojaško-strateške znanosti, vrhovnega komandanta in neustrašivega borca tovariša Tita ter 30-letnici organizacije rezervnih vojaških starešin Jugoslavije.

Udeleženci srečanja iz slovenskih občin smo že v četrtek, 1. julija, poteli z brniškega letališča. Po enourni prijetni vožnji na višini 10.000 m smo ob 20. uri srečno pristali na titograjskem letališču. Prenočili smo v hotelu Podgorica. Naslednji dan smo si ogledali v dopoldanskem urah glavno mesto SR Črne gore, popoldan pa smo s posebnim avtobusom odpotovali v občino Ivangrad. V mestu Ivangrad so nas pred hotelom Berane navdušeno pozdravili in sprejeli predstavniki OK ZRVS, predstavniki družbenopolitičnega življenja občine, ZRB NOV, mladina in občani mesta Ivograda. Po sprejemu je sledil obisk in ogled spominskih obeležij NOB na Jesikovcu, kjer smo spoznali bogato in junaško zgodovino črnogorskega ljudstva skozi stotletja.

Zvečer so nam v veliki banketni dvorani hotela Berane priredili svečani družinski večer z bogatim kulturnim programom. Ponovno smo bili sprejeti z odprtimi rokami, resnično v duhu bratstva in enotnosti. Na slavnostni večerji smo bili deležni gostoljubja, ki ga ne bomo nikoli pozabili. Tu smo se tudi pogovarjali in izmenjali mnenja o delu rezervnih vojaških starešin, krepitvi SLO in družbene samostojnosti. Razgovori so se nanašali tudi na gospodarski in družbenopolitični položaj Črne gore in Slovenije. V razgovorih smo prišli do skupnih spoznanj in ugotovitev, da je nadaljnji razvoj Jugoslavije na gospodarskem, družbenopolitičnem in kulturnem področju možen edino le v tesnem sodelovanju vseh narodov in narodnosti Jugoslavije in duhu bratstva in enotnosti in na osnovi socialističnega samoupravljanja.

V soboto, 3. julija, smo se odpeljali v krajevno skupnost Andrijevica. Zopet val navdušenja in vzkliki dobrodošlice. Povsod spoznanje, da smo resnično bratje v samopravni socialistični Jugoslaviji. Kjerkoli smo se ustavili, so nas sprejeli s pesmijo. Čudovit je melos narodnih pesmi, ki govorijo o večstoletnem trpljenju in junaškem boju črnogorskega ljudstva. Obiskali smo spominsko obeležje NOV na Knjaževcu in se seznanili z zgodovino in še posebej zgodovino NOV tega kraja. Globoko pretreseni nad fašističnimi grozdeji smo položili venec k spominskemu obeležju in z enominutnim molkom počastili spomin na vse trpeče in padle borce-junake črnogorskega ljudstva. Sledil je obisk delovne organizacije Soko-Štark, ki deluje v okviru SOZD Soko-Štark Beograd. Po ogledu proizvodnih obratov so nas sprejeli predstavniki samoupravnih organov, sindikata in zveze komunistov. Ogledali smo si tudi delovno organizacijo za predelavo kože in kože galanterije. Iz razgovorov smo lahko ugotovili, da si povsod prizadevajo za čim hitrejši razvoj. Ta delovna organizacija že nekaj časa zelo uspešno sodeluje s TOKOM iz Domažal. S prijetnimi vtisi in iskrenimi željami, da se bratstvo in enotnost še bolj krepita, smo se poslovili od gostiteljev delovnih organizacij in se odpeljali na planinski masiv Treznjevik, kjer so nam gostitelji Ivograda priredili piknik v planinskem okolju.

Čas je hitel in morali smo se posloviti od dragih gostiteljev Ivograda. V tem kratkem času smo spoznali, da je bil njihov dom tudi naš dom. Na vsakem koraku so nas sprejeli z odprtimi rokami in iskrenimi srci. Spoznali smo nove ljudi, ki so se izredno potrudili, da smo lahko videli mnoge pomnike bližnje in daljnje preteklosti. Ivogradska občina je bogata z gozdovi. Priroda je divja in skoraj nedotaknjena. Tu so idealne možnosti za lov in ribolov na reki Lim. Peščene plaže na Limu privabljajo iz leta v leto več turistov. Samo mesto Berane oziroma današnje mesto Ivangrad je bilo zgrajeno leta 1862. Mesto je v podnožju planinskih masivov Jelovice, Smiljevice, Bjelasice in goratega Komova. Mesto je urbanistično zelo lepo urejeno in velja kot pomemben prometni in industrijski center SR Črne gore. Mesto so po osvoboditvi poimenovali po narodnem heroju Ivanu Milutinoviču.

Popoldan smo prispeli v Kolašin, kjer je bila osrednja slovesnost in kjer smo bili navdušeno in prisrčno sprejeti. V nedeljo, 4. julija, smo se z gostitelji zbrali na osrednji proslavi v Kolašinu. Tu so se zbrali rezervni vojaški starešine iz vse Jugoslavije, ki sprejemajo politiko ZKJ kot svojo, ki želijo ohranjati svetle tradicije NOB, ki si prizadevajo krepiti naš družbenopolitični sistem in krepiti SLO, družbeno samostojnost in bratstvo in enotnost med narodi in narodnostmi samoupravne socialistične Jugoslavije.

Udeležence srečanja je najprej pozdravil predsednik skupščine občine Kolašin Dragiša Dožić v imenu občine in mesta, ki ima burno zgodovino, ki je bilo med zadnjo vojno kar osemnajstkrat bombardirano in trindvajsetkrat v teku narodnoosvobodilne borbe prešlo iz roke v roko. Predsednik je dejal, da Kolašin ni bil slučajno izbran za letošnje srečanje rezervnih vojaških starešin, kajti kraj spominja na trpljenje in grozote v zadnji vojni, na 685 padlih in ustreljenih prebivalcev, med njimi sedem mrtvih narodnih herojev. Na tem kraju, na Brezi, je nadaljeval, je bila pred štiridesetimi leti z rafali ljudskih krivosov utišana pesem proletarcev. Kolašin je bil prestolnica slavnih partizanskih brigad, stekališče najvišjih vojaških komand, prizorišče pomembnih političnih zborov Črne gore in utemeljevanja državnosti v najslavnejših dneh revolucije. Na herojski Brezi je vsem zaželel prijetno bivanje in udeležencem čestit ob njihovem prazniku – 4. juliju.

ŠTEVILO BORCEV PROSTOVOLJCEV ZA SEVERNO MEJO NAGLO UPADA

Na zadnji seji republiškega odbora Zveze prostovoljcev borcev za severno mejo 1918/1919, katero je vodil novoimenovani predsednik Jože Rupnik (namesto umrlega Ljoteta Udeteta), so med drugim ugotavljali, da gre ta organizacija naglo v zaton. V vseh 62 slovenskih občinah je živih komaj še okoli 700 nekdanjih prostovoljcev, od teh pa jih je nekaj izven naše republike.

Ko je bil leta 1968 izdan republiški odlok o statusu borca za severno mejo, se je prijavilo okrog 3.500 prostovoljcev, ki so sodelovali v bojih za našo severno mejo. Vsi prijavljeni pa niso imeli pogojev in tako je bil status borca za severno mejo priznan okoli 3.350 nekdanjim prostovoljcem. Tako se je v teh 14 letih stalež teh veteranov znižal že za 80 %.

Tudi v jeseniški občini se je število prostovoljcev močno znižalo in tako šteje občinska organizacija prostovoljcev le še 30 članov. V prvem polletju letošnjega leta so umrli štirje, in sicer: Rudolf Abruč, Franc Fajs, Jernej Kobal in Franc Peternelj.

Rudolf Abruč je bil doma z Brnice pri Beljaku, rojen leta 1890. Takoj po razpadu stare avstroogrske države leta 1918 se je pridružil narodni straži v Brnici. Nasprotniki pa so ga ujeli in zaprli v Spitalu, od tam pa se mu je posrečilo pobegniti prek Karavank in se je nato pridružil prostovoljcem Šefmanove čete v Podkorenu.

Franc Fajs je bil doma iz okolice Celja, rojen leta 1896. Po končani prvi svetovni vojni se je pridružil narodni straži v Celju in nato je sodeloval v bojih za severno mejo v sestavi 37. celjskega polka. V maju 1919 je bil zajet, iz ujetništva pa se je vrnil avgusta istega leta. Tudi v času druge svetovne vojne je sodeloval proti okupatorju in v jeseni 1944. leta je vstopil v NOV.

Jernej Kobal je bil rojen v Gorjah leta 1899. Oba z bratom Janezom (umrl je lansko leto) sta sodelovala najprej pri narodni straži ob rojstvu Jugoslavije novembra 1918, nato pa

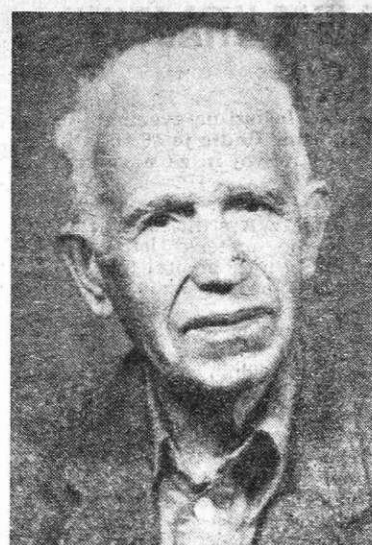
Na srečanju je spregovoril tudi generalmajor Raško Vukosavović, predsednik organizacijskega odbora XII. srečanja RVSJ »bratstvo in enotnost'82«. Dejal je, da je za domačine velika odgovornost in zaupanje, da bodo rezervni vojaški starešine iz bratskih republik in pokrajin občutili, kako iskreno in globoko v vseh ljudeh Črne gore živi vera v bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije, kako so tu stari in mladi in vsi rezervni in aktivni starešine neomajno predani vedno prisotnim mislim in besedam tovariša Tita o bratstvu in enotnosti. Tudi on je zaželel udeležencem prijetno bivanje na Brezi in da bi občutili kar največ resničnega bratstva in enotnosti.

Spregovoril je tudi predsednik zvezne konference ZRVS Jugoslavije general Dušan Korač in poleg rezervnih vojaških starešin pozdravil tudi borce tretje sandžaške, 4. in 5. proletarske brigade. Poudaril je, da je srečanje jugoslovanskih rezervnih starešin postalo vesplošna jugoslovanska manifestacija enotnosti, ne samo rezervnih vojaških starešin, temveč tudi mladine, borcev NOV, pripadnikov oboroženih sil in vseh delovnih ljudi in občanov. Pri takšnih srečanjih se ne obujajo spomini samo na slavne revolucionarne dogodke, ampak se rezervni vojaški starešine seznajajo z doseženimi rezultati pri socialistični graditvi okolij, v katerih se srečujejo in z njihovo pripravljenostjo za SLO in družbeno samostojnost.

Na slovesnosti je predsednik predsedstva Črne gore Veselin Djuranović izročil zvezi rezervnih starešin iz te republike red bratstva in enotnosti z zlatim vencem, s katerim jo je odklikoval predsedstvo Jugoslavije za dosežene uspehe pri krepitvi SLO in družbene samostojnosti. Prebrali so tudi pozdravno pismo, ki ga je udeležencem srečanja poslal predsednik predsedstva Petar Stambolić. V njem je izrazil prepričanje, da bo ZRVS Jugoslavije tudi v prihodnje uresničevala obljubo, ki jo je dala svojemu vrhovnemu komandantu tovarišu Titu, da bo v okviru fronte organiziranih socialističnih sil z zvezo komunistov na čelu še bolj krepila delo pri obrambnem usposabljanju rezervnih vojaških starešin in občanov ter še posebej mladine.

In kot je na kraju razgovora poudaril naš udeleženec srečanja Marijan Kristan, so dnevi srečanja prehitro minili. Morali so se posloviti od dragih gostiteljev. Gostoljubja, ki so jim ga izkazali, ne bodo nikoli pozabili. Prepričan je, da so se s tem srečanjem v verigi bratstva in enotnosti, ki bo še krepkeje povezovala vse v samoupravni socialistični Jugoslaviji.

J. Urh

V SPOMIN SREČKU ŠORLIJU

Neizmerno rad je obiskoval svojo rodno Primorsko, z zadnjega obiska pa se ni več vrnil. V soboto, 10. julija, se je podal na svoj zadnji obisk v Podbrdo, v rojstni kraj svojega očeta in dalje peš v Bačo, rojstni kraj svoje matere. Svoje poti pa ni končal – med potjo je tragično preminul. Z njim pa je izumrl rod, nekdanji veliki družine Šorli »Stojkove« iz Tolmina, v Klancu šteje 18. Družine, ki je dala nekaj puntarjev, ki so nadaljevali zgodovino tolminskih puntarjev.

SREČKO ŠORLI se je rodil 11. januarja 1899 v Tolminu. V sedmem oziroma desetem letu je že ostal brez mame, oziroma očeta in zanj je več let skrbela sestra Nežka z možem, pri katerem se je izučil za čevljarja in dobil nekaj izkušenj za delo v trgovini. Leta 1915, star komaj 16 let, je odšel s trehobom za kruhom in se zaposlil v Gradcu v vojaški delavnici, v kateri so izdelovali usnjene izdelke za vojsko. Kot zaveden Slovenec je že tu moral požreti marsikatero žaljivko. Od tu je leta 1917 moral v avstro-ogrsko vojsko in z njo preropal do brnen del Madžarske in Rumunije, preživel tudi fronto, po kapitulaciji Rumunije pa se je nekaj časa zadrževal še v raznih krajih Rumunije, dokler se novembra 1918 ni vrnil v Ljubljano.

Takrat je bila njegova Primorska že zasedena od italijanske vojske, on pa se je še z nekaterimi rojaki prijavil kot prostovoljec v novo jugoslovansko vojsko za obrambo naše severne meje. Dodeljen je bil planinskemu polku, ki je kmalu za tem odšel na Korosko, kjer se je udeleževal raznih bojev za obrambo Koroske in naše severne meje. Večkrat je gledal smrti v oči in sodeloval tudi v zadnji ofenzivi, ko so prostovoljci zasedli vse kraje, v katerih so živeli Slovenci. V decembru 1919 se je vrnil k sestri v Most na Soči.

V Mostu je pomagal pri obnovi narodne čitalnice in bil več let v njenem odboru, sodeloval pa je tudi v pevskem zboru in dramskem odseku. Še takrat pa je skrbel, da je bila v knjižnici tudi literatura iz Jugoslavije. Vsi prebivalci Mosta so bili takrat, razen redkih izjem, zavedni Slovenci z veliko vero, da italijanska okupacija ne bo večno trajala.

Marljiv in varčen si je prihranil toliko denarja, da je leta 1926 v Tolminu odprl lastno čevljarstvo delavnico in kasneje še trgovino s čevlji. Njegova tiha želja, da bi si ustvaril tudi svoj dom, pa se takrat ni uresničila, kajti s svojimi raznorodnimi pritiski je že začel italijanski fašizem. Postal je član tajne protifašistične organizacije TIGR in eden glavnih zaupnikov te organizacije za Tolmin in okolico. Da bi ohranili preganjani slovenski jezik in narodno zavest naših ljudi, so skrbeli za slovensko čtivo, ki je po raznih kanalih prihajalo na Primorsko tudi iz Jugoslavije. V to dejavnost je bil vključen tudi Srečko Šorli, ki je tudi sam večkrat ilegalno prek bohinjskih gora prišel na Jesenice, od koder se je vračal domov obložen s časopisi in knjigami.

Čeprav skrajno previden pri svojem delu, so ga italijanske oblasti osumile sodelovanja v protifašističnih akcijah, vendar so ga po štirinajst dnevnem zaponu v Gorici morali izpustiti, ker niso imeli dovolj dokazov. Za njega pa je bil seveda to znak, da mora čimprej pobegniti v Jugoslavijo. S solznimi očmi je takrat kolezaril po idrijski dolini proti Želini, mi je nedavno tega pripovedoval. Zapuščal je kraje, ki jih je tako ljubil, zapuščal brate, sestre in njihove družine, prijatelje in znance ter sodelavce v organizaciji TIGR, s katerimi je bil tako tesno povezan. Na Jožefovo leta 1930 je prispel na Jesenice, kjer sta bila že brata Franc in Matej in stric Luka Bizjak z družino.

Na Jesenicah je pri Regovcu začel s čevljarstvo delavnico in se povezal s svojimi rojaki in sodelavci organizacije TIGR. Od sodelavcev je zvedel, da je pravočasno pobegnil, ker so kmalu po njegovem odhodu sledile

števile aretacije njegovih sodelavcev, na kar je sledil znani prvi tržaški proces. Z Jesenic je večkrat z literaturo ilegalno odšel na Primorsko, kamor je večkrat ilegalno odhajal tudi na različne sestanke protifašističnega gibanja.

Po krašjem bivanju v Ljubljani je opustil na Jesenicah čevljarstvo obrt in je oddal svojem rojaku, sam pa se je lotil trgovine v lokalni pri Kobalu, ki ga še danes mnogi imenujejo »pri Šorliju«. Leta 1937 se je poročil z Marijo, rojeno Šegatin z Ljubljane in kmalu se jima je rodila hčerka Anda.

To pa je bil čas, ko je nemški fašizem že kazal svoje zobe in kmalu je prišla na vrsto tudi okupacija Jugoslavije. Srečko Šorli se je že zelo zgodaj povezal z narodnoosvobodilnim gibanjem, dokler ga 4. aprila leta 1943 niso aretirali gestapovci in ga najprej štiri mesece zaprli v begujske zapore, od koder so ga prepeljali v koncentracijsko taborišče Dachau. Kmalu za tem so ga premestili v zapore v München, po nekaj dnevih pa premestili v koncentracijsko taborišče Flossenbürg, kjer je postal številka SL-889. Že podatek, da je v tem taborišču izgubilo življenje 73.696 ljudi vseh narodnosti Evrope, dovolj zgovorno pove o grozodejstvih v tem taborišču. Ko so se taborišču že bližali zavezniki, je bil tudi v skupini 16.000 internirancev, ki so odšli na že večkrat opisani splošno smrti, na katerem je izgubilo življenje okrog 4.000 ljudi.

Srečo ob povratku k svoji družini mu je sknila vest, da mu je brat Franc padel v partizanih oktobra 1943 na Zirovskem vrhu in da mu je brat Jože umrl v koncentracijskem taborišču Mauthausen, pred vojno pa mu je zaradi fašističnega preganjanja umrl tudi brat Tomo.

Že leta 1945 je bil na Jesenicah izvoljen v občinski odbor in deloval v različnih gospodarskih komisijah, odjavil pa je tudi obrt in lokal odstopil za trgovino usnja. Potem je služboval kot poslovodja trgovine in kasneje vse do upokojitve leta 1958 kot vodja poslovalnice Kurivo. Kot član komunistične partije, v katero je bil sprejet leta 1947, je opravljal tudi številne druge funkcije in odgovornosti, z ženo Marijo sta opravila tudi izredno veliko udarniškega dela. Tudi po upokojitvi je nadaljeval s svojo aktivnostjo v različnih organizacijah, vsa leta pa je bil najbolj aktiven v organizaciji borcev – prostovoljcev za severno mejo 1918/1919 na Jesenicah, kjer je bil v odboru tajnik, bil pa je tudi član republiške zveze te organizacije in član komisije za zapornike in internirance pri občinskem odboru ZRB NOB. Za svojo veliko aktivnost je prejel tudi odlikovanje – red zaslug za narod in več priznanj ter zahvalnih listin.

Srečko Šorli pa je bil tudi izredno marljiv proučevalec in zapisovalec obdobja protifašističnega gibanja na Primorskem, kar je tudi zelo redno objavjal v TV 15 in našem Železaru, s katerim je sodeloval več kot 20 let.

Marljivega, priljubljenega, skromnega in izjemno človekoljubnega Srečka ni več. Z veliko človeško odgovornostjo je spremljal vedno bolj ostarele člane svoje organizacije nekdanjih prostovoljcev, usodo svojih sodelavcev v protifašistični organizaciji TIGR in če je le mogel v njihov spomin napisal nekaj vrstic. Kljub častitljivi starosti je imel še velike načrte, še veliko bi rad napisal o drugih, pri čimer je on vedno ostal skromno v ozadju. »Še bom pisal«, je še nedavno dejal, »kajti tako umsko ne bom zaostal.« Skrbel je tudi za svojo fizično kondicijo, kajti menil je, da eno brez drugega ne gre. Zato je njegovo nenadno slovo še toliko bolj pretreslo vse, ki smo ga poznali in z njim sodelovali. Vsekakor pa bo njegovo ime ostalo živo, ker se bo ohranjalo z njegovim delom in zapisano zgodovino.

Srečko Šorli, hvala ti, ker si vsa ta dolga leta kljub viharjem in preizkušnjam ostal MOŽ – ČLOVEK.

Med Ratečami in Podkorenem so sredi doline Zelenci, bistri tolmuni – bajerji, v katerih je drugi izvir Save Dolinke. Prvi izvir Save Dolinke so v dolini Planice, in sicer Nadiža, Črna voda in Beli potok, kjer voda kmalu ponikne in ponovno izvir v Zelencih. V kristalno čisti vodi se zrcalijo vrhovi Rateških Ponc, Jalovca in Ciprnika. V Zelencih švigajo potočne postrovi, te prebivalke samo čistih, bistrin in hladnih gorskih potokov. Marsikdo, ki se spozna na floro, bo našel vodno krešo ter se osvežil z njo. Kako edinstveno je opazovati v bistri vodi tolmunov izvirajočo vodo. Kot vulkančki so ti neštествi izvir. Voda pod zemljo namreč s seboj prinaša kredo in jo tukaj, na dnu tolmunov, meče iz zemlje. Mir, ki vlada tod okoli, privlači včasih tudi živali. Tako lahko tihi in mirni opazovalci vidi srne, redkeje zajčke, kuno belico, razne ptice, spomladaj race mlakarice, ki tukaj tudi gnezdiijo. Med Zelenci in regionalno cesto Jesenice–Rateče je gozdiček, ki varuje Zelence pred hrupom. Na sliki: Zelenci z Rateškimi Poncami v ozadju. (Tekst in Foto: A. Kerštan)

HRUŠICA OB LETOŠNJEM KRAJEVNEM PRAZNIKU

Mineva štirideset let, odkar so nemški fašisti na zverinski način usmrtili 46 talcev na Belem polju pri Hrušici. Padlo je 46 rodoljubov – sinov in mož za našo svobodo, za naš razvoj in za naše sedanje življenje.

Hrušica je ena izmed manjših krajevnih skupnosti v občini Jesenice. Letos praznujejo krajanji svoj 30. krajevni praznik.

Praznovanje krajevnega praznika je posvečeno vsem padlim talcem, borcem in umrlim v taboriščih. Dogodki v letih 1941–1945 so še vedno v živem spominu vseh, ki so živeli v tem času, predvsem pa velika zgodovinska ura mladim, da se krutost fašizma ne bi povrnila nad miroljubne in delovne ljudi. Vrzeli, ki je nastala po zločinskem streljanju 46 krajanov Hrušice, Jesenic in Javornika, se še danes čuti. Iz leta v leto, vseh 40 let je bilo opazno, da manjka cela generacija krajanov. Predvsem se je pomanjkanje odražalo pri razvoju in delu ljudske oblasti, oziroma samoupravljanja pri razvoju in napredku kraja samega.

Majhna krajevna skupnost leži ob vznožju Karavank. Utesnjena je med Mežaklo in Ročco. Skozi kraj je speljana magistralna cesta, ki je danes zaradi gostote prometa prava nadloga krajanom. Mednarodna

proga s karavanskim predorom jo povezuje z Avstrijo, Sava Dolinka, ki so jo preteklo leto ponovno spravili v njen prvotni tok, pa daje še vedno podoba kraja, kot je bil nekoč.

Vsa povojna leta, leta obnove in izgradnje, krajevna skupnost ni doživljala vidnih sprememb. Ostala je razdeljena na »Republiko« in »vas« in tudi krajanji se po tej razdelitvi obnašajo še danes. Zaradi prepočasnega razvoja so se mnogi izselili, nekateri zaradi zaposlitve drugje, drugi zaradi stanovanja. Od nekdanje podobe kraja, ko je bila družbenopolitična, kulturna in telesnokulturna aktivnost prebivalstva na višku, je ostalo bore malo. Število prebivalcev se je znižalo. Komaj 9% krajanov opravlja najodgovornejše družbene funkcije, drugi so starejši, mladi pa ne kažejo dovolj interesa.

Večina krajanov se vozi na delo v jeseniški železnici, nekaj jih je zaposlenih pri železnici, carini, v Iskri na Blejski Dobravi in v Elimu.

Sedanja srednjeročni načrt odpira večje možnosti za hitrejši razvoj kraja. Delovna organizacija Elim je že ena izmed možnosti, kjer se krajanji lahko zaposlujejo. V načrtu je gradnja cestnega karavanskega predora in avtoceste. Številni objekti ob avtocesti in oskrbovanje predora ter carinska služba bodo v bodoče povečali možnosti zaposlitve krajanov v kraju samem. Z dograditvijo naselja Belo polje se bo v krajevno skupnost priselilo okrog 600 krajanov. Z novo obvoznico bo rešeno tudi sedanje ozko cestno grlo na Hrušici in zagotovljena večja varnost prebivalcev.

Razvitost kraja je pogojena tudi z aktivnostjo krajanov. Aktivnost se bo nedvomno povečala s priselitvijo novih prebivalcev, ki bodo imeli svoj dom na Belem polju.

Z izgradnjo novih stanovanj in načrtovanih objektov se odpirajo nove in nove možnosti razvoja krajevne skupnosti, hkrati pa izboljšanje standarda vseh delovnih ljudi in krajanov.

Tako bodočnost so si zamišljali tudi vaščani, ki so kot žrtve fašističnega nasilja darovali svoja mlada življenja. Zato se jim bomo oddolžili le z boljšim delom, z večjo aktivnostjo in hitrejšim razvojem socialističnega samoupravljanja v krajevni skupnosti.

JK.

SPOMINSKO OBELEŽJE IVANU IVANČIČU V ČEZSOČI

Za dan vstaje – 22. julija letos, nameravajo v Čezsoči pri Bovcu odkriti spominsko ploščo pred vojno tudi na Jesenicah znanemu Ivanu Ivančiču, ki je bil na tako imenovanem drugem tržaskem procesu obsojen na smrt, z njim pa še drugi štirje tovariši, in sicer: Pinko Tomazič, Viktor Bobek, Simon Kos in Ivan Vadnal. Ustreljeni so bili 15. decembra 1941. leta zgodaj zjutraj na Opčinah pri Trstu.

Tudi Ivan Ivančič je bil eden izmed mnogih naših zavednih primorskih rojakov, ki se je še zelo mlad vključil v ilegalno borbo proti fašizmu, v borbo za narodnostni obstoj našega slovenskega življa pod fašistično Italijo. Povezan je bil z znanim borcem proti fašizmu Ferdodom Kravancem in drugimi in tako je večkrat prehajal staro jugoslovansko-italijansko mejo vedno obložen s slovenskim berilom. Sodeloval je tudi s Ferdodom Kravancem pri poskusu požiga italijanskih šol v Bovcu in Čezsoči. Ker doma ni imel prave zaposlitve, je odšel v Jugoslavijo in se nekaj časa zadrževal tudi na Jesenicah. Bil je član primorskega emigrantskega društva SOČA. Ker na Jesenicah ni mogel dobiti zaposlitve, je odšel v Kranj, kjer je dobil začasno delo v tekstilni

tovarni, vendar je kmalu sledila redukcija in je bil odpuščen. Vrnil se je na Primorsko in zopet ga najdemo med borci proti fašizmu.

Naš znani zgodovinar Tone Ferenc v svoji knjigi pod naslovom »Akcije organizacije TIGR v Avstriji in Italiji spomladi 1940« omenja med drugim tudi miniranje proge nedaleč od Trbiža, za kar so italijanske oblasti osumile in tudi dokazale, da sta pri tem sodelovali Ivan Ivančič in Mirko Zornik.

Tako bo Čezsoča dobila še eno spominsko obeležje v spomin na čase borbe proti fašizmu med prvo in drugo svetovno vojno.

Srečko Šorli

JUBILEJ GASILSKEGA DRUŠTVA KRANJSKA GORA

Gasilsko društvo v Kranjski gori praznuje letos 90-letnico obstoja in uspešnega delovanja. V počastitev tega jubileja bodo imeli več prireditev in slovesnosti. Na praznik vstaje slovenskega naroda, 22. julija, bo ob 17. uri najprej ogled gasilskega doma in gasilskih naprav. Uro kasneje bodo prevajali filme o požarni varnosti in gašenju požarov.

Naslednji dan ob 18. uri bo mokra taktična vaja. Slavnostno sejo bodo imeli v soboto, 24. julija, ob 19. uri, na kateri bodo podelili priznanja za požrtvovalno in uspešno delovanje v vrstah gasilcev. V nedeljo, 25. julija, bodo ob 10. uri imeli vajo pionirji gasilci, ob 14. uri pa bo mimohod gasilskih enot tega sektorja in sosednjih gasilskih društev. Ob tej priliki bodo izročili namestu novo gasilsko vozilo in novo motorno brizgalno.

Po tej slovesnosti, na kateri bodo tudi številni domači in tuji gostje, bo godba na pihala iz Gorij imela koncert, za tem pa bo v Zagmajnici veselica s srečolovom. Za zabavo in ples bo igral ansambel Obzorje.

Pokroviteljica prireditve je občinska gasilska zveza Jesenice.

B. B.

USKLAJEVANJE PLANSKIH DOKUMENTOV V KS DOVJE-MOJSTRANA

V Mojstrani so se na razširjenem razgovoru sestali člani sveta krajevne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij krajevnih skupnosti Dovje-Mojstrana ter predstavniki skupščine občine Jesenice. Razgovor je sodelil v sklop delovnih obiskov predstavnikov skupščine občine Jesenice v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih jeseniške občine. Osrednja tema razgovora je bila usklajevanje srednjeročnih planskih dokumentov v KS.

Kot so že v uvodu poudarili, ne bo potrebnega bistvenega usklajevanja in popravkov planskih dokumentov za to srednjeročno obdobje, ker so že tako zelo skromni. Seveda je tudi v tej krajevni skupnosti želja in potreba veliko več kot možnosti, kajti planirati je treba le tisto, kar je moč pokriti z zagotovljenimi sredstvi.

V nadaljevanju so se podrobneje dotaknili posameznih področij delovanja in ob tem ugotavljali vse preveč problemov, neusklajenih nalog in neodgovornosti. Največji napredek v zadnjih letih so v krajevni skupnosti dosegli pri asfaltiranju in urejanju cest, saj so asfaltirali 19 kilometrov cest. Del sredstev zbirajo krajanji s samopriskom, prav tako pa so v dosedanjih akcijah precej pomagali tudi sami s prostovoljnimi deli. Kot so poudarili v razpravi, naj gradbeni odbor pripravi nadaljnji program del iz samopriskov, prednost pa mora imeti Radovna, kjer doslej še niso položili niti metra asfalta. Govorili so o gradnji prizidka pri osnovni šoli 16. decembra, ki ga bodo gradili iz sredstev občinskega samopriskov. Letos bodo

začeli graditi vrtec, ki bo predvidoma dokončan do konca letošnjega leta. Govorili so še o gradnji novih stanovanjskih blokov v Mojstrani in o nujnosti ureditve kanalizacije.

Za področje kmetijstva so menili, da bo v prihodnje potreben boljši organizacijski pristop. Kritično so spregovorili o akciji izgradnje pokopališča in mrljskih vežic na Dovjem. Očitna je neusklajenost in tudi neenotnost družbenopolitičnih organizacij in sveta krajevnih skupnosti. Poglavitje zase je razvoj na področju turizma, kjer tudi ni enotnih in usklajenih programov.

Razgovor je bilo moč ob koncu oceniti kot ne najbolj uspešen, saj je bilo preveč nepotrebnega govorjenja in premalo konkretnih zaključkov in sklepov. Najodgovornejši v krajevni skupnosti so sicer predstavnikom skupščine občine razgrnili paleto problemov, ki jih bo potrebno reševati tudi skupno, vendar so se v razpravah odmikali od osnovne teme razgovora, to je o dejanskih možnostih, načrtih in ciljih srednjeročnega razvoja do leta 1985 v krajevni skupnosti Dovje-Mojstrana.

J. R.

SEDAJ JE NA VOLJO PROSTOR ZA VRTIČKE ZA VSE PROSILCE NA PLAVŽU

Delavci Gradisa so konec prejšnjega tedna izravnavali kupe zemlje, ki so ostali od izkopa toplovloda k novemu železniškemu skladišču, na površinah med novo cesto k Dinusu in Savi. Ta prostor je namreč predviden za vrtičkarje. Na njem si je lepo uredilo vrtove že 33 vrtičkarjev, nove površine pa dajejo možnost, da bodo vrtičke, približno v velikosti 40 kv. metrov, dobili vsi, ki so se prijavili lani v jeseni. Teh je sedaj že približno 45.

Trije člani komisije za vrtičkarstvo pri Turističnem društvu Jesenice bodo te površine predvidoma že ta teden odmerili in označili s številkami. Številke bodo na vzhodni, levi strani vsake parcele, in sicer tako, da bodo tiste, ki bodo napisane na strani ceste, pomenile parcele tik ob cesti, druge pa v smeri proti Savi. Če bo premalo vpisanih prosilcev, bo turistično društvo objavilo nov razpis za prijavitelje.

Vrtičkarji bodo morali svoje površine lepo urediti in posebno ob cesti odstraniti ves plevel in kamenje. Dosedanji so to, razen dveh izjem, že lepo uredili. Če bodo sredstva, se bo med vrtičke in cesto namesto ograje zasadila živa meja, pri čemer pa bodo morali sodelovati vsi vrtičkarji.

Na sedaj izravnanih površinah se bo treba v začetku zadovoljiti z zemljo, ki je tam. Če bo komunalna skupnost imela kje na razpolago humus, ga bo navozila na vrtičke. Tisti, ki že imajo tu približno tri mesece vrtičke, so zemljo nanosili in s samokolnicami navozili s površin zahod-

no od ograje DINOSA, kjer bo ta delovna organizacija postopoma uredila skladišča in ograjo podaljšala proti zahodu do začetka vrtičkov. Tu je še zemlja in jo vsak lahko vzame ter navozi na svojo parcelo.

Sedaj je sicer že pozen čas za obdelavo, se pa da še nasaditi endivijo, zimski radič, repo, grah, radkvice in drugo. Ker je bilo veliko govora, da pridelek na teh površinah ne bo obdal, da ga bodo, po domače rečeno, »pokradli«, naj povemo, da so dosedanja vrtičkarji, kar se tega tiče, zelo zadovoljni, ker razen sedmih prekel doslej še ni ničesar zmanjkalo. Pri tem bi lahko zapisali, da smo se le v mnogočem prevzgojili in da je omenjena ugotovitev razveseljiva. Vsekakor k temu pripomore tudi to, da se čimveč prebivalcev pridobi h koristnemu vrtičkarstvu.

Prosilci, ki še nimajo vrtičkov, naj si prostor ogledajo, ko bodo prejeli obvestilo, pa naj pridejo na sedež Turističnega društva Jesenice, kjer bodo sklenili ustrezne pogodbe in izvedli številko svojega vrtička.

B. B.

OB 40-LETNICI STRELJANJA TALCEV NA BELEM POLJU

SPOMINI VIKE AMBROŽIČEVE, ŽENE ENEGA ŠTIRIH AMBROŽIČEVH BRATOV, KI SO BILI PRED 40 LETI USTRELJENI KOT TALCI.

Prebivalci Hrušice se letos spominjamo 40. obletnice ustrelitve talcev na Belem polju. Po tolilih letih obujamo spomine na čas, ko je pri nas vladal fašizem in pri tem ne bi smeli mim krutih dogodkov in velikega prispevka vaščanov v narodnoosvobodilni borbi.

Nacistična Nemčija je šestega aprila 1941. leta napadla Jugoslavijo. Naša kraljeva vlada v Beogradu nas je sramotno izdala. Ljudstvo je bilo ogorčeno. Mladi fantje so hoteli v vojašnice in se prijavljali kot prostovoljci, pripravljeni braniti domovino. Mnogi so prišli do Zagreba, kjer so jih ustaši lovili in vodili v zapore, večina jih je pobegnila in se po dolgi poti vrnila peš domov.

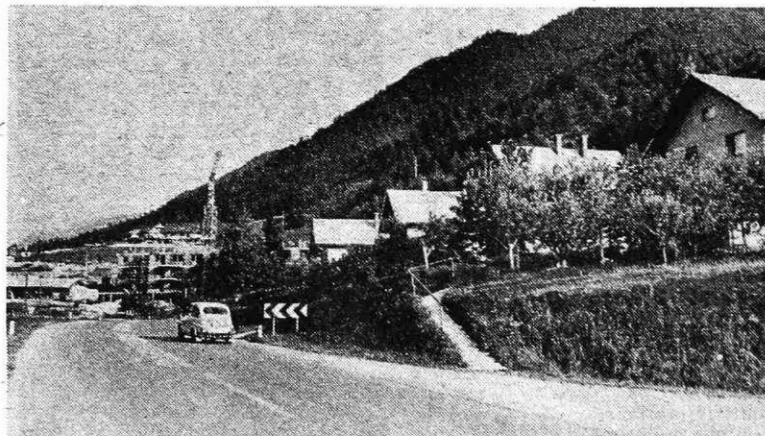
Med takratnimi prebivalci Hrušice je bila več kot polovica železničarjev, ki so živeli v naselju, imenovanem Republika. Večina mladih fantov je doživljala težke trenutke ob kapitulaciji Jugoslavije, na čelu teh je bil Alojz Levstik, kasneje velik borec NOV. Z Jesenic je odpeljal poseben vlak železničarjev do Novega mesta, kjer so doživeli prvo razočaranje. Ob spoznanju velike prevare so se morali peš vrniti na svoje domove. V Gornjesavski dolini so naši vojaki tri dni zadrževali okupatorjeve vojske. Na Hrušici so 9. aprila 1941 ob 4. uri zjutraj minirali karavanski predor.

Tega dne ponoči je petokolonski Pavel Lukman z Jesenic pripeljal prek Ročce četo nemških vojakov v esesovskih uniformah. Njihova naloga je bila preprečiti miniranje karavanskega predora in tako omogočiti nemški vojski prihod na Jesenice, vendar so prišli neprepozno. V tem času je bilo pri predoru pet vojakov starojugoslovanske vojske, dva sta bila ob tej uri na straži, trije pa so spali v čuvajnici. Ob metanju bomb sta bila dva takoj mrtva, medtem ko sta dva srečno pobegnila. Od teh so Nemci enega ujeli in odpeljali s seboj prek Ročce. V železniški stavbi v bližini predora je stanovala Zimova družina. Nemški napadalci so mislili, da je tu vojaščina in so na stavbo metali bombe. V stanovanju Zimove družine se je zrušil strop spalnice, pri tem je bil en član družine težje ranjen.

Manjša skupina nemških vojakov se je vlačala po cesti prek Belega polja, kjer je srečala avto z našimi vojaki. Trije so srečno pobegnili, samo šoferja Joža Vrhunca z Bleda so ujeli in ga odpeljali s seboj. Na Javorjih pod našo mejo na Ročci je Javorjih pod našo mejo na Ročci je opešal in v strahu, da jim sledijo naši vojaki, so ga Nemci ustrelili. Vojak Obed, doma iz Besnice, katerega so takrat ujeli pri predoru, je po srečnem naključju ostal živ. Večja

skupina nemških vojakov je šla po potoku proti Dobrniku. Od teh so jih šest drugo jutro ujeli vaščani Hrušice ter jih izročili naši vojaški komandi v Radovljici. Pri zasledovanju je bil najbolj borbena Alojz Levstik, ki se mu je to kmalu maščevalo. Prvega junija 1941. so ga aretirali in odpeljali v Begunje nato v Sentvid, odkoder so ga z večjo skupino Slovencev izselili v Srbijo, hkrati pa so izselili tudi družino gostilničarja Karla Ocepka s Hrušice.

Osvobodilna fronta na Hrušici je bila organizirana spomladi leta 1941. Prvoborec in komunist Polde Straži-

Hrušica v teh dneh (Foto I. Kučina)

šar je organizatorju na Hrušici Ivanu Krivicu nudil pomoč pri organiziranju vstaje, kakor tudi Viktor Kejžar in Karl Preželj. Na Hrušico so spomladi leta 1941 prihajali Tomaž Godec, Jože Ažman in Jaka Bernard. V mizarški delavnici pri Slavku Črnologarju so imeli sestanke, kjer so organizirali prvi odbor OF in tri trojke. Za boljšo povezavo med seboj in informiranje so bili izbrani člani, ki so delali na različnih delovnih mestih. Prva trojka je povezovala železničarje, to so bili Ivan Krivec, kot strojevodja v železniški kurilnici, Lovro Tepina, uslužbenec na železniški postaji Jesenice in Franc Ravnik, uslužbenec sekcije državnih železnic. Druga trojka je povezovala našo vas, to so bili mizar Slavko Črnologar, kmet Matija Kobentar in gostilničar Jože Pajer. Tretja trojka je povezovala delavce železarne, in sicer Janez Branc,

Franc Mrvica in Gabrijel Gorjanc. Vsi ti so bili člani OF. Trojke so se sestajale na različnih krajih, največkrat v gostilni pri Pajerju, kjer so si izmenjevali poročila in poslušali tuje radijske postaje. Viktor Kejžar z Jesenic je skrbno spremljal delo naših aktivistov. Pred odhodom v partizane je prinesel nalogo, da se morajo porezati vse telefonske žice ob progi v Avstrijo in ob progi Rateče-Planica. To nalogo je Ivan Krivec kasneje zaupal družini Ambrožič, ki je akcijo izvršila 3. avgusta 1941. leta.

Ivan Krivec je bil rojen 1906. leta pri Linzu v Avstriji. Leta 1920 se je njegov oče z ženo oziroma materjo, po rodu Nemko, in obema sinovoma preselil domov v Tržič, kjer sta sinova dokončala šolo. Leta 1925 se je družina priselila na Hrušico. Ivan se je zaposlil v železniški kurilnici, brat Avgust kot geometer pa na občini Jesenice. Oba sta bila napredno usmerjena, zato je Ivan kmalu začel zahajati k Jelenu na Jesenice med napredne delavce in revolucionarje. V komunistično partijo je bil sprejet leta 1937. Svojo predanost partiji je dokazoval na svojem delovnem mestu, kjer je med svojimi sodelavci organiziral partijsko celico. Z vztrajnim delom si je pridobil velik krog somišljenikov, kateri so se kasneje vključili v borbo proti okupatorju. Njegovi preživeli sodelavci so se po vojni spoštljivo izražali o njem in jim je bilo resnično žal, da je postal žrtev fašističnega izdajalca. V Jasni pri Kranjski gori, ko je bil obkoljen, si je 10. marca 1944 sam vzel življenje.

Nadaljevanje

RAZVIJANJE DRUŽBENO POTREBNEGA IN PROIZVODNEGA DELA V OSNOVNI ŠOLI

Dvaindvajsetega junija je bil v osnovni šoli Tone Čufar na Jesenih posvet o razvijanju družbeno potrebnega in proizvodnega dela v osnovnih šolah. Poleg ravnateljev osnovnih šol so se posveta, ki ga je vodil Anton Dežman, predsednik koordinacijskega odbora za razvoj celodnevni osnovnih šol pri OK SZDL, udeležili še predstavniki organizacij združenega dela, vzgojnoizobraževalnega zavoda in predstavnik skupščine občine Jesenice Teodor Kreuzer.

Posvet se vključuje v proces širšega družbenega dogovarjanja o uvažanju in razvijanju družbeno potrebnega in proizvodnega dela v osnovne šole, kakor ga predvideva dopolnjeni predlog smernic za delo osnovnih šol (Zavod SRS za šolstvo 10. junija 1982) pa tudi dokumenti ZKS. Iz do sedaj zapisanega gradiva je razvidno naslednje:

Kvaliteta osnovnošolskega izobraževanja v sodobni osnovni šoli ni več samo znanje, čeprav na prvi pogled v šolah merimo predvsem to. Šola je tako v strokovnih krogih kot v širši družbeni skupnosti ocenjena kot bolj kvalitetna takrat, kadar se odpira okolju, v katerem deluje, kadar tudi prihajajo predstavniki združenega dela pomagat pri vzgoji

noizobraževalnem delu. Od osnovne šole namreč ne pričakujemo več samo znanja, ampak je njena naloga predvsem in vedno bolj vzgojna, to je, da razvija vse sposobnosti mlade generacije in jo oblikuje v celovito socialistično osebnost.

Tako narekuje program osnovne šole enoten učni načrt za vse osnovne šole v Sloveniji, pa tudi neposredno okolje. Ta del programa je drugačen za vsako šolo, kajti vsaka šola deluje v drugačni družbeni sredini. Odgovorni zanj so pedagoški delavci in delavci v združenem delu, krajevni skupnosti, organizacijah in društvih. Potreba ni nova. Že več let namreč v naši občini in tudi drugod ugotavljajo, da npr. pri poklicnem usmerjanju učencev zelo težko pridobijo za proizvodne poklice v kovinarstvu in metalurgiji, v gostinstvu in turizmu ter v gradbeništvu. Zelo boleč je tudi očitak, da učenci, ko zapuščajo osnovno šolo, nimajo delovnih navad. Ta očitak je enako namenjen vzgoji v šoli, kot tudi vzgoji v družini. S celodnevno šolo pedagoški delavci prevzemajo skrb za celotno vzgojo, zato bo ta očitak vse bolj zadel tudi šolo, če ne bodo organizirali poleg izobraževanja tudi vzgoje na tak način, kot ga bo od pedagoških delavcev terjalo okolje.

Iz razprave na posvetu povzema naslednje ugotovitve:

Osnovna šola ima zelo široko razvite kulturno-umetniške in športne dejavnosti. Te dejavnosti so dokaj enakomerno porazdeljene po šolah. Čeprav jim ne gre odrekati vzgojne in izobraževalne vrednosti, pa najbrž nove okoliščine in pogoji gospodarjenja terjajo predvsem **novi zgodnje usmerjanje učencev** na tista področja, v katerih jih bomo lahko tudi poklicno usmerjali in usmerjanje uskladi s potrebami združenega dela.

Na teh področjih pa pričakujemo vključevanje okolja, v katerem šola deluje.

Dsedanje delo na tem področju je bilo namreč preveč odvisno od tega, kako so posamezniki — ravnatelji osnovnih šol ali drugi delavci šol osebno našli stik z okoljem. Na posvetu so menili, da bo potrebno sprejeti širši **družbeni dogovor**, da je to pravzaprav naloga šol in družbene sredine za prihodnje šolsko leto in za naprej.

V poklicnem usmerjanju učencev je sicer doseženo predvideno razmerje 30:70 % v korist proizvodnih poklicev, vendar usmeritve znotraj tega niso ustrezne, ker se učenci npr. v letošnjem šolskem letu niso usmerili v deficitarne poklice kovinske predelovalne industrije, gradbeništvo, gostinstvo in turizem. Posledica tega je migracija delavcev in novačenje kadra iz pasivnih krajev, kar povzroča velike probleme v razvoju infrastrukture.

Zato korigirani srednjeročni plani vključujejo prizadevanja za smotno kadrovsko politiko, ki temelji predvsem na lastnem naravnem prirastku. Učence bo potrebno pridobivati že z zgodnjim osveščanjem in seznanjanjem s proizvodnimi usmeritvami. Poklicno usmerjanje je bilo v preteklosti preveč prepuščeno samo šoli in ni bila prikazana perspektiva razvojnih možnosti. Potrebno bo širše prizadevanje tudi pri osveščanju staršev in pri vzgoji pripradnosti lastni sredini.

Ena od možnih rešitev je **organizacijska povezava z okoljem**, kar je tudi širša perspektiva razvoja osnovnih šol, tako celodnevni kot poldnevni. Nov sistem zahteva obojestransko pripravljenost in organizacijsko povezavo. Oblike so lahko različne, od tečajev ali delovnih akcij do interesnih dejavnosti in fakultativnih ur, ki potekajo prek vsega šolskega leta.

Železarna Jesenice je že pristopila k predvidenim programom. Tudi druge delovne organizacije so pripravljene sodelovati tako z mentorji kot z raznim orodjem in materiali za delo.

Glede razporeda dejavnosti po šolah bo potrebno organizirati delo tako, da bodo vse šole imele možnost vključiti svoje učence v različne vrste dela, čeprav bi bilo, na primer, zaradi opreme delavnic potrebno pošiljati učence na kako drugo šolo, v klub v krajevni skupnosti ali kam drugam.

Nekateri programi dejavnosti so že izdelani in se bodo dopolnjevali. Pri na novo ustanovljenih dejavnostih pa bodo mentorji skupaj z vodstvi posameznih šol izdelali programe glede na možnosti. Programi bodo sestavljeni tako, da bodo omogočali razvijanje tehnično ustvarjalnega dela in vsestranskega razvijanja sposobnosti učencev (tudi inovacijskega).

Metodičen pristop je lahko različen. Tečajniška oblika omogoča, da se neka dejavnost prej zaključi in se program večkrat ponovi. V šolskem letu je možno organizirati več tečajev z različnimi programi. Pri interesnih dejavnostih, ki tečejo vse šolsko leto, se mora zagotoviti kontinuiteta, kar ima tudi svojo vzgojno vrednost. Organizacija interesne dejavnosti pa je težja predvsem zaradi tega, ker so interesne dejavnosti vezane na šolski urnik v celodnevni osnovni šoli od 12. ure dalje, ko so mentorji na svojih delovnih mestih. Vendar so predstavniki delovnih organizacij menili, da to ne bo ovira za razvoj dejavnosti.

Mentorje bodo iskale in pridobile delovne organizacije. Ker je zelo težko pridobiti ustrezne delavce, so na posvetu predlagali, da bi mentorji delo z učenci opravljali vsaj deloma v svojem rednem delovnem času. Predstavniki združenega dela so menili, da je to dolgoročna naloga in bi jih bilo možno plačevati iz fonda za kadre. Železarna Jesenice je že na tak način uredila medsebojno razmerje.

Varnost in zavarovanje učencev pri delu bo lažje zagotoviti, kadar se bo delo odvijalo v šolskih prostorih. Izbrane morajo biti take vrste dela, ki bodo primerne starosti učencev in bodo v skladu z osnovnimi principi varnega dela.

Samoupravno se lahko tehnične dejavnosti povezujejo v klub **mladih tehnikov**, ki združuje vse vrste tehničnih interesnih dejavnosti na šoli, na primer: foto krožek, prometni krožek, kino krožek, tekstilno-tehnološka dejavnost, elektro-tehnična dejavnost, kovinsko predelovalna, nekovinsko predelovalna, lesna, kmetijska in druge dejavnosti.

Klub mladih tehnikov ima vse samoupravne organe, ti organi usklajujejo želje in potrebe šole, učencev, delovnih organizacij, društev, krajevne skupnosti in sprejemajo programe dela. V okviru kluba mladih tehnikov se lahko organizirajo pionirske zadruge, ki se navezujejo na proizvodni program delovnih organizacij v kraju.

ZAKLJUČEK

Delovni načrti osnovnih šol, so se dogovorili na posvetu, morajo biti sprejeti do konca avgusta za prihodnje šolsko leto. Zato bo vsaka šola v svojem okolju navezala stike z delovnimi organizacijami približno tako, kot je bilo predvideno v gradivu za ta posvet. Predlagali so tudi, da delovne organizacije, ki niso predvidene v gradivu, sprejmejo dogovor o sodelovanju. Tudi pri teh namreč nastajajo potrebe po kadrih, družbeno koristnega dela pa včasih ne morejo realizirati iz različnih vzrokov.

Namen dejavnosti je vzgoja delovnih navad, uvajanje učencev v različne vrste tehničnih dejavnosti, pa tudi organizacija proizvodnega dela učencev. Tako usmeritev podpira tudi izvršni svet občine Jesenice. Zapis pripravila Marija Malenšek

OCENJEVANJE PRIZADEVANJ ZA UREJANJE OKOLICE

V četrtek, 8. julija, je bila v Kranjski gori seja komisije za varstvo okolja občinske turistične zveze, katere so se, razen predstavnika Mojstrane, udeležili vsi predstavniki turističnih društev v občini Jesenice.

Na seji so obravnavali prizadevanja na tem področju in imenovali tričlansko komisijo, ki bo na osnovi določenih kriterijev Gorenjske turistične zveze Kranj in Turistične zveze Slovenije ocenila stanje. V komisiji bodo: Miodrag Dasović, Ciril Čop in Ludvik Avguštin.

Poleg dobrih ugotovitev bo komisija zabeležila tudi slabosti in jih objavila z rezultati tekmovanja z namenom, da bi odgovorni in pristojni v bodoče poskrbeli za njihovo ureditev.

Prvi dve uvrščeni turistični društvi oziroma kraja bosta prišla v iz-

bor za tekmovanje v okviru Gorenjske občinske komisije bo stanje ocenila v juliju, komisija Gorenjske turistične zveze pa v avgustu. Rezultate bodo objavili na XIII. srečanju turističnih delavcev Gorenjske, ki bo 16. oktobra v Kranjski gori.

Člani občinske komisije so priporočili, naj turistična društva, kot je bilo doslej v navadi, tudi letos ocenijo prizadevanja za polepšanje okolice organizacij ter posameznikov na svojem področju in zaradi spodbude tudi drugim najboljše pohvalijo ter jim izročijo pisna priznanja. B. B.

Desetina, sestavljena iz naših, italijanskih in avstrijskih gasilcev (Foto B. Blenkuš)

OSMO SREČANJE GASILCEV TREH DEŽEL V PODKLOŠTRU

Sodelovanje gasilcev jeseniške občine, Kanalske doline in Furlanije ter Ziljske doline do Šentjakoba in vključno Beljaka se je pričelo leta 1975. V okviru tega sodelovanja imajo vsako leto izmenično v enem od navedenih območij tekmovanje v tehnični mokri vaji.

Prvo leto je v Žabnici v Italiji zmagala desetina gasilcev iz Podkloštra, leta 1976 je bila v Podkloštru na avstrijskem Koroškem prva desetina iz Beljaka, na tekmovanju v Kranjski gori leta 1977 so bili najboljši gasilci iz Smokuča, naslednje leto so bili v Žabnici zopet najboljši gasilci iz Beljaka, leta 1979 pa v Beljaku gasilci Smokuča. Na tekmovanju leta 1980 so bili na Jesenih prvi gasilci iz Zatreznice, lani pa v Ukvah v Italiji gasilci iz Beljaka.

Letošnje srečanje gasilcev treh dežel je bilo 11. junija v Podkloštru na avstrijskem Koroškem. Udeležile so se ga članske desetine iz Podkloštra, Žabnice, Podkorena, Čajne, Ukeve, Smokuča, Beljaka, Moggia in Zatreznice. Razen teh pa so sodelovali še pionirji iz Podkloštra in z Blejske Dobrave. Prvo in drugo mesto sta zasedli desetini iz Podkloštra in Beljaka, tretji pa so bili gasilci iz Smokuča. Kljub dobrim časom so se zaradi precejšnje smole, ki je prinašala kazenske točke zaradi nekaterih napak, gasilci iz Podkorena in Zatreznice uvrstili na osmo in deveto mesto. Nastopila je tudi

mešana desetina, sestavljena iz gasilcev treh dežel in vajo opravila v 60 sekundah, s čimer bi se po času uvrstila med osmo in deveto mesto.

Številni gasilci so burno pozdravili obe pionirski desetini. Prva iz Podkloštra je vajo opravila v 68 sekundah, druga z Blejske Dobrave pa v sedemdesetih, pri čemer naj povemo, da so Dobravci imeli nekoliko smole, razen tega pa so uporabili motorno brizgalno za odrasle, pionirji s Podkloštra pa lažjo.

Tekmovanju je sledila slovesnost, na kateri so vsem sodelujočim podelili pokale, predstavniki gasilcev pa so izmenjali pozdrave. V imenu naših gasilcev je navzoče pozdravil Anton Arh, predsednik občinske gasilske zveze Jesenice. V svojih govorih, ki so jih prevajali v vse tri jezike, so vsi poudarili koristnost sodelovanja, ki se je v praksi najbolj izkazalo, ko se je lani razbesnel gozdni požar na tromeji na Peči in okolici. Navzoče je pozdravil tudi župan Podkloštra. Prihodnje srečanje naslednje leto bo v jeseniški občini.

B. B.

USPEL PIKNIK UPOKOJENCEV

Društvo upokojencev Javornik-Koroška Bela je za zaključek polletnega dela letos že tretje leto organiziralo piknik za svoje člane. Razveseljivo je, da se tega piknika udeležuje vsako leto večje število članov in da je postal stalna oblika njihovega družabno-zabavnega življenja.

Tako kot obe leti nazaj je bilo tudi to soboto prekrasno vreme, kar je prav gotovo pripomoglo tudi k boljšemu razpoloženju. Priprava in izvedba piknika zahtevata precej resnega dela, ki pa ga poplača zadovoljstvo udeležencev piknika. Jožica in njena mama sta skoraj štiri ure delali čevapčice, ki jih je na žaru pekel naš Vinko, ki nam vedno prisloži na pomoč, čeprav še ni v pokoju. Letos se je kot pomočnik izkazal tudi Stane — Čebularjev. Seveda ima pri čevapčicah nekaj zasluge tudi javorniški mesar Gustelj, saj je maso ravno prav začnil. Za žejna grla sta poskrbela Ančka in Branko. Kjer je dobra volja, mora biti pri upokojenih na Javorniku tudi ples, za to pa je poskrbel naš stalni nedeljski godec Franko. Vsi ti imajo tudi največji zaslug, da je piknik uspel.

Udeležba na pikniku je ponovno potrdila že znano resnico, da so pri nas ženske veliko bolj žilave, zato so

bile na pikniku tudi v večini in smo bili moški bolj v senci. Med najstarejšimi je bila Stremfljeva mama, ki kljub starosti zelo pogosto hodi v naš dom, pa naj si bo na sestanke, proslave ali na zabave. Čeprav zaradi starosti ne more plesati, prav rada pogleda mlajše, kako se korajžno vrtijo.

Piknika se je udeležilo čez dvesto članov. Nekateri pa so drugi dan povedali, da niso vedeli za piknik, čeprav so bile poleg plakatov še objave v Zvezarju in radiu Triglav in seveda dogovorjeno na članskem sestanku. Toda sedaj je prepozno, da bi tarnali, saj bo v letu 1983 ponovno piknik in se bodo lahko tudi tisti, ki so ga letos zamudili, pridružili sedanjim dvestotim članom. Prostora je dovolj in tudi za ostalo bo odbor poskrbel. Naša naloga je, da našim članom popestrimo jesen njihovega življenja, saj so to prav gotovo zaslužili.

Stane Torkar

GORJANSKI GODBENIKI SO IZVRSTNO IZPELJALI SLAVJE OB 75-LETNICI

Letos, kakor smo že poročali, so gorjanski godbeniki slavili 75-letnico delovanja. Že v soboto, 19. junija, so izvedli koncert v domu TVD Partizan v Gorjah. Dvorana v Gorjah že vsa leta po vojni ni bila tako nabito polna kot ta večer.

Poslušalci iz Gorij in gostje so bili navdušeni nad odlično izvajanjem sporedom, ki je potekal pod izkušeno taktirko dirigenta Lojzeta Velkavra. Med kratkim odmorom med koncertom sta tajnika Zveze kulturnih organizacij Slovenije in občine Radovljica podelila Gallusove bronaste, srebrne in zlate značke. Posebno občinsko priznanje je prejel predsednik godbe Franc Poklukar, dirigent Lojze Velkavrh pa zlato Gallusovo značko. Gorjanski godbeniki so mu v zahvalo za požrtvovalno in vestno delo v godbi podarili kristalno vazo in lep šopek rož. Gorjanskim godbenikom so ob tem jubileju čestitali tudi predstavniki nekaterih drugih orkestrov.

V petek, 2. julija, so gorjanski godbeniki sprejeli svoje pobratene sovrstnike iz Rutesheima (ZR Nemčija). Isti večer sta obe godbi imeli skupen nastop na Bledu v Festivalni dvorani.

V soboto, 3. julija, popoldan so imeli pihalni orkestri iz Gorij, Jesenic in vse tja do Domžal in Zirov (skupno je nastopilo devet orkestrov Gorenjske) koncert na Bledu pred hotelom Park. To je bilo enkratno doživetje tako za domače obiskovalce Bleda kot tuje turiste, ki jih ta čas na Bledu ne manjka. Med koncertom so prireditev popestrili še mladi folkloristi iz bližnjega Ribnega v izvornih narodnih nošah s starimi gorenjskimi plesi ob zvokih stare domače harmonike.

V nedeljo, 4. julija, na dan borca, je bil dopoldne še en skupni nastop godb iz Gorij in Rutesheima v Gorjah.

Tako je bila zaključena velika in skrbno pripravljena kulturno-prosvetna manifestacija, ki je potekala v spomin 90-letnice rojstva velikana naše revolucije tovariša Tita, dneva borca in ob 75-letnici delovanja gorjanske godbe. Jože Ambrožič

MIHU KLINARJU ČESTITKA OB 60-LETNICI

Jesenški književnik, zgodovinar, publicist in kulturni delavec, ki sicer zadnji čas živi na Bledu, MIHA KLINAR, je v torek, 13. julija, praznoval 60-letnico svojega ustvarjalnega in literarno plodnega življenja.

Rodil se je, doraščal in dorastel pod dimniki jeseniške železarne, v sinu »železnih ognjev«, med Šimni Sirotniki, stavkaši, uporniki in borci za pravičnejšo družbeno ureditev. Vse to se odraža v njegovih literarnih delih — poeziji in prozi, življenja in dogajanja pod železarskimi dimniki pa se je loteval tudi kot zgodovinar in z vsem skupaj jeseniškemu železaru, delavcu — proletarcu zgradil veličasten in neuničljiv spomenik.

Tudi on je šel po poti svojih Šimnov Sirotnikov, sledil »orkestru stoletnih gozdov« in se pridružil viharju ki je pregnal okupatorje in zrušil staro. V tem viharju se je izoblikoval v pesnika naše revolucije, v doživetelega lirika.

Njegova ustvarjalna življenjska pot se je do nedavne, ko se je preselil na Bled, ponovno nadaljevala v njegovi dolini »simfonije delav, dimnikov... Težji svoji simfoniji ostaja zvest tudi sedaj, kajti njegove korenine so še vedno med »splavarji na goreči železni reki«, med »slapovi železnih ognjev«, ki spreminjajo »zarjaveli čas«. Iz njega še vedno pojejo

LJUDJE
LJUDJE
LJUDJE
ODETI
V OGNJENO MEGLO
SOPAR
SPLAVARJI
NA GORECI
ŽELEZNI REKI
V RDEČEM JUTRU
S PESMIJO OGNJENO
V DUŠI...

Ob njegovem življenjskem jubileju mu iskreno čestitamo, želimo zdravja in zadovoljstva in da bi še dolgo iz njega peli ljudje, ljudje, ljudje...

ČUFARJEVE PLAKETE ZA LETO 1982

Na podlagi 3. člena sklepa o podelitvi Čufarjevih plaket skupščina Kulturne skupnosti Jesenice razpisuje

ČUFARJEVE PLAKETE ZA LETO 1982

Čufarjeve plakete se podelijo organizacijam in posameznikom za:

- aktivnost in uspehe na področju kulturnih dejavnosti,
- ustvarjalno in poudarjalno delo na področju kulture,
- dolgoletno uspešno delo na področju kulture,
- kvalitetne dosežke v posameznih kulturnih dejavnostih,
- dosežke strokovnega, organizacijskega in znanstvenega dela,
- uspehe, ki pospešujejo kulturno dejavnost na področju propagande in publicitete.

Predloge za podelitev lahko dajo občani, kulturne in druge organizacije ter društva.

Pisne predloge z obrazložitvijo je treba predložiti strokovni službi Kulturne skupnosti Jesenice, Trg Toneta Čufarja 4, do 1. septembra 1982.

TEKMOVANJE HARMONIKARJEV NA POKLJUKI — »POZDRAV S PLANIN«

S svojo prireditvijo tekmovanja harmonikarjev amaterjev vstopamo že v drugo desetletje in že pomeni tradicijo Pokljuke. Pogoji tekmovanja so že ustaljeni: lahko nastopa amater na diatonični harmoniki z eno izvorno narodno pesmijo in eno partizansko melodijo. Nastop traja od šest do osem minut za obe pesmi, lastne skladbe ne pridejo v poštev. Točkuj se tudi starost narodne pesmi.

S tem želimo obuditi našo slovensko pesem, ki je dolga stoletja dajala našim ljudem pečat slovenstva, ga ohranila tudi nam in mi smo dolžni to izročilo pustiti zanamcem. Partizanska pesem je dajala moralno v najtežjih dneh prežblim, lačnim borcem in jih navdihovala v smelih juriših, sovražniku pa je vlivala neizmeren strah in ga naganjala v beg. Naša velika odgovornost je, da zapustimo mladini tako zgodovino, kot smo jo ustvarjali mi in za katero so nesebično naši ljudje žrtvovali svoja življenja za domovino. V tej vojni smo se Slovenci borili za sebe in svojo bodočnost skupaj z vsemi narodi in narodnostmi Jugoslavije. Vse to pa je zajeto v junaški partizanski pesmi, ki ne sme izumreti.

Vsak prijavljenec mora vplačati 100 din kot prispevek na žiro račun 51540-078-82058 - Turistično društvo Pokljuka in prijaviti melodijo, ki ju bo zaigral. Prijave je treba poslati do 10. avgusta na naslov: TD Pokljuka, pošta Bled pp 33 - tovariš Golja.

Poleg pesmi mora biti v prijavnici navedeno: ime in priimek, starost, nekaj podatkov o glasbenem udejstvovanju (kje je do sedaj nastopal v ljubiteljski glasbi, kje se je naučil igrati, koliko časa že igra). Dovoljuje se tudi petje, ki pa se ne ocenjuje.

Vsak nastopajoči dobi malico in pijačo po dosedanjem običaju. Društva, ki bodo poslala ekipo treh muzikantov, jih prijavi skupaj kot ekipo.

Nagradi sta prehodni: velika gorjuška čedra in Segulinov kip partizana harmonikarja, v trajno last pa plaketa harmonikarja in praktične nagrade.

Pokroviteljstvo nad prireditvijo imata: za partizansko pesem domični odbor Prešernove brigade, za narodno pesem pa tovarna glasbil Melodija Mengeš.

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi naše drage mame, stare mame ter babice in sestre

ANE VOLER

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani in sočustvovali z nami.

Posebno zahvalo smo dolžni dr. Kramerjevi za nesebično pomoč. Zahvaljujem se sosedom Micki in Rajku Resnik ter Milki za vso pomoč ob pokojnični zadnji uri.

Zahvaljujem se vsem sorodnikom, znancom in vaščanom za podarjeno cvetje, kakor tudi pevcem za žalostinke ob odprtem grobu.

Se enkrat vsem in za vse iskrena hvala.

Vsi njeni

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame in tete

ROZALIJE VISTER roj. ŽEMVA

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom in vsem, ki so mi v težkih trenutkih stali ob strani, darovali vence in cvetje in jo spremljali na njeni zadnji poti. Zahvaljujem se delavcem PIV-ENERGIJE v Železnici za podarjeni venec.

Posebno zahvalo izrekam dr. Jenstrlovi za obiske na domu in lajšanje bolečin, dr. Čehu, dr. Vogrinovi in strežnemu osebju internega oddelka bolnice Jesenice.

Posebno se zahvaljujem sosedam Francki Gluhar, Mariji Rogelj, Refiki Lović in prijateljici Zofi Mihelič, ki so dragi mami s svojimi obiski krajšale težke dneve. Zahvaljujem se vsem, ki so mi ustno ali pisno izrekli sožalje, kakor tudi vsem stanovalcem Ceste revolucije 7 za denarno pomoč.

Prav vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoča hčerka Rozi

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 17. julija, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini: Špecerija Bled - supermarket Union, Titova 22 in Rožca - samopostrežna trgovina 9, Bokalova 5/a.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu juliju bo za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Bledu.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 26. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

škorpjon, marioneta, klimakterij, Reni, Isere, Ladko, ok, Bam, kopjanik, bič, RF, Golia, Morača, ura, Oran, Ida, Ank, udav, Aro, Avstralka, Donava, preša, IT, Elsa, Felc, AN, Ogner, oktet, Bo, flirt, majcenost, šotor, Ate, alk, nart, Norma, San, Ria, ato, klas, Ina.

ČLANOM DU JESENICE

Društvo upokojencev Jesenice vabi člane na tradicionalno srečanje upokojencev Slovenije, ki bo v nedeljo, 1. avgusta, ob 10.30 na prireditvenem prostoru hotela Poldanovec na Lokvah pri Novi Gorici.

Avtobus bo odpeljal z Jesenic ob 6. uri izpred Čufarja.

Cena prevoza je 280,00 dinarjev.

Prijave sprejemajo v društveni pisarni vsak torek in petek od 16. do 18. ure do vključno 27. julija.

ZAHVALA

Plavalnemu klubu Jesenice se iskreno zahvaljujem za izkazano pozornost ob obletnici smrti sina in brata Dragija, za počastitev njegovega spomina s Hanžkovim memorialom in za obisk groba ter podarjeno cvetje.

Se enkrat vsem skupaj najtoplejše zahvala.

Mama Marija in brat Zdravko Hanžek

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

17. in 18. julija avstralski barv. seks. film PACIFIC BANANA; režija John Lamond, v glavni vlogi Graeme Blundell, ob 17. in 19. uri.
19. in 20. julija zahod. nem. barvni seks. film NEODTUJLJIVI OSKAR; režija F.J. Gottlieb, v glavni vlogi Walter Kraus, ob 17. in 19. uri.
21. julija ameriški barvni kavb. film BIC; režija John Sturges, v glavni vlogi Richard Widmark, ob 17. in 19. uri.
23. julija ameriški barvni glasb. film GLASBI NIKOLI KONCA; režija Nancy Walker, v glavni vlogi Valerie Perrine, ob 17. in 19. uri.
23. in 25. julija hongkonški barvni karate film TIGROV BES; režija Yeh Yung Cha, v glavni vlogi Ling Clia Jen, ob 17. in 19. uri.

KINO PLAVŽ

17. in 18. julija zahodnonemški barvni seks. film NEODTUJLJIVI OSKAR ob 18. in 20. uri.
19. in 20. julija avstralski barvni seks. film PACIFIC BANANA ob 18. in 20. uri.

22. julija ameriški barvni kavb. film BIC ob 18. in 20. uri.

23. julija ameriški barvni akcij. film GLORIJA ob 18. in 20. uri.

24. in 25. julija ameriška barvna drama KAZNILNICA ob 18. in 20. uri.

KINO DOVJE

17. julija ameriški barvni akcijski film DAMA V RDEČEM ob 19.30.
18. julija zahodnonemški barvni seks. film POČITNICE NA IBICI ob 19.30.

24. julija zah. nemški barvni seks. film NEODTUJLJIVI OSKAR ob 19.30.

25. julija avstralski barvni seks. film PACIFIC BANANA ob 19.30.

KINO KRANJSKA GORA

17. julija zah. nemški barvni film POČITNICE NA IBICI ob 20. uri.

21. julija zah. nemški barvni film NEODTUJLJIVI OSKAR ob 20. uri.

24. julija avstralski barvni film PACIFIC BANANA ob 20. uri.

28. julija ameriški barvni film KAZNILNICA ob 20. uri.

X. SREČANJE ŽELEZARJEV — BORCEV NOV IN MLADINE

Po sklepu koordinacijskega odbora ZB NOV pri SOZD Slovenske železarne bo v soboto, 21. avgusta,

X. SREČANJE ŽELEZARJEV — BORCEV NOV IN MLADINE V RAVNAH NA KOROŠKEM

Srečanja se lahko udeležijo nekdanji borci in aktivisti NOV (s svojci), ki so še aktivni delavci, ali pa so bili upokojeni v letu 1982, ter aktivni člani ZSMS Železarne.

Udeleženci srečanja naj pošljejo izpolnjeno prijavnico najkasneje do 5. avgusta na center za proučevanje samoupravljanja in informiranja (CPSI) Dragici Medja (tel. št. 2519).

Mladi pošljejo svoje prijave na koordinacijski svet ZSMS Železarne (tel. št. 3268).

Za vse udeležence bo odhod avtobusov 21. avgusta ob 6. uri s parkirnega prostora pred železarno Jesenice.

PRIJAVNICA

Za udeležence X. srečanja železarjev-borcev NOV in mladine 21. avgusta na Ravnah.

IME IN PRIIMEK _____

LETO ROJSTVA _____

TOZD — DELOVNA SKUPNOST _____

STALNO BIVALIŠČE _____

PRIJAVLJAM SVOJCA _____

IME IN PRIIMEK _____

LETO ROJSTVA _____

STALNO BIVALIŠČE _____

DEŽURSTVO V AVTOMEHANIČNIH DELAVNICAH NA JESENICAH

V soboto, 17. julija: Anton Pongračič, Jesenice, Kidričeva 6.

TEHNIŠKA DRUŽBA NOPOLOŠKUPNOST		VZPE-TINA		BEOGR. PSIHIA-TER (NIKOLA)		EINSEN-HOWER-TEV VEDEVEN		ZELIŠČE		SL. PIŠEC (FRAN)		KARLO VAC		JANUAR FEBRUAR MAREC APRIL MAY JUNIJ	
MESTO V ISTRI		PLAČLOZA POSREDNIL. KETKO M. IHE										LAKOTA PETER ANGERNA ENERGIJA ŽELEZARNA		BABJE PŠENO	
POZLAČEN KROŠNIK V LITURGIJI		VRSTA AMINO KISLIN		UPORAB- LJANJE		FIZIOLO- KA MITO TREFALT									
VRSTA SIRA								MORSKA VETRNIKA		UREJEN JAVNI NASAD		ANGLEJ. PLOČ. MERA			
MESTO V ITALIJI						ALEKSAN- DER POKUP KRAJ OB HANŽ. MCI				FR. FILM. REŽISER (ROGER)				SESTAVIL: RONNER	
										SP. SPOLNA BIVSA FR. TEROR. DRG.				ŠPORTNO OBLAKILO	
POVEL- STVO				1 JAPONSKI DROBIZ				DECA STVAR				GOZDOV- NIK		ŠTEVILO	
KRAJ V SLOV. GORICAH						NAUK O SVETLOBI JADRAN OTOK				FUGINA STANE RUBIN. GNOTOLO				LJUBIS. GALERIJA	
ITALIJ. NAFTNI KONCEN				ANDRIČ				ATLET CLARK						PEVKA CETINIC GALIJ	
OTOK V IRSKEM MORJU				PRINC IZ MAHAB- HARATE				TUJE M. IHE ISENOVA PRAMA							
										ATLET. DISCIPLINA AM. KONIA (DANNY)		PREBIVA- LEC ARAGONJE			
										EA DELO NEZMERNI OSEBA					
										KONEC SUKANCA NEON					
												POLOTOK V SZ		ŽUPAN POD FRANKOZI	
						GR. MATI BOGOV				RIMSKI PESNIK					
						ARABSKI ŽREBEC		M							
												MAJDA ? PESHI		OREL V GERM. MITOL.	

NEODGOVOREN ODNOS DELEGATOV TELESNOKULTURNE SKUPNOSTI

Seja obeh zborov skupščine telesnokulturne skupnosti Jesenice je bila prejšnji ponedeljek, 12. julija, že drugi nesklepčna. Tako ta samoupravna interesna skupnost ostaja edina skupnost, ki v tretjem delegatskem mandatu še ni dokončno konstituirana.

Delegati na ustanovni skupščini niso potrdili vseh organov, ker so imeli pripombe, da je bilo kadrovanje neustrezno izpeljano, predvsem zato, ker v vodstvenih funkcijah ni bila zastopana planinska organizacija. Na ustanovni skupščini so tako izvolili le predsednika skupščine Alojza Katnika, predsednika zbora uporabnikov Mirka Klinarja, predsednika zbora izvajalcev Franca Ravnikarja in njegovega namestnika Mirana Mekino. Takrat je bilo dogovorjeno, da se do naslednje seje skupščine pripravijo novi predlogi. Naslednja seja je bila sklicana 30. junija in je bila nesklepčna, prav tako pa je bila, kot smo že zapisali, nesklepčna tudi ponovno sklicana seja, ki je bila prejšnji ponedeljek.

Kaj torej zapisati ob rob tej očitni neodgovornosti delegatov skupščine telesnokulturne skupnosti občine Jesenice. Z neprijetnimi občutki so v ponedeljek delegati morali oditi domov, jezni seveda predvsem zato, ker so nekateri prišli zastopniki že drugi. Na prvi seji je za sklepčnost manjkala en delegat, tokrat trije, kako bo na naslednji seji skupščine? Delno opravičilo sicer lahko iščemo v tem, da so se že začeli dopusti, vendar bi s pravo organiziranostjo v vseh sredinah lahko zagotovili udeležbo delegatov na seji. Ponovno je bila najslabša udeležba delegatov v zboru iz-

vajalcev, kar je precej presenetljivo, saj vemo, da se navadno na skupščinah ostalih samoupravnih interesnih skupnosti predvsem srečujejo s slabo udeležbo delegatov v zboru uporabnikov. Kako torej naprej? To se upravičeno in zaskrbljeno sprašujejo preostali delegati in tisti, ki so sprejeli vodstvene funkcije, oziroma so bili izvoljeni. Povsem jasno je, da skupščina ne more delovati, dokler nima ustanovljenih vseh organov. Tako seveda skupščina ne more začeti z uresničevanjem številnih aktualnih nalog in reševanjem številnih problemov, ki se iz leta v leto kopičijo na področju telesne kulture v jeseniški občini.

Delegati v telesnokulturni skupnosti se morajo kljub temu zamisliti nad svojo neodgovornostjo, posamezne delegacije tako v krajevnih skupnostih kot temeljnih organizacijah združenega dela pa bodo morale oceniti delo svojih delegatov in posameznike tudi klicati na odgovornost, če bo potrebno. Žal je pri nas še vedno prisotna stara praksa, da le ugotovljamo dejstva, vse premalokrat pa tudi dejansko ocenimo slabosti in napake ter ustrezno ukrepamo.

Odločno bo treba spremeniti delo in odnose v telesnokulturni skupnosti, če hočemo, da bo skupščina mesto za dogovarjanje in uresničevanje nalog na področju telesne kulture. Odpraviti bo treba vse vrzeli v delovanju delegatskega sistema v tej skupnosti. To pa bo seveda moč doseči z vso odgovornostjo delegatov, ki so sprejeli funkcije za delo in ne le na papirju.

J. Rabič

Gradbišče na Kredarici prejšnji teden (Foto J. Rabič)

REKREACIJA NA DOPUSTU

Udeleženci izmene v Crikvenici od 25. junija do 5. julija posredujejo članek, ki naj tudi negira članek o »veselih veterih« kot edini zabavi na prijetnem in zasluženem dopustu ob obalah našega Jadrana. Tudi naša izmena je bila brez rekreativnosti in prav tako sestavljena iz pisane družine od malih otrok, mladine in starejših dopustnikov, na vendar ni nihče nikogar motil. Obstajajo vendar tudi drugi načini, da se dopust kar najprijetneje preživi. Ne moremo razumeti, da prav mladi ljudje ne morejo v neki sredini organizirati rekreacije ali vsega poslovnega večera brez velikega hrupa, ki naj bi bil podrejen celotni strukturi udeležencev in bi tako odpadla grožnja s policijo.

V naši izmeni je letovalo okoli devetdeset ljudi brez rekreativnosti, vendar je nekaterim dopustnikom uspelo organizirati rekreacijo. V času izmene se je trideset dopustnikov b. rilo v štirih panogah za čim boljše uvrstitev in s tem zapolnjevalo svoj prosti čas v prijateljskem vzdušju. Med njimi je bilo šest starejših oseb in prav toliko žensk.

REZULTATI: V balinanju je tekmovalo 26 udeležencev, ki so bili izrebrani v 13 parov in so se prek izbirnega tekmovanja do finala borili za boljše uvrstitve. Prvo mesto je osvojil par Miloš Ferk – Jože Šlihar ml., drugo par Milan Borštnar –

Drago Razinger, tretje pa Tomaž Krmelj – Jadran Kozarnik.

V namiznem tenisu je sodelovalo 12 udeležencev, ki so se pomerili vsak z vsakim. Največ zmag in prvo mesto je osvojil Miloš Ferk, drugo Jože Šlihar ml. in tretje Marjan Pajšar.

Na črno-belih poljih je merilo svoje znanje devet udeležencev. Najboljši je bil najstarejši udeleženec Ivan Zupan, drugo mesto je pripadlo Jožetu Šliharju in tretje Robertu Jeklarju.

Dvanajst udeležencev pa je uživalo v igri s krogci na sončni plaži in se niso dali motiti sprehajajočim kopalcem. Razdeljeni v šest parov so v medsebojnih dvakratnih dvobojih odločali, kdo je najboljši. Z največ zmagami je prvo mesto osvojil par Robert Jeklar – Jadran Kozarnik, drugo par Tomaž Krmelj – Sašo Jeklar in tretje par Janko Kavalir – Adolf Jeršin.

Udeleženci, ki so osvojili tri najboljše mesta v vsaki panogi, so ob razglasitvi rezultatov prejeli kot nagrado praktične športne rekvizite. Zaključni veseli večer smo popestrili s prijetnimi družabnimi igrami ob zvokih glasbe prav pod okni otrok in brez kakršnekoli nevestnosti. Dopust je še kako prijeten, če se ljudje ne grupirajo in iščejo ekstremnih zabav.

Udeleženci letovanja v Crikvenici

ŽIVAHNO GRADBIŠČE NA KREDARICI

Na Kredarici, na višini 2515 metrov, so začeli uresničevati dolgoletno željo številnih planincev, obiskovalcev očaka Triglav in sosednjih vrhov v Julijskih Alpah. Triglavski dom, najvišja in najbolj obiskana planinska postojanka v Jugoslaviji, dobiva novo podobo. Delavci Gradbinca – TOZD Stanovanjska in visoka gradnja Jesenice, že marljivo delajo pri obnovi postojanke. Stari del so podrli, v teh dneh pa se postavljajo temelji za nov sodoben prizidek, kjer bo restavracija in 180 ležišč. Investitor del je Planinsko društvo Ljubljana – matica, ki upravlja to postojanko pod Triglavom, soinvestitor pa Hidrometeorološki zavod Slovenije, poleg kreditov pa so na pomoč priskočile tudi številne organizacije združenega dela in planinci po vsej Sloveniji.

Gradnja nemoteno poteka, helikopter vsak dan prevaža gradbeni material iz Mojstrane, pa tudi vreme je vsem še kar naklonjeno. Delo pri obnovi je težko, saj na nekaterih krajih kopljemo tudi v živo skalo. To seveda ne moti prizadevnih delavcev pod vodstvom delovodja Vinka Lužovca, ki hitijo z obnovo. Za pomoč imajo tudi več strojev, med njimi buldožer, ki jih je helikopter prinesel iz doline na trenutno najvišje gradbišče v Jugoslaviji. Marsikdo je nemalo začuden, ko ob prihodu na Kredarico zagleda delovne stroje in zasliši ropot, ki odmeva vse tja do vrha Triglava. Kot predvidevajo, seveda če bo vreme, bo novi prizidek do jeseni že pod streho.

J.R.

RAZPIS TEKMOVANJA V BALINANJU EKIP DU

Društvo upokojencev Javornik-Koroška Bela organizira v počastitev dneva vsajke slovenskega naroda – 22. julija, tekmovanje v balinanju. Na tekmovanje vabimo balinarske ekipe društev upokojencev iz Kranjske gore, Jesenic, Zirovnice in Radovljice.

Ekipe šteje pet članov (štirje tekmovalci in rezerva). Prijave bomo sprejemali do 20. julija. Zmagovalna ekipa bo prejela pokal, druga in tretja pa diplomu. Tekmovanje bo 22. julija ob 9. uri na balinišču pri domu društva upokojencev na Javorniku, v primeru slabega vremena pa bo tekmovanje v soboto, 24. julija. Odbor DU Javornik-Koroška Bela

TEDEN SMUČARSKIH SKOKOV V KRANJU

Prve od dveh elitnejših skakalnih prireditelj v poletni sezoni, ki je bila od prvega do tretjega julija v organizaciji smučarskega kluba Triglav, se je udeležila skoraj popolna ekipa Zirovnice.

V četrtek je nastopilo kar 86 cicibanov in pionirjev iz vse Slovenije in gostje iz avstrijske Koroške. Med mlajšimi cicibani je zmagal domačin Špenko, presenetljivo lepo pa sta se uvrstila najmlajša Zirovničana: Terek, ki je bil drugi in Sedovnik tretji. Med starejšimi cicibani po odhodu Gasperina in Batistića v višji starostni razred Knafelj letos nima resnejše konkurence. Tudi v Kranju je s prednostjo dvanajstih točk zmagal pred Kranjčanoma Zupanom in Stetom.

Najbolj izenačen je bil obračun mlajših pionirjev, kjer so o prvih treh mestih odločale desetinke točke. Zmagal je kranjčan Globočnik pred klubskim tovarišem Batistićem, Zirovničan Gasperin pa je bil tretji. Ostali Zirovničani so se uvrstili: 12. Legat, 13. Modrijan, 33. Bizjak in 38. Kapus. Blejčan Valant je bil 23. in Triplat 28. Ta tekma je bila na 15-metrski skakalnici v Strazišču.

Naslednji dan so se na 35-metrski skakalnici pomerili starejši pionirji in mlajši mladinci. Medtem ko med slednjimi Zirovnica letos nima predstavnika, jih je med starejšimi pionirji nastopilo kar precej. Najboljši je bil Šmid, ki je po dokaj izenačenem boju z Ilirijanom Debelakom in domačinom Kešnjarem zasedel tretje mesto. Vovk je bil enajsti, Marjanovič dvajseti. Pravico nastopa sta imela tudi Gasperin, ki je bil 27. in Knafelj, ki je bil 32. Za njima sta se uvrstila še Kaltenekar na 33. in Košelnik na 42. mesto.

Osemdnja prireditev je bila v soboto na večji, 55-metrski skakalnici. Pomerili so se mladinci in člani iz šestih držav. Med člani je bil najboljši Miran Tepež, za njim pa so se uvrstili štirje Kranjčani: Benedik, Globočnik, Gaspir in Norčič. Šele šesti je bil najboljši tuje, Slušny iz Češkoslovaske. Mojštrancan Lotrič, ki je sicer pri vojakih, je bil šele šestnajsti.

V konkurenci mladincev je zmagal Zirovničan Grega Peljhan. Da je bil res izvrsten, pove tudi podatek, da bi se med člani uvrstil na peto mesto, torej pred Norčiča. Tomaž Dolar je bil med mladinci deveti.

Nekateri mlajši Zirovničani so se udeležili še nedeljske tekme za pokal Koranta v Dolu pri Ljubljani. Ob skromnejši udeležbi ostalih klubov so prinesli domov pokal za ekipno drugo mesto. Mlajša cicibana Terek in Sedovnik sta požela dvojno zmago, med starejšimi cicibani je bil Kaltenekar šesti, med mlajšimi pionirji pa je zmagal Kapus, drugi je bil Modrijan in četrti Legat.

Skakalci po tej tekmi odhajajo na odmor, ki naj bi trajal do konca avgusta, ko bo Ljubljani prireditelj »Mostec '82«.

M.G.

SODELOVANJE S KLUBOM »JUGOSLAVIJA«

KOORDINACIJSKI SVET ZSMS Železar ima že dalj časa prijateljske stike s klubom **JUGOSLAVIJA**, ki združuje naše delavce, ki so na začasnem delu v Avstriji, in sicer v Beljaku in okolici.

Tako se je tudi v soboto, 10. julija, udeležila ekipa nogometašev Železarne tradicionalnega turnirja ob DNEVU BORCA, ki ga je organiziral klub Jugoslavija. Na turnirju so poleg ekipe gostiteljice in ekipe Železarne sodelovale še ekipa Triglava iz Celovca (prav tako klub naših delavcev), dve avstrijski ekipi in ekipa Sloge iz Bosanskega Otoka SR BiH, ki je bila na tem turnirju prvič.

V lepem sončnem vremenu je bil prikazan lep nogomet. Največ uspeha so imeli nogometaši naše Železarne, ki so premagali najprej Triglav z 1 : 0, nato Sloge iz Bosanskega Otoka z 2 : 1 in v finalu ekipo domačina **JUGOSLAVIJA** z 2 : 1 ter osvojili lep pokal v trajno last.

Na slovesni razglasitvi rezultatov, kjer je sodelovala tudi kulturno-umetniška skupina iz Bosanskega Otoka, je predstavili domačinov razglasili rezultate vseh športnih tekmovanj OB DNEVU BORCA. O pomeni takega sodelovanja je spregovoril jugoslovanski konzul (tov. Šandor in izrazil željo še po tesnejšem sodelovanju.

Z.

Udeleženci četrtega plavalnega maratona od leve proti desni: Niko Breje, Bojan Ravnikar, Janez Kristan, Rado Tolar, Ljubo Špendov in Janko Fon ml. (Foto J. Rabič)

MARATONCI PLAVALI 42 UR

Na kopališču Ukova na Jesenicah je od četrta, 8. julija, zvečer do sobote, 10. julija, popoldne potekal četrti plavalni maraton, ki je bil tokrat v organizaciji ZTKO Jesenice v počastitev dneva borca in jeseniškega občinskega praznika. Šest jeseniških plavalcev: Niko Breje, Rado Tolar, Ljubo Špendov, Janez Kristan, Bojan Ravnikar in Janko Fon ml. so držali obljubo in izmenično skupaj plavali kar 42 ur. V tem času so preplavali 177 kilometrov ali 2,7 kilometra na uro. Zanimiv je tudi podatek, da so v tem času kar 2340 krat preplavali dolžino jeseniškega bazena, ki je dolg 50 metrov.

V času maratona so udeležence tako podnevi kot ponoči bodrili številni ljubitelji plavanja. Za zaključek so za dobro razpoloženje poskrbeli člani folklorne skupine Društva upokojencev Javornik – Koroška Bela, ki so na terasi

kopališča zaplesali venček gorenjskih plesov.

Letošnji maraton je brez dvoma uspel in upati je, da bo ta plavalna prireditev, ki je precej odmevna, vzbudila predvsem pri mladih večje zanimanje za plavalni šport, ki v zadnjih letih očitno preveč stagnira.

Maraton v kopališču Ukova so prvič izvedli pred štirimi leti, ko so v 24 urah preplavali 64 kilometrov. Nato so vsako leto plavali šest ur več. Skupaj so na štirih maratonih preplavali že več kot 350 kilometrov.

Naj še zapišemo, da bodo omenjeni plavalci prihodnje leto poskušali plavati 50 ur, naslednje leto pa bodo spremenili organizacijo maratona tako, da bo trajal 24 ur, sodeloval pa bo lahko vsak plavalec, ki bo moral plavati vsaj pol ure. Tako bodo dali priložnost tudi ostalim ljubiteljem plavanja, da se priključijo v tej športni disciplini. J. R.

KOŠARKARSKA PRAVILA

Da bi vse tiste, ki se zanimajo za šport in košarko posebej, podrobneje seznanili s to hitro in privlačno igro, smo se odločili v nadaljevanjih napisati nekaj podatkov, predvsem pa bi se zaustavili pri pravilih te igre.

Prva košarkarska tekma je bila odigrana v Združenih državah Amerike leta 1891. Ideja o tej novi igri se je porodila Jamesu Naismithu, ki je razmišljal o igri, ki bi jo lahko igrali v dvorani, na manjšem prostoru. Prvotno si jo je zamislil kot dvoboj dveh ekip, ki bi z žogo ciljali določeno točko. Žoga naj bi bila velika in lahka, obvladovati pa naj bi jo z obema rokama, v napadalno polje pa bi jo prenašali samo s podajami in vodenjem. Obrambni igralci se napadalcev ne bi smeli dotakniti, igra pa bi se pričela kot pri ragbiju ali vaterpolu na sredini igrišča s po enim igralcem z vsake strani, ki skakača na prvo žogo. S temi pravili, vseh jih je bilo trinajst, je bil postavljen temelj novi igri. Prvo tekmo so odigrali v majhni telovadnici, kjer so na balkona pritrili dva koša za odpadke. V vsakem moštvu je bilo po 18 igralcev, od katerih jih je naenkrat sodelovalo v igri kar devet.

Vsi, ki so sodelovali v tej tekmi kot igralci ali gledalci, so bili navdušeni in Naismith se je odločil, da odidejo na turneje po bližnjih mestih. Uspeh je bil popoln. Igra se je z neverjetno naglico razširila.

Leta 1896 je bila odigrana prva tekma, na kateri je igralo naenkrat le pet košarkarjev proti petim, namestili so železne obroče in mrežice, obroče pa so pritrili na lesene table predvsem zato, da gledalci, ki so tekmo gledali na balkonih, niso mogli preprečevati poti žoge v koš, kar se je večkrat zgodilo.

Moštva so rasla kot gobe po dežju, igra pa se je hitro razširila po vsem svetu.

Danes je košarka najbolj razširjen šport na svetu in skoraj ga ni kotička na zemlji, kjer je ni igrali. Po številu članstva je v prvem mestu in tudi po popularnosti je v samem vrhu. Največ košarkarjev je na Kitajskem, kjer jih je po nekaterih podatkih registriranih preko petdeset milijonov. V ZDA jih je čez dvajset milijonov. Tudi pri nas je košarka med najbolj priljubljenimi športnimi panogami, prav gotovo pa je jugoslovanskemu športu prinesla največ priznanj in medalj, zato jo lahko po uspešnosti postavimo na prvo mesto.

Z velikimi uspehi se je pričelo leta 1970, ko so v Ljubljani organizirali svetovno prvenstvo. Takrat so naši osvojili prvo zlato medaljo in s svojo igro navdušili. Za Jugoslavijo so takrat igrali: Čosić, Skansi, Tvrdić, Daneu, Plečas, Solman, Čermak, Rajković, Kapičić, Simonović, Jelovac in Zoraga.

Po letu 1970 so jugoslovanski košarkarji osvajali kolajno za kolajno, trenutno pa so balkanski prvaki, drugi v Evropi, svetovni prvaki in olimpijski prvaki.

Po stopinjah fantov v zadnjih letih hodijo tudi dekleta, ki so sicer nekoliko manj uspešne, vendar se prebijajo k vrhu svetovne ženske košarke. Za žensko člansko vrsto Jugoslavije igra tudi Jeseničanka Zora Malacko.

Tudi klubske ekipe v mednarodni areni ne zaostajajo za reprezentancama. Vedno se uvrščajo prav v vrh klubskih tekmovanj.

Seveda pa se daleč najboljša košarka na svetu še vedno igra v njeni domovini, v Združenih državah Amerike, v profesionalnih ligah, kjer je zbrana smetana ameriških košarkarjev. Ti na mednarodnih tekmovanjih ne smejo nastopati zaradi svojega profesionalnega statusa. Poprten letni zaslužek košarkarja ameriške profesionalne lige v pretekli sezoni je bil 215.000 dolarjev, seveda pa je ta vsota majhna v primerjavi z vsotami, ki jih dobivajo za prestopne v moštvo. S prestopom v Lakerse iz Los Angelesa je Earl »Magic« Johnson dobil zagotovilo za zaslužek 25 milijonov dolarjev, brez drugih ugodnosti, ki pripadajo košarkarjem.

Profesionalne pogodbe so ponujali tudi našim Čosiću, Kičanoviću in Dalipagiću, vendar so se ti odločili za igranje po evropskih klubih, kar je veliko manj naporno, saj v sezoni v ZDA igrajo tekme trikrat tedensko in to širom države, kar je seveda še dodaten napor.

Izredno popularna in kakovostna so v ZDA tekmovanja univerzitetnih moštev. Teh je ogromno, tekmujejo pa za naslov univerzitetnega prvaka ZDA, kar je izreden dosežek v tej državi. Tekmovanja spremlja zelo veliko število gledalcev, prenašajo pa jih tudi televizijske družbe.

Zaradi vedno večjega zanimanja za košarko tudi na Gorenjskem, oziroma velikega števila gledalcev košarkarskih srečanj, naj si bo neposredno na igriščih ali posredno prek televizijskih zaslonov, bomo v teh počitniških dneh v nekaj nadaljevanjih objavili pravila te dinamične igre z žogo.

KOŠARKARSKA PRAVILA

Prva košarkarska pravila, ki so izšla ob koncu prejšnjega stoletja, so obsegala samo pet členov. Razvoj košarke je prinesel spremembe v načinu igre, to pa je terjalo tudi natančnejša in obširnejša določila v pravilih, vendar vse v smislu prvega člena ki pravi: »Košarko igra dva moštva, ki ju sestavljajo po pet igralcev. Cilj vsakega moštva je vreči žogo v nasprotnikov koš.«

Košarkarska pravila moramo zato vedno gledati kot del celote. Večkrat pravimo temu tudi »duh igre«.

Pravila so posledica razvoja košarke. Kakor hitro se je po oceni vodilnih košarkarskih strokovnjakov pojavila kakšna napredna novost, so jo takoj opredelili. Če je prišlo do negativnih stvari, je bilo treba postaviti nove omejitve. V zadnjih 25 letih je bilo precej novosti. Poizkusimo se spomniti samo nekaterih.

Da so pri košarki visoki igralci nekako privilegirani, je že sprejeto dejstvo, vendar sama velikost le ne zadostuje. Včasih je bila za visoke igralce vsa umetnost, da so se postavili pod koš, ušli visoko žogo in jo vrgli skozi obroč. Prvi ukrep proti temu izrojanju košarke je bila uvedba pravila »tri sekunde«, pa tudi označeni prostor pod košem se je vse bolj širil, dokler nismo dobili sedanje trapezoidne oblike. »Tri sekunde« torej pomeni, da igralec ne sme stati v tem prostoru več kot tri sekunde.

Vse to je imelo namen, da se centrom, to je visokim igralcem pod obročem, prepreči, da bi si s statično igro in brez posebne spretnosti pridobili prednost pred drugimi igralci. Ravno v tem se kaže želja po hitri in dinamični igri.

Zadrževanje žoge je prav tako vodilo k temu, da se košarka izrodila. Starejši košarkarji se lahko spomnijo, da včasih zadnjih pet minut moštvo sploh ni več igralo na koš. Na ta način so skušali obdržati pridobljeno prednost. Zaradi tega je sledila omejitev napada na trideset sekund, kar je več kot dovolj, saj vemo, da se večina napadov konča prej kot v petnajstih sekundah.

Zadnje čase smo pričali mnogim poskusom sprememb, ki kar naprej iščejo pravo rešitev, kako favorizirati skoke pod košem, obenem pa preprečiti, da bi se pod košem pojavil »vratar«, ki bi branil koš.

Smisel vseh sprememb je v tem, da skušajo izenačiti položaj obrambnega in napadalnega igralca. Kakor hitro se pokaže, da se eden od teh lahko z nečim okoristi, se skuša ta prednost takoj nevtralizirati.

Zaradi vsega tega se je obseg pravil seveda močno povečal, vendar je osnova še vedno v prvem členu, zato se moramo pri branju pravil vedno vprašati, čemu so posamezni predpisi namenjeni. Nobene stvari ne smemo obravnavati posamično, temveč vedno v povezavi z ostalimi predpisi, predvsem pa vedno upoštevati željo po razvoju košarkarske igre. Pravila morajo omogočati, da se moštvi lahko na enostaven, športen in pošten način enakovredno borita za zmago.

Pravila velikokrat po nepotrebnem zapletajo njihovi tolmači, to je sodniki, ki želijo svoje pojmovanje pravil dokazati tako, da začnejo kaznovati še tako preproste stvari, kot je npr.: borba dveh nasprotnikov za žogo. Zato naj bo glavno vodilo pri uporabi pravil: ne kompliciraj! S tem seveda še ni rečeno, da sodniku ni treba poznati pravil, vendar pri njihovi uporabi ne sme zaiti s poti, po kateri hodi košarka.

(Se nadaljuje)

M. B.